

ปัญหากฎหมายการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

พ.ศ. 2522

ร้อยตำรวจโทไตรภพ นามวงศา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

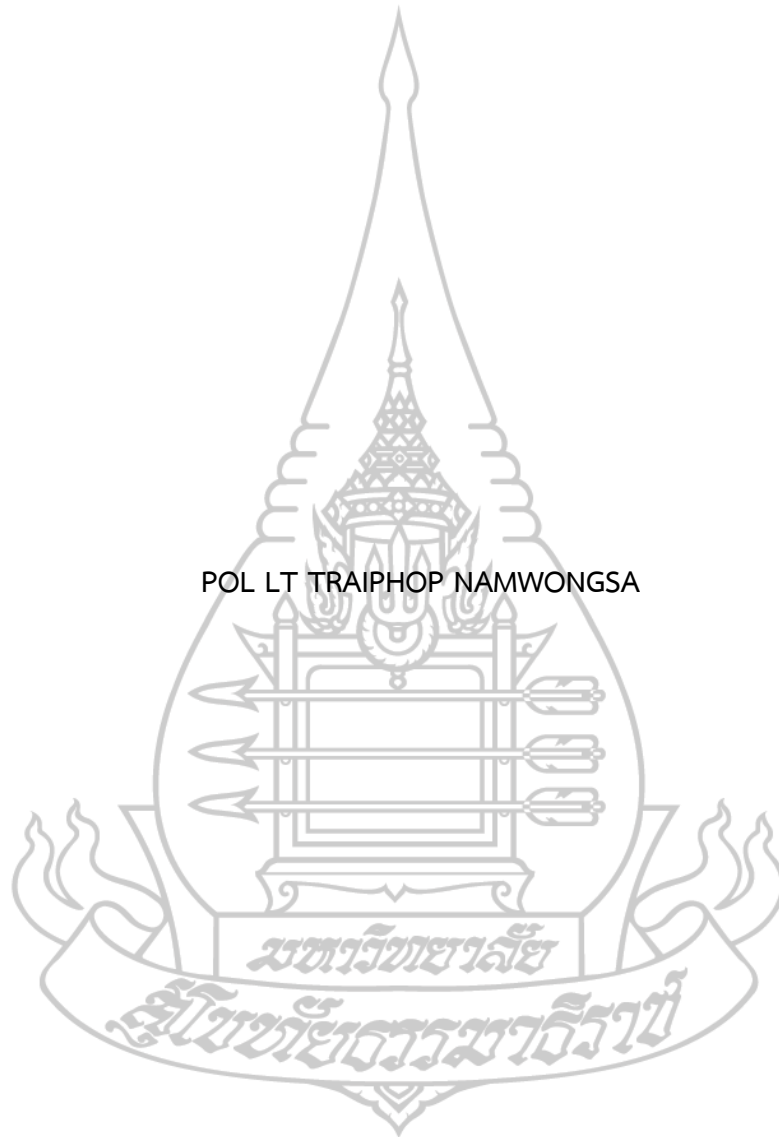
ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Legal Problems on Residence of Aliens according to Immigration Act

B.E. 2522

POL LT TRAIHOP NAMWONGSA

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice
School of Law Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ปัญหากฎหมายการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
ชื่อและนามสกุล	ร้อยตำรวจโทไตรภพ นามวงศา
แขนงวิชา / วิชาเอก	กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นณวิช ทัพภวิมล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย)
รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายการเงินและทรัพย์สิน
รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหากฎหมายการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ผู้ศึกษา ร้อยตำรวจโทไตรภพ นามวงศา รหัสนักศึกษา 2654002811

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัฬหวิมล ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมคนเข้าเมือง และมาตรการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมือง (2) ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ (3) การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศไทย (4) ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยจากเอกสาร ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 หนังสือ บทความทางวิชาการ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ รวมถึงข้อมูลออนไลน์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า (1) อาชญากรรมคนเข้าเมืองนั้นเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากสังคมซึ่งจะต้องการควบคุมอาชญากรรมคนเข้าเมืองเนื่องจากมีลักษณะเป็นอันตรายที่เกิดจากสังคมข้ามดินแดน (2) จากการเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายพบว่าประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการพักอาศัยของคนต่างด้าวมีทั้งคล้ายคลึงกันที่ คนต่างด้าวของแต่ละประเทศต้องแจ้งที่พักอาศัยให้กับเจ้าหน้าที่ทราบ ทุกประเทศจะห้ามคนต่างด้าวทำงานอย่างเคร่งครัด ยกเว้นประเทศไทยที่มีข้อยกเว้นให้ทำงานได้ และในส่วนของบทลงโทษเกี่ยวกับกฎหมายที่พักอาศัย บทลงโทษแตกต่างกัน (3) การแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว ประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายซ้ำซ้อนและความไม่ชัดเจนของการนิยามคำว่า “โรงแรม” ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่ให้หมายรวมรวมถึงที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม เนื่องจากยังมีสถานที่ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ไม่ถือว่าเป็นโรงแรม สำหรับการอนุญาตทำงานสำหรับคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรชั่วคราวประเทศไทยจะมีข้อยกเว้นให้สามารถทำงานได้ต่างกับสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่กำหนดชัดเจนว่าห้ามคนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยวทำงานหรือประกอบอาชีพ นอกจากนี้ประเทศไทยยังกำหนดโทษปรับสำหรับการไม่แจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวต่างกับสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่กำหนดโทษปรับหรือจำคุก รวมถึงโทษไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง (4) เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 มาตรา 37 และมาตรา 77 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยมาตรา 4 เกี่ยวกับคำนิยาม โดยตัดคำว่า “ผู้จัดการโรงแรม” ออก จากมาตรา 4 และตัดคำว่า “กฎหมายเกี่ยวกับโรงแรม” แต่ให้ใช้คำว่า “สถานบริการที่พักอาศัย” เพื่อจะไม่หมายเฉพาะแค่โรงแรมตามกฎหมายโรงแรมเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันมีธุรกิจบริการเกี่ยวกับที่พักที่มีความหมายมากกว่าคำว่าโรงแรม ในส่วนมาตรา 37 (1) จะกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับการห้ามประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน และมาตรา 77 ให้เพิ่มวรรคสอง และกำหนดพฤติการณ์สำหรับการเพิ่มโทษจำคุกเช่นเดียวกับความผิดลหุโทษ

คำสำคัญ การพักอาศัยของคนต่างด้าว คนเข้าเมือง โทษไม่แจ้งการพักของคนต่างด้าว

Independent Study title: “Legal Problems on Residence of Aliens according to Immigration Act B.E. 2522”

Author: “POL LT TRAIHOP NAMWONGSA”; ID: “2654002811”;

Degree: Master of Laws

Independent Study Advisor: Assistant Professor Dr. Punnawit Tupprawimol; Academic year: 2023

Abstract

The purposes of this independent study were; (1) to study the concept and theories related immigrant crime as well measures to control aliens, (2) to study and compare legal measures on immigrant both of Thailand and foreign countries, (3) to analyze legal measures on immigrant of Thailand and (4) to study guidelines for resolving problems on enforcement of Immigration Act B.E. 2522.

This independent study was qualitative research conducted by documentary research. The researcher studied Immigration Act B.E. 2522, Working of Aliens Act B.E.2551, Hotel Act B.E. 2547, books, academic articles and other printing matters both Thailand and foreign countries as well as online data

There are impact studies that show (1) immigrant crime was defined as a behavior which clearly deviated from the society, therefore, illegal immigration that leads to crimes should be controlled and prohibited according infractions and violences (2) From a comparison of legal measures was found that Thailand, the United States and the Republic of Singapore have similar laws regarding the residence of aliens. In the law regulated that aliens from any countries were determined to notify officials of their residences. Moreover, in all countries strictly forbid aliens from working, except for Thailand which has a conditional exception allowing them to work. In terms of penalties concerning residence laws, the penalties are dissimilar from each other. (3) For notification of Alien Residency, Thailand has enacted complicated legislation also unclear definition of the term “hotel” under Section 4 of the Immigration Act B.E. 2522, which includes temporary accommodation under the Hotel Act. Because of places where are still under the Hotel Act B.E. 2547 are not considered as hotels. In terms of work permits for aliens temporarily residing in the Kingdom, Thailand has exception to allow them to work, which is entirely different from the United States and the Republic of Singapore, which distinctly state that any alien who has been granted permission to travel to the Kingdom for tourism, work or occupation is prohibited. In addition, Thailand also imposes a fine for failure to notify the residence of aliens, which is completely different from the Republic of Singapore, where strictly imposes a fine or imprisonment, including not less than 3 lashes. (4) It is appropriate to amend Section 4, Section 37 and Section 77 of the Immigration Act B.E. 2522 by Section 4 concerning definitions by deleting the words “hotel manager” from Section 4 and removing the words “law regarding hotel” and replace by using the word “accommodation that serviced for occupancy” so that it does not only mean a hotel under the hotel law because at present, there is a kind of business providing accommodation that has a meaning other than the word “hotel”. In Section 37 (1), it should be clearly stated in the prohibition of working or being hired for work and Section 77 should be considered to add a second paragraph also specify the circumstances for rising the prison sentence as for minor offenses.

Keywords : Residence of aliens, immigrant, penalty for non-notification of residence for aliens

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณิตวิช ทัพภวิมล ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และประธานกรรมการสอบทานให้ความเมตตาแนะนำเกี่ยวกับแนวความคิด และข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาทฤษฎีการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จนสามารถสำเร็จลุล่วงได้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณวิภา เมืองถ้ำ คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้ให้ความกรุณาชี้แนะให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขการศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยดีเสมอมา

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวที่มีมอบความรักให้กำลังใจและให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด จนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะยังคุณค่าและประโยชน์ในทางวิชาการอยู่บ้าง ข้าพเจ้าขออุทิศความดีนี้ให้แก่บิดา มารดา และคณะอาจารย์ผู้ประสาทความรู้วิชาทฤษฎีให้แก่ข้าพเจ้าแต่หากมี ข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขอน้อมรับทุกประการและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ร้อยตำรวจโทไตรภพ นามวงศา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
3. ขอบเขตของการศึกษา	8
4. วิธีดำเนินการศึกษา	8
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง	9
1. แนวคิดเกี่ยวกับโทษทางอาญา.....	9
1.1 แนวคิดการลงโทษทางอาญา.....	9
1.2 แนวความคิดในการกำหนดโทษ.....	9
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	20
2.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)	20
2.2 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (The Due Process Model).....	21
3. หลักการลงโทษทางอาญา และสิทธิมนุษยชน	23
3.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)	23
3.1.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)	23
3.1.2 การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence).....	24
3.1.3 การลงโทษเพื่อป้องกันสังคมหรือตัดโอกาสกระทำความผิด (Protection of Society or Incapacitation).....	24
3.1.4 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation).....	25
3.2 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (The Due Process Model).....	26

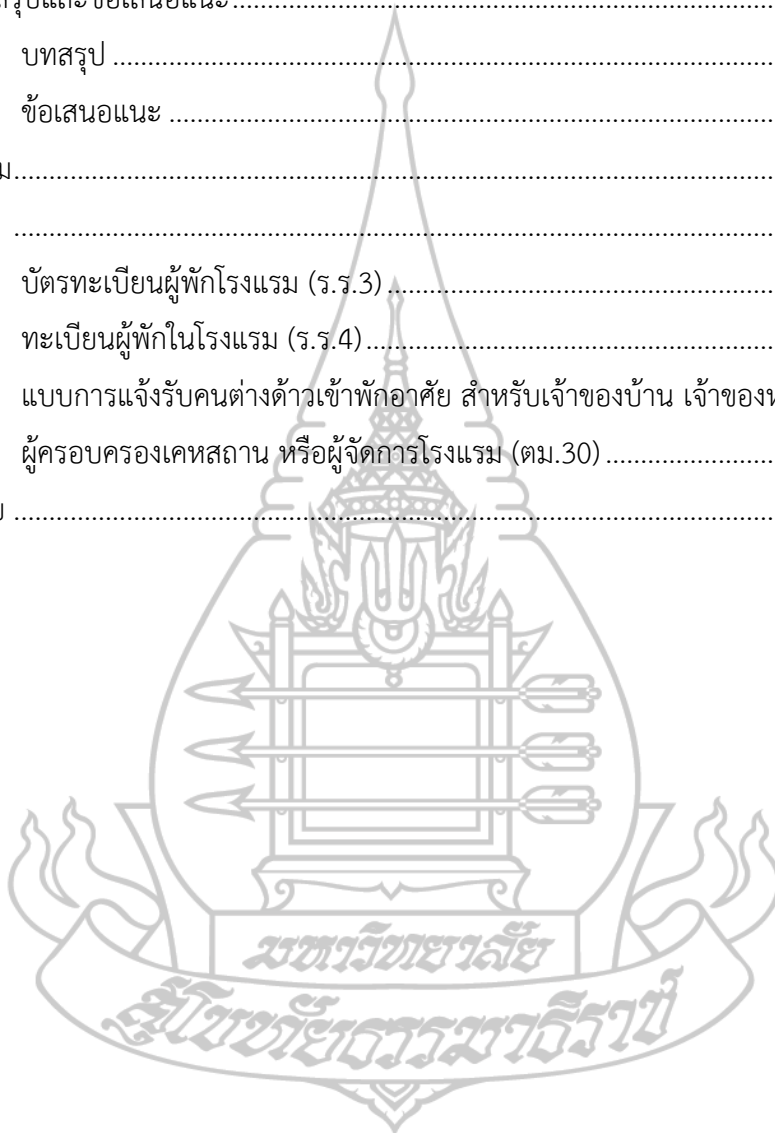
สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.	ความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง.....	27
4.1	ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม.....	27
4.1.1	ความหมาย ของอาชญากรรม.....	27
4.1.2	แนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม	28
4.2	อาชญากรรมคนเข้าเมือง (Immigration Crime).....	30
4.2.1	อาชญากรรมคนเข้าเมือง	30
4.2.2	ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุอาชญากรรม	30
4.2.3	ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างด้าวกับอาชญากรรม.....	31
บทที่ 3	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองประเทศไทยและต่างประเทศ	34
1.	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948	34
2.	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองประเทศไทย	38
2.1	พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	38
2.2	พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.....	56
2.3	พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547	59
3.	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองของต่างประเทศ.....	62
3.1	สหรัฐอเมริกา.....	62
3.2	สาธารณรัฐสิงคโปร์.....	65
4.	สรุปและตารางเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	70
บทที่ 4	วิเคราะห์ปัญหากฎหมายการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง	
	พ.ศ. 2522	80
1.	ปัญหาการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว.....	80
2.	ปัญหาการกำหนดข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักร เป็นการชั่วคราว	85
3.	ปัญหาปัญหาการกำหนดโทษสำหรับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	92
1. บทสรุป.....	92
2. ข้อเสนอแนะ.....	95
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	102
ก บัตรทะเบียนผู้พักโรงแรม (ร.ร.3).....	103
ข ทะเบียนผู้พักในโรงแรม (ร.ร.4).....	105
ค แบบการแจ้งรับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย สำหรับเจ้าของบ้าน เจ้าของหรือ ผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรม (ตม.30).....	107
ประวัติผู้วิจัย.....	110

ญ

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ 71

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยประสบกับปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างด้าวเข้ามายังประเทศไทยที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น มีทั้งผู้ที่ขออนุญาตเข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่ได้เดินทางกลับตามกำหนดและไม่ได้มีการอนุญาตอยู่ต่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือการหลบหนีเข้ามาโดยมิได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนการเข้าเมืองอย่างถูกต้อง ปัจจุบันการลักลอบเข้าเมืองเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งสาเหตุหรือปัจจัยของการเดินทางเข้าประเทศอื่นนั้นมีมากมายหลากหลาย อาจเป็นเพราะต้องการแสวงหาความต้องการของชีวิตที่ดีขึ้น หรือเกิดจากความเข้าใจเกี่ยวกับรายได้ที่จะได้รับในการทำงานต่างประเทศ รวมไปถึงความต้องการในการยกฐานะความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันซึ่งเห็นได้ชัดจากการที่มีคนจากประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนามีความพยายามที่จะเข้าไปทำงานในประเทศที่มีเศรษฐกิจที่ดีกว่า ซึ่งโดยปกติแล้วในการเดินทางเข้าประเทศหรือเข้าเมืองนั้นจะต้องเป็นการเข้าไปโดยได้รับอนุญาตจากประเทศที่จะเข้าไปทำงานก่อน ซึ่งในแต่ละประเทศก็จะต้องมีกฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อคัดกรองคนเข้าทำงานในประเทศ จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่คนของประเทศหนึ่งจะไปทำงานในอีกประเทศหนึ่งได้โดยง่าย เนื่องจากแต่ละประเทศจะกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวอาจส่งผลให้เกิดข้อจำกัดของคนที่ต้องการเข้าไปทำงาน เช่น ข้อจำกัดเรื่องเงิน ข้อจำกัดเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ เป็นต้น

การเดินทางเข้าและออกไปประเทศไทยของชาวต่างชาติที่ทุกคนจะต้องผ่านกระบวนการตรวจคนเข้าเมือง โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด้วยวัตถุประสงค์ในด้านการรักษาความมั่นคงของประเทศ เพื่อสกัดกั้นบุคคลต้องห้ามหรือไม่พึงประสงค์ไม่ให้เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรได้¹ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่บัญญัติมาเพื่อมุ่งประโยชน์ในการควบคุมคนต่างด้าว ซึ่งเป็นคนธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งคนต่างด้าวไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนบ้าน ข้อมูลทางทะเบียนราษฎร เหมือนกับคนไทยทั่วไป จึงจำเป็นต้องมีกฎหมาย และมาตรการเฉพาะ ในการควบคุม ตรวจสอบ และติดตาม

¹ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, (2022) . การตรวจคนเข้าเมือง. <https://miceoss.tceb.or.th/people-process/immigration/> (1 พฤษภาคม 2567)

ตลอดจนป้องกัน ปราบปราม มิให้คนต่างด้าวมากระทำความผิดในประเทศไทย หรือเมื่อคนต่างด้าวกระทำความผิดแล้ว ต้องสามารถติดตามตัวคนต่างด้าวมาดำเนินคดีตามกฎหมายได้ ซึ่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติมาเมื่อปี พ.ศ. 2522 ในขณะนั้นมีคนต่างด้าวในประเทศไทยไม่มาก และสัญชาติไม่หลากหลาย จนกระทั่งมีการเติบโตพัฒนาทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกรู้จักประเทศไทย และสนใจจะเดินทางมาท่องเที่ยว มาเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีในประเทศไทย ทำให้คนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เห็นได้ว่าจะได้มีการตราพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขอีกหลายครั้ง โดยหลักการและเหตุผลก็เพื่อที่จะจัดการและควบคุมการเข้ามาในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวให้ดีและรัดกุมขึ้น แต่ข้อกำหนดสิทธิในการเข้าเมืองของคนต่างด้าวในราชอาณาจักรไทยก็ได้เปลี่ยนแปลงไป คนต่างด้าวยังคงต้องขออนุญาตเข้าเมืองอยู่เช่นเดิม โดยทั่วไปการอนุญาตให้เข้าเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดให้บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา² นอกจากนี้ยังได้กำหนดห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร³

- (1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้อง หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตรา
- (2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามสมควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร
- (3) เข้ามาเพื่อทำงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ
- (4) วิกจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (5) ยังไม่ได้ดำเนินการตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติ และไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระทำการเช่นนั้น
- (6) เคยได้รับโทษจำคุกโดนคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่โทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือกระทำโดยประมาทหรือที่ได้รับยกเว้นในกฎกระทรวง
- (7) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อถือเป็นภัยต่อสังคมหรือจะก่อเหตุร้ายเป็นอันตราย ต่อความสงบสุข ความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือถูกออกหมายจับ
- (8) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นคนต่างด้าวเพื่อกระทำความผิดกฎหมาย

² พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11

³ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12

(9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกัน

(10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร

(11) ภาครัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ ถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัย ในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย

เห็นได้ว่าการเข้าเมืองของคนต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ต้องออกโดยรัฐบาลในประเทศที่มีสัญชาติโดยชอบด้วยกฎหมายสำแดงว่าตนมีจำนวนเงินตามที่กฎหมายกำหนดรวมไปถึงได้ผ่านการปลุกผี หรือฉีดยาตามที่ประเทศไทยกำหนด ซึ่งเจ้าหน้าที่จะตรวจลงตราอนุญาตให้เข้าเมืองได้ นอกจากนี้ ในบางกรณีอาจมีการอนุญาตให้คนต่างชาติที่หลบหนีเข้าเมืองบางประเทศถือว่าเป็นการเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากได้รับการผ่อนผันตามมติรัฐมนตรีเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับการแจ้งที่พักของคนต่างด้าว นั้น ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้กำหนดให้เจ้าบ้าน เจ้าของบ้านหรือ ผู้ครอบครอง หรือผู้จัดการโรงแรม ซึ่งรับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ภายในสี่สัปดาห์นับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจในท้องที่นั้น⁴

นอกจากนี้ในการแจ้งการเข้าพักยังได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายอีกหลายฉบับกล่าวคือ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35 ก็ยังได้กำหนดให้ผู้จัดการต้องจัดให้มีการบันทึกรายการต่างๆ เกี่ยวกับผู้พักและจำนวนผู้พักในแต่ละห้องลงในบัตรทะเบียนผู้พักในทันทีที่มีการเข้าพัก โดยให้ผู้พักคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ลงลายมือชื่อในบัตรทะเบียนผู้พัก หากผู้พักมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี บริบูรณ์และเข้าพักตามลำพัง ให้ผู้จัดการ หรือผู้แทนลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย และนำไปบันทึกลงในทะเบียนผู้พักให้แล้วเสร็จภายในสี่สัปดาห์หลังจากมีการลงทะเบียนเข้าพัก⁵ หากได้มีการฝ่าฝืนไม่แจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าวต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรมต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท⁶

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่วางหลักการเกี่ยวกับการที่คนต่างด้าวซึ่งขอรับใบอนุญาตทำงานในราชอาณาจักร โดยในการศึกษาคั้งนี้จะได้นำมาพิจารณากรณีเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยชั่วคราว

⁴ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38

⁵ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35

⁶ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 77

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ที่ได้บัญญัติไว้ “คดีอาญาเล็กน้อยได้ดังต่อไปนี้...(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว” ในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับกรณีที่ไม่แจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าวที่ปัจจุบันกฎหมายกำหนดเพียงโทษปรับ โดยหลักการเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนในทางเปรียบเทียบปรับ และส่งผลให้คดีอาญาระงับไป

จากการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างของในการปฏิบัติต่อคนต่างด้าวที่จะเข้ามาในราชอาณาจักรข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดมาพร้อมกับการตราพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งในขณะนั้นมีคนต่างด้าวในประเทศไทยไม่มาก และสัญชาติไม่หลากหลาย จนกระทั่งมีการเติบโตพัฒนาทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกรู้จักประเทศไทย และสนใจจะเดินทางมาท่องเที่ยว มาเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีในประเทศไทย ทำให้คนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และแม้ว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จะมีการแก้ไขหลายครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ยังคงมีประเด็นปัญหาที่จำเป็นต้องศึกษา โดยได้กำหนดประเด็นการศึกษา ดังนี้

ประการแรก การแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว

ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว ไว้ในมาตรา 38 โดยบัญญัติให้ “เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำ การตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่ บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

ในกรณีที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตามวรรคหนึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

การแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

นอกจากการแจ้งการเข้าพักตามมาตรา 38 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แล้วตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35 ยังได้กำหนดให้ “ผู้จัดการต้องจัดให้มีการบันทึกรายการต่างๆ เกี่ยวกับผู้พักและจำนวนผู้พักในแต่ละห้องลงในบัตรทะเบียนผู้พักในทันทีที่มีการเข้าพัก โดยให้ผู้พักคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ลงลายมือชื่อในบัตรทะเบียนผู้พัก หากผู้พักมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์และเข้าพักตามลำพัง ให้ผู้จัดการ หรือผู้แทนลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย และนำไปบันทึกลงในทะเบียนผู้พักให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหลังจากมีการลงทะเบียนเข้าพัก...” จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวเห็นได้ว่าการแจ้งที่พักคนต่างด้าวที่เข้าพักอาศัยในเคหสถานซึ่งได้แก่โรงแรมที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และเกสเฮาส์ แมนชั่น อพาร์ทเมนท์ หรือเจ้าของบ้านเช่า

ทั่ว ๆ ไป ให้เจ้าของบ้านเช่าหรือผู้เช่าประกอบการแจ้งตามแบบ ตม.30⁷ ในการดำเนินการแจ้งที่พักของคนต่างด้าวภายใน 24 ชั่วโมงนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้กำหนดรูปแบบและวิธีให้บริการเพื่อผู้มาขอรับบริการได้เลือกวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินการ

เมื่อพิจารณาการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 นั้นจะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดหน้าที่ของโรงแรมในการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวเป็นการซ้ำซ้อนของบทบัญญัติกฎหมายอาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน

ประการที่สอง ปัญหาการกำหนดข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

การเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าว นั้น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้วางหลักเกณฑ์ของการปฏิบัติไว้ในมาตรา 37 “คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ถ้ากรณีใดมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายนั้น

(2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

(3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

(4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมงให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในยี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

(5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และ

⁷ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1, การรับแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว.

ต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าห้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้

ความใน (3) และ (4) จะมีให้ใช้บังคับแก่กรณีใดตามมาตรา 34 โดยเงื่อนไขอย่างใด ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

การแจ้งตามมาตรา 37 นี้ คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตนเองหรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

สำหรับมาตรา 37 นี้จะเห็นได้ว่าได้กำหนดข้อปฏิบัติไว้ให้กับคนต่างด้าวที่เข้ามาพำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้เป็นการพิจารณาอนุมาตรา (1) ที่กำหนดเป็นหลักว่า ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรชั่วคราวจะต้องไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมีหมาย ถ้ากรณีใดมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายนั้น โดยอนุมาตราดังกล่าวกำหนดข้อยกเว้นให้คนต่างด้าวสามารถประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงานนั้น การอนุญาตให้ประกอบอาชีพระหว่างที่เข้ามาโดยชั่วคราวอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง อีกทั้งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ก็ยังกำหนดอนุญาตให้คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวก็มีสิทธิที่จะทำงานในประเทศไทยได้ อาจเป็นช่องว่างให้คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวใช้ในการกระทำความผิด ดังนั้นจึงต้องพิจารณาความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนเพื่อให้ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง แต่หากเป็นหลักการเดียวกันเพื่อประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน และความมั่นคงของประเทศต่อไป

ประการที่สาม ปัญหาการกำหนดโทษสำหรับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว

ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 77 กำหนดบทลงโทษสำหรับการไม่แจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว โดยวางหลักว่า “ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท” บทลงโทษดังกล่าวมีเพียงการกำหนดโทษปรับเท่านั้น โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ดังนี้ 1) คดีโทษปรับสถานเดียวเสียค่าปรับในอัตราสูง ตามมาตรา 37 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2) ความผิดที่เป็นลหุโทษหรืออัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตามมาตรา 37 (2) (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 3) เปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น ตามมาตรา 37 (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นในกรณีของการไม่แจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้นในทางปฏิบัติจึง

เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนในทางเปรียบเทียบปรับ และส่งผลให้คดีอาญาระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ที่ได้บัญญัติไว้ “คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้...

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว”

เห็นได้ว่าการลงโทษทางอาญาสำหรับกรณีที่ไม่การแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวที่มีเพียงโทษปรับ อาจไม่ทำให้ผู้ฝ่าฝืนการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวไม่ได้มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย เนื่องจากโทษปรับมีอัตราไม่สูง อีกทั้งไม่มีโทษจำคุกที่บัญญัติไว้ให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

จากปัญหาดังกล่าว จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐสนใจที่จะทบทวนหลักการและรายละเอียดบางประการของเหตุผลดังกล่าวที่เป็นปัญหาและสร้างผลกระทบต่อการป้องปรามอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันโดยนำแนวทางของกฎหมายต่างประเทศมาเปรียบเทียบเพื่อสนับสนุนให้มีการแก้ไข ปรับปรุง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมคนเข้าเมือง และมาตรการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมืองของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.3 เพื่อวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศไทย กับต่างประเทศ

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหากการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

3. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงหลักเกณฑ์พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 เฉพาะที่เกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ในส่วนที่เกี่ยวกับประเด็นการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว และศึกษากฎหมายคนเข้าเมืองของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยจะได้เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อไป

4. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ตลอดจนตำราหนังสือ บทความทางวิชาการ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ของประเทศไทย และต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลออนไลน์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษา

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมคนเข้าเมือง และมาตรการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมืองของประเทศไทยและต่างประเทศ

5.2 ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองของประเทศไทย และต่างประเทศ

5.3 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศไทย กับต่างประเทศ

5.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

พ.ศ. 2522

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง

การศึกษาปัญหากฎหมายการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการและความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง เพื่อให้ได้ทราบถึงความเป็นมาที่ชัดเจน โดยผู้ศึกษาได้นำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับโทษทางอาญา

1.1 แนวคิดการลงโทษทางอาญา

คำนิยามของกฎหมายอาญา หมายถึง “กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศและของเอกชน รวมทั้งรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง และบทบัญญัติของกฎหมายที่มีบทลงโทษทางอาญา เป็นกฎหมายอาญาทั้งสิ้น” ดังนั้นกฎหมายอาญาจึงมีลักษณะที่สำคัญมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวมโดยใช้การลงโทษเป็นมาตรการสำคัญ โดยบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้ที่กระทำความผิดนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525⁸ กฎหมายอาญามุ่งประกอบ 2 ส่วน ส่วนแรกซึ่งประกอบไปด้วยเงื่อนไขที่เป็นข้อเท็จจริงว่าการกระทำอย่างไรจึงจะเป็นความผิด และส่วนที่สองเป็นบทบังคับว่าต้องรับโทษอย่างไร ดังนั้น ในการพิจารณาถึงการลงโทษแก่บุคคลใด จำต้องวินิจฉัยว่าบุคคลนั้นมีความผิดทางอาญาเสียก่อน จึงจะพิจารณาถึงโทษทางอาญา

1.2 แนวความคิดในการกำหนดโทษ

การกำหนดโทษเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาที่จะต้องใช้ดุลยพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดเป็นราย ๆ ไป ภายใต้กรอบที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น ประเภทของโทษ ฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดกรอบในการให้ศาลเลือกใช้ดุลยพินิจไว้หลายประการ ได้แก่ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน หรือรอการลงโทษจำคุก โดยจะมีการคุมความประพฤติด้วยหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ยังกำหนดกรอบของระยะเวลาจำนวนโทษ เช่น การกำหนดอัตราโทษ ตลอดจนหลักเกณฑ์การลดโทษ เพิ่มโทษ การยกเว้นโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษไว้

⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (2560), เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 5-21.

กฎหมายอาญาสมัยใหม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์การลงโทษที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่⁹

- 1) เพื่อนำบุคคลที่เป็นภัยออกจากสังคม หรือเพื่อป้องกันให้สังคมปลอดภัย
- 2) เพื่อยับยั้งมิให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่าง
- 3) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดี

วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้นมีความสำคัญน้อยลงไป ดังนั้น แนวคิดเรื่องวิธีการบังคับโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยทางกฎหมายอาญาแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ

1) ระบบผสม (Unitary System of Punishment) มีแนวคิดว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ควรกระทำพร้อม ๆ กับการแก้ไขปรับปรุงให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดี และใช้นโยบายทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาผสมผสานกันเพื่อบังคับใช้แก่ผู้กระทำผิดไปพร้อมกัน เห็นว่าโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เช่น ระหว่างที่กำลังรับโทษอยู่ ก็ย่อมจะมีการอบรมจริยธรรมและฝึกอาชีพไปพร้อม ๆ กัน คือ การใช้โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย เช่น ระบบที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2) ระบบคู่ (Dual System of Punishment) มีแนวคิดว่าการแยกการลงโทษกับการแก้ไขผู้กระทำผิดและการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยออกจากกันเป็น 2 ส่วน คือ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย บทบัญญัติในเรื่องโทษจะรองรับนโยบายทางอาญาและทฤษฎีการลงโทษตามหลักทัณฑวิทยา ส่วนบทบัญญัติวิธีการเพื่อความปลอดภัยรองรับทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม และนโยบายการแก้ไข ผู้กระทำผิดตามแนวทางของวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา หรือทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี ซึ่งบทบัญญัติสองส่วนนี้แยกออกจากกัน โดยมีทฤษฎีและหลักเกณฑ์ในการใช้แตกต่างกันออกไป เพราะการลงโทษนั้น คำนึงถึงความผิดที่ผู้กระทำผิดกระทำลงไปเป็นสำคัญ เช่น เพื่อให้หลบจำ หรือเพื่อป้องปรามมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง เป็นต้น

สำหรับวิธีการเพื่อความปลอดภัยคำนึงถึงบุคลิกภาพผู้กระทำผิดเป็นหลัก โดยไม่เน้นการใช้วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน และเพื่อป้องปรามหรือข่มขู่แต่อย่างใด เช่น ระบบที่ใช้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรนอร์เว ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และประเทศไทย เป็นต้น¹⁰

⁹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, (2562), *ทฤษฎีอาญา ทฤษฎีโทษ และกระบวนการขึ้นพื้นฐาน*, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, หน้า 50.

¹⁰ ชาญวิทย์ ยอดมณี, (2530), *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาคลัทธิ*, กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 13-16.

การบัญญัติอัตราโทษในฐานความผิดต่าง ๆ ของกฎหมายอาญา เพื่อเป็นกรอบให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติได้ใช้แนวคิด 2 ระบบ คือ ระบบค้ำนึ่งถึงผล (Erfolgsstrafrecht) และระบบค้ำนึ่งถึงจิตใจ (Willenstrafrecht)

ระบบค้ำนึ่งถึงผลหมายถึง ถ้าผลของการกระทำผิดเกิดขึ้นร้ายแรงมาก ประมวลกฎหมายอาญาก็กำหนดโทษไว้หนักมาก ตามสัดส่วนของผลการกระทำ หากผลการกระทำผิดเกิดขึ้นเล็กน้อย ประมวลกฎหมายอาญาก็กำหนดโทษให้น้อยลงซึ่งระบบนี้ เป็นแนวคิดที่ยึดหลักตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อตอบแทนแก้แค้น ความจริงแล้วระบบค้ำนึ่งถึงผลไม่ใช่หลักการที่ดี เพราะความชั่วของบุคคลอยู่ที่จิตใจ ความผิดจึงควรมีโทษหนักหรือเบาขึ้นอยู่กับผู้กระทำผิดจะมีจิตใจชั่วมากหรือชำน้อย เช่น การมีเจตนาชำน้อยหรือมาก ประมาทมากหรือน้อย หาใช่อยู่ที่ผลที่เกิดขึ้นไม่ แต่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้นการกำหนดโทษฝ่ายนิติบัญญัติจึงจำเป็นต้องค้ำนึ่งถึงว่า เมื่อศาลลงโทษไปแล้วควรจะเป็นที่พอใจของประชาชนทั่ว ๆ ไปอีกด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติต้องค้ำนึ่งถึงหลักการของวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อทดแทนมาใช้ประกอบการพิจารณาคำหนดอัตราโทษในกฎหมายเพื่อให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้อย่างเหมาะสม

ส่วนระบบค้ำนึ่งถึงจิตใจ หมายถึง ถ้าจิตใจชำน้อย ประมวลกฎหมายอาญาก็กำหนดโทษหนักมาก ตามสัดส่วนความชำน้อยของจิตใจ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาใช้เฉพาะกรณีความผิดที่กระทำโดยเจตนา ส่วนการกระทำผิดโดยประมาทนั้นประมวลกฎหมายอาญาใช้ระบบค้ำนึ่งถึงผล กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติที่จะกำหนดโทษสูงขึ้น ในกรณีที่ผู้กระทำประมาทศาลจะต้องใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษภายในกรอบของโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรานี้¹¹

แม้การกำหนดโทษจะอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดโทษตามดุลยพินิจได้บางส่วน ตามกรอบที่กำหนดไว้ดังที่กล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้พิพากษาจึงต้องตระหนักถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย และใช้ความระมัดระวัง พิจารณาให้ละเอียด ค้ำนึ่งถึงปัจจัยข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้การกำหนดโทษให้มีความเหมาะสม ถ้าหากกำหนดโทษไม่เหมาะสมแล้ว กล่าวคือ หนักหรือเบาเกินไปย่อมมีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมากมายหลายประการ การที่ผสมผสานแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ได้วางหลักเกณฑ์ หรือกำหนดเงื่อนไขในการกำหนดโทษโดยทั่วไปไว้ในกฎหมายอาญา

¹¹ หยุด แสงอุทัย, (2566), *กฎหมายอาญาภาค 1*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 155-159.

อย่างไรก็ตามนักนิติศาสตร์ไทยมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษไว้ พอสรุปได้ว่า ในการกำหนดโทษนั้นผู้พิพากษาควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญเกี่ยวข้องทั้งข้อเท็จจริงแห่งคดีและ หลักทฤษฎี เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสม

1.2.1 ข้อเท็จจริงแห่งคดี คือลักษณะของผู้กระทำความผิด

ได้แก่ การพิจารณาถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด โดยแยกออกเป็นเจตนา กับประมาท สำหรับการกระทำโดยเจตนา ต้องดูที่จิตใจของผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งสำคัญ หลักที่ว่า “กรรม เป็นเครื่องชี้เจตนา” อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงนิสัยของผู้กระทำความผิดได้ ส่วนการกระทำโดยประมาท ควรคำนึงถึงว่า ผู้กระทำความผิดกระทำไปโดยความมั่งง่าย หรือประมาทอันเป็นเหตุให้กระทำความผิดขึ้น ซึ่งมีความจำเป็นต้องนำลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมาเพื่อใช้ประกอบในการพิจารณากำหนดโทษ ลักษณะของผู้ถูกทำร้าย ได้แก่ การพิจารณาว่าผู้ถูกทำร้ายเป็นคนชนิดใด เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก หรือ คนชรา เป็นต้น ย่อมมีผลต่อการกำหนดโทษให้ต่างกันได้เนื่องจากการกระทำผิดต่อบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว และการกำหนดโทษต้องเป็นไปตามสัดส่วนของความร้ายแรงที่เกิดขึ้นด้วย ประโยชน์ของรัฐ หรือสาธารณชน ได้แก่ การพิจารณาว่าความผิดที่เกิดขึ้นนั้น มีผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นมากน้อยเพียงใด ความผิดอย่างเดียวกันควรจะกำหนดโทษเท่ากัน เว้นแต่จะมีข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์แห่งคดี แตกต่างกันไป

1.2.2 หลักทฤษฎีที่สำคัญ มี 2 ทฤษฎี ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้¹²

1) ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute Theory) มีแนวคิดที่ว่า วัตถุประสงค์ในการลงโทษนั้น เพื่อเป็นการตอบแทนความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้น และรักษาความยุติธรรมของสังคมไว้ การลงโทษจึงไม่ต้องคำนึงถึงกาลเทศะหรือพฤติการณ์แวดล้อมใด ๆ ทั้งสิ้น

2) ทฤษฎีสัมพันธ์ (Relative Theory) มีแนวคิดที่ว่า ควรจะลงโทษอย่างไรใด จึงจะเกิดประโยชน์ ดังนั้น การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดกับบุคคลทั่วไปด้วย สำหรับโทษที่จะลงนั้น ควรจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลทั่วไปเกิดความหวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก นอกจากนี้การลงโทษยังควรทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี ทำให้สังคมปลอดภัย

นักวิชาการหลายท่านมีแนวคิดที่ว่า ควรจะต้องมีใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้วัตถุประสงค์ของการลงโทษ มีทั้งเพื่อความยุติธรรมและเพื่อป้องกันสังคมและเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดได้ด้วย เช่น สหพันธ์รัฐเยอรมนี ได้นำเอาทฤษฎีการลงโทษเด็ดขาดและทฤษฎีสัมพันธ์มารวมกันโดยนำมาเลือกใช้ให้ได้ผลดีในทางปฏิบัติ เรียกว่า ทฤษฎีผสม (Vereinigungs theorie) ซึ่งการรวมกันของทฤษฎีนี้ไม่ได้หมายถึง นำหลักเกณฑ์ที่ขัดแย้งมารวมกัน แต่เป็นการนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ มารวมพิจารณาในแง่ปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นการพิจารณาทั้งในแง่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

¹² หยุด แสงอุทัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 256.

และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษเป็นส่วนรวม ซึ่งมีหลักการลงโทษต้องให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการลงโทษต่าง ๆ โดยพิจารณาร่วมกัน แต่หากมีจุดประสงค์ขัดแย้งกัน ก็จะต้องชั่งน้ำหนักดูว่าควรลงโทษให้เป็นไปเพื่อจุดประสงค์ใด จึงจะเหมาะสมมากที่สุด¹³ สำหรับความสำคัญของการประสานความขัดแย้งดังกล่าวนี้ มาจากแนวความคิดที่ว่า มนุษย์จะต้องมีความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและสังคม จึงมีความจำเป็นต้องนำทฤษฎีการลงโทษมารวมกัน เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มีความสมบูรณ์สอดคล้องกับความรับผิดชอบของมนุษย์ โดยมีหลักในการประสานความขัดแย้งที่สำคัญ 2 ทาง สำหรับแนวทางแรก คือ ในรูปแบบการนำทฤษฎีการลงโทษมาผสมกัน ส่วนแนวทางที่สองนั้นคือ ในรูปแบบการยึดถือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาเป็นหลัก แล้วนำทฤษฎีอื่นเข้ามาเสริม¹⁴

รูปแบบและวิธีการลงโทษในต่างประเทศที่นิยมกันนั้น มี 4 กลุ่ม คือ

- 1) การลงโทษโดยการกำจัดออกจากหมู่คณะหรือจากสังคม
- 2) การลงโทษโดยการทรมานทางกาย
- 3) การลงโทษโดยการประจานทางสังคม
- 4) การลงโทษโดยทำให้สูญเสียการเงิน

ส่วนรูปแบบและวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดในประเทศไทยมีทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรง โดยอาศัยหลักการและวิธีการคล้าย ๆ กันต่างประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ได้บัญญัติโทษไว้ ดังนี้

- 1) ประหารชีวิต
- 2) จำคุก
- 3) กักขัง
- 4) ปรับ
- 5) ริบทรัพย์สิน

โทษแต่ละประเภท ต่างมีวัตถุประสงค์หรือมีความมุ่งหมายที่สำคัญในการลงโทษต่อผู้กระทำผิดดังนี้¹⁵

1) การประหารชีวิต เป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการกำจัดออกไปจากหมู่คณะอย่างถาวร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน และการข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้อื่น

¹³ หยุด แสงอุทัย, เรื่องเดิม, หน้า 7.

¹⁴ สหชน รัตน์ไพจิตร, (2527), *ความประสงค์ของการลงโทษ*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. หน้า 81-85.

¹⁵ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เรื่องเดิม, หน้า 152-161.

กระทำตาม รวมทั้งเป็นการคุ้มครองสังคม โดยตัดโอกาสไม่ให้เกิดซ้ำอีกต่อไปโดยเด็ดขาด นับว่าเป็นโทษที่หนักที่สุด ซึ่งมีความเหมาะสมกับความผิดที่ร้ายแรงและความผิดที่มีความทารุณโหดร้าย เนื่องจากสังคมเห็นว่าการประหารชีวิตมีความเหมาะสมกับความผิดประเภทดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม โทษประหารชีวิตก็มีข้อเสียคือ เมื่อเกิดการผิดพลาดแล้วไม่มีทางแก้ไขได้ นอกจากนี้ยังเป็นโทษที่ขัดต่อหลักมนุษยธรรมด้วย ถือได้ว่าเป็นการลงโทษเกินกว่าสัญญาประชาคมที่ได้ให้ไว้ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว การให้สัญญานั้นไม่มีผู้ใดสละเสรีภาพของตนเพื่อให้บุคคลอื่นสังหารตน รัฐจึงไม่มีสิทธิที่จะทำการดังกล่าวได้

2) การจำคุก เป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการกำจัดออกไปจากหมู่คณะหรือสังคม ทั้งในแบบระยะยาวและแบบระยะสั้น สำหรับแบบระยะยาว เช่น การกำหนดโทษจำคุกสูงหรือตลอดชีวิต ส่วนในระยะสั้นเป็นการตัดโอกาสชั่วคราว เช่น การกำหนดโทษจำคุกระยะสั้น เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุกมีด้วยกัน 4 ประการ คือ¹⁶

(1) เพื่อการแก้แค้นทดแทน กล่าวคือ การจำคุกทำให้ผู้กระทำผิดถูกจำกัดเสรีภาพ เพื่อเป็นการตอบแทนพฤติกรรมที่ได้กระทำไป ทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความรู้สึกสากับผลร้ายซึ่งผู้กระทำผิดได้ก่อให้เกิดขึ้นต่อสังคม

(2) เพื่อเป็นการข่มขู่ กล่าวคือ การถูกจำกัดเสรีภาพถือว่าเป็นสิ่งที่ข่มขู่ตัวผู้กระทำผิดเองมิให้กระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก หรือเป็นการข่มขู่บุคคลทั่วไปไม่ให้กล้ากระทำความผิดขึ้น

(3) เพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นมาอีก

(4) เพื่อปรับปรุงแก้ไข กล่าวคือ ในช่วงเวลาที่ถูกลงโทษนั้น ทางเรือนจำได้ใช้มาตรการต่าง ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี เช่น การฝึกอาชีพ การให้การศึกษา เป็นต้น

ดังนั้น การลงโทษจำคุกจึงถือได้ว่าเป็นการลงโทษแบบบูรณาการ (Integration) โดยเป็นการรวมวัตถุประสงค์ของการลงโทษหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งศาลจะนิยมนำโทษจำคุกมาใช้มากที่สุด เพราะทำให้ประชาชนในสังคมยอมรับและไม่มีปฏิกริยาโต้ตอบ

แต่โทษจำคุกก็มีข้อเสีย เช่น รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการควบคุมดูแลมากที่สุด และยังทำให้ผู้กระทำผิดปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก ตามหลักของทฤษฎีการตราหน้า (Labeling Theory) ด้วย เนื่องจากจะได้รับการถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่วก่อนจะทำให้เสียชื่อเสียงมากกว่าการรับ

¹⁶ ธาณี วรภัทร์, (2555), *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, หน้า 35-37.

โทษอื่น ๆ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ต้องโทษมีโอกาสได้รับอิทธิพลหรือพฤติกรรมในสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ จากผู้ต้องโทษด้วยกันอีกด้วย เช่น การได้รับถ่ายทอดเกี่ยวกับทัศนคติหรือวิธีการกระทำความผิดมา เป็นต้น

ข้อพิจารณาการใช้โทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดในกรณีต่อไปนี้¹⁷

(1) ผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงบางประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดที่ก่อภัยอันตรายหรือคุกคามความปลอดภัยต่อชีวิตของผู้อื่น

(2) ผู้กระทำความผิดซึ่งมีพฤติกรรม หรือกระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อค่านิยมพื้นฐานในสังคม อันควรแก่การประณามอย่างยิ่ง เช่น การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือการหลอกลวงฉ้อฉลที่ก่อความเสียหายต่อสาธารณชนและเศรษฐกิจของชาติ เป็นต้น

(3) ผู้กระทำความผิดซึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือบทลงโทษที่ศาลได้พิพากษาไว้แล้ว เช่น ผู้กระทำความผิดที่จงใจไม่ชำระค่าปรับและชดใช้ค่าเสียหาย หรือได้กระทำความผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ เป็นต้น

3) การกักขัง เป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการกำจัดออกไปจากหมู่คณะหรือสังคม แต่เป็นความผิดเล็กน้อย ซึ่งผู้กระทำความผิดไม่มีสำนึกเป็นผู้ร้าย และเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น เพราะระยะเวลาเพียงเล็กน้อยของโทษจำคุกระยะสั้น ไม่เพียงพอที่จะแก้ไขผู้กระทำความผิดได้ และยังไม่ทำให้เกิดผลดีต่อผู้กระทำความผิดแต่อย่างใดด้วย กฎหมายจึงให้อำนาจศาลเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังแทนได้

4) การปรับ เป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการทำให้สูญเสียการเงิน ใช้กับความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือความผิดหุโทษ ในสมัยโบราณอาจนำไปใช้กับความผิดร้ายแรงด้วยก็ได้ เพื่อเป็นการทดแทนหรือชดเชยความผิด (Punishment as an Expiation or Atonement) โดยการใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนแก่ผู้เสียหายแทนการถูกลงโทษ หรือ โดยการลงโทษให้สาสมกับความผิดด้วยและให้ใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนผนวกหรือผสมผสานไปด้วย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การใช้โทษปรับกับผู้กระทำความผิดที่ยากจน อาจทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวและเข็ดหลาบได้ แต่ถ้าใช้กับผู้กระทำความผิดที่ร่ำรวยโทษปรับอาจไม่มีการช่มชู้และยับยั้งหรือทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวหรือเข็ดหลาบได้แต่อย่างใด ดังนั้นการใช้โทษปรับ จะต้องพิจารณาถึงฐานะของผู้กระทำความผิดด้วย หากฐานะดีโดยมีการกำหนดโทษปรับหรือมีการกำหนดโทษจำคุกและปรับด้วย ก็ควรกำหนดโทษเป็นค่าปรับให้สูงกว่าปกติ¹⁸

¹⁷ สหชน รัตนไพจิตร, เรื่องเดิม, หน้า 90-92.

¹⁸ กมลชัย รัตนสากววงศ์, (2523), ความยินยอมในกฎหมายอาญา, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, หน้า 5-6.

5) การริบทรัพย์สิน เป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการทำให้สูญเสียการเงิน โดยใช้ร่วมกับการลงโทษประเภทอื่น ๆ เช่น โทษประหารชีวิตและจำคุก เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษริบทรัพย์สิน มีลักษณะเป็นได้ทั้งโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย สำหรับที่ว่ามีลักษณะเป็นโทษก็เพราะทำให้เจ้าของทรัพย์สินนั้น สูญเสียทรัพย์สินไป และส่วนที่มีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยก็เพราะเมื่อริบทรัพย์สินไปแล้ว ทรัพย์สินนั้นก็ไม่สามารถถูกนำไปใช้กระทำผิดได้อีก ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งในการป้องกันสังคมในอันที่จะไม่ให้เกิดเป็นความผิดขึ้นได้ทางหนึ่งในอนาคตต่อไป

การลงโทษผู้กระทำผิด มีผลแตกต่างกันซึ่งแล้วแต่วิธีการที่จะดำเนินการลงโทษว่า ควรลงโทษเพื่อให้เกิดผลอย่างไร หรือการลงโทษควรมีวัตถุประสงค์อย่างไร จึงเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญ เช่น ลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนความผิด (Retribution) ลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Reformation) ลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอีก (Incapacitation) หรือลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม (Protection) เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษ บางครั้งก็ขัดแย้งกัน กล่าวคือ ถ้าดำเนินการลงโทษตามวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง ก็อาจขัดแย้งไม่ได้ตามวัตถุประสงค์อย่างอื่น แต่บางครั้งก็เข้ากันได้ คือ ถ้าดำเนินการลงโทษตามวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง ก็เป็นการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างอื่นด้วย¹⁹

สำหรับความเหมาะสมของการลงโทษทางอาญานี้ Packer ซึ่งเป็นนักคิดที่ยอมรับ ได้อธิบายเรื่องขีดจำกัดของกฎหมายอาญาไว้ว่ามาตรการการลงโทษทางอาญานั้นเป็นขีดสูงสุดของกฎหมาย แต่การใช้กฎหมายอาญาควรคำนึงถึงขีดจำกัด โดยเห็นว่าการต้องรับโทษทางอาญานี้ต่างกับโทษอื่น ๆ หรือกล่าวได้ว่าโทษอาญานั้นเป็นโทษที่มีราคาแพงที่สุด และรุนแรงจนสมควรสงวนไว้ใช้เฉพาะกับความผิดที่ร้ายแรงแท้จริง โดยเห็นว่าบุคคลควรถูกลงโทษด้วยมาตรการทางอาญา คือ 1) การลงโทษเพื่อให้สมควรแก่ผู้ที่กระทำผิดอย่างชั่วร้าย และ 2) เพื่อป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้ Packer มีข้อคิดเห็นดังนี้²⁰

1) รัฐควรมีอำนาจจะบังคับประชาชนเพียงเท่าที่เขากระทำ มิใช่บังคับให้เป็นดังที่ต้องการ รวมถึงการไม่ควรลงโทษบุคคลที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบได้ (Mental Sick) หรือเป็นไป

¹⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, (2566), คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1, กรุงเทพมหานคร: พลสยามพริ้นติ้ง, หน้า 436-438.

²⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, (2549), คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 .กรุงเทพมหานคร : จีรัชการพิมพ์, หน้า 2-5.

ตามสำนวนที่กล่าวว่า “Sick not bad” ทั้งนี้เนื่องจากการลงโทษบุคคลที่ไม่มีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ ย่อมเท่ากับไม่ใช่ลงโทษบุคคลจากสิ่งที่เขากระทำ (หรือเชื่อว่าได้กระทำ)

2) เพียงแค่มีการกระทำยังไม่พอที่จะให้ต้องรับโทษ เพราะไม่ใช่ลงโทษบุคคลจากสิ่งที่เขากระทำ (หรือเชื่อว่าได้กระทำ) แต่เป็นการลงโทษบุคคลจากสภาพของบุคคล

พิจารณาถึงสภาวะทางจิตใจของบุคคลผู้นั้นด้วย ซึ่งในจุดนี้ Packer เห็นว่าเป็นจุดที่ป้องกันมิให้กฎหมายอาญาต้องตกเป็นเครื่องมือของแนวคิดเรื่องการป้องกันซึ่งเป็นแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยมอย่างไม่มีขีดจำกัด

3) รัฐต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมโดยการกระทำที่เป็นความผิดนั้น จะต้องได้มีการบัญญัติความผิดโดยผู้ที่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญสูงสุดไม่มีผลย้อนหลัง (ex post facto lawmaking)

4) ไม่ควรลงโทษบุคคลที่การกระทำของเขาไม่อาจตำหนิได้อย่างเหมาะสม

โดย Packer ได้ยกตัวอย่างเรื่องความจำเป็นซึ่งหลักในการพิจารณาในเชิงของอรรถประโยชน์ว่าการตัดสินใจนั้นกระทำไปเพื่อรักษาคุณธรรมที่สูงกว่าหรือไม่ โดยยกตัวอย่าง ชายคนหนึ่งขับรถลงมาจากภูเขา และพบกับรถที่จอดขวางถนนอย่างกะทันหันซึ่งในรถมีคนอยู่ห้าคน เขาเหยียบเบรกแต่เบรกไม่ทำงาน ในวินาทีนั้นเขาต้องตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างขับรถพุ่งลงเหวข้างทางซึ่งเขารู้ว่าผู้ขับต้องตายแน่นอน หรือตัดสินใจพุ่งเข้าชนรถที่ขวางอยู่นั้นซึ่งคนที่อยู่ภายในรถหลายคนหรือทั้งหมดต้องตาย และเขาได้ตัดสินใจกระทำอย่างหลังและผลคือคนบนรถดังกล่าวเสียชีวิตทั้งหมด ในทางกฎหมายเมื่อถูกตัดสินเขาจึงไม่อาจยกเหตุความจำเป็นเพื่อให้พ้นผิดได้ คำถามคือในกรณีความเป็นจริงจะมีใครคนหนึ่งคนใดที่อยู่ในสถานการณ์นั้นที่จะสามารถยืนยันได้ว่าตนเองจะเลือกกระทำการอย่างอื่นที่ดีกว่าการตัดสินใจของบุคคลผู้นั้นโดยเลือกทางเลือกที่หนึ่งซึ่งทำให้ตนเองต้องตายอย่างแน่นอน²¹

5) ไม่ควรลงโทษด้วยเหตุผลทางศีลธรรมเท่านั้น

เนื่องจากเหตุผลทางศีลธรรมนั้นยังเป็นเรื่องที่มีความคลุมเครืออยู่มาก โดยเห็นได้แน่นอนว่าการกระทำเช่นนั้นจะทำให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นมากกว่าเกิดความสูญเสีย นอกจากนั้นแล้ว โดยที่การบังคับทางศีลธรรมโดยไม่คำนึงถึงความชอบธรรมด้วยเหตุอื่นๆ ซึ่งต่างกับการบังคับทางกฎหมาย และสิ่งที่มักทำให้มีผู้โต้แย้งคือ

ปัญหาความยากลำบากในการกำหนดว่าอะไรกันแน่ถึงจะเรียกว่าผิดศีลธรรมการกระทำที่ผิดศีลธรรมนั้น แค่ไหนเพียงใดจึงควรต้องรับโทษอาญาเป็นไปไม่ได้ที่เราจะใช้กฎหมายอาญากับทุกการกระทำที่

²¹ สกล นิสารัตน์, (2545), *กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม*, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, หน้า 35.

ผิดศีลธรรม การกำหนดให้ศีลธรรมมากำหนดความผิดอาญานั้น มีปัญหาว่าในสังคมที่มีผู้นับถือศาสนาที่แตกต่างกันเป็นจำนวนมาก การนำมาใช้จึงมีต้นทุนในการใช้บังคับใช้กฎหมายที่สูงมากไม่มีอะไรที่จะพิสูจน์ได้ว่า กฎหมายอาญาจะสามารถทำให้ผู้คนมีศีลธรรมที่ดีขึ้น หรือเลวลง จากการที่มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาในสังคม หรือการเปลี่ยนแปลงกฎหมายอาญา

6) ผลของการใช้มาตรการทางอาญากับพฤติกรรมที่เป็นเรื่องศีลธรรมส่วนตัว โดยไม่ใช่ผลเสียหายของสังคมส่วนร่วม อาจก่อให้เกิดผลเหล่านี้ตามมาความเป็นไปได้เล็กน้อยในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้เป็นปัญหาต่อตำรวจและอัยการผู้บังคับใช้กฎหมายความยากลำบากในการควบคุมพฤติกรรมเหล่านั้น ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกไม่ต้องการบังคับใช้กฎหมาย

การกำหนดข้อห้ามตามกฎหมายทำให้เกิดเป็นความเบี่ยงเบนของกลุ่มในสังคมที่เรียกว่า วัฒนธรรมรอง (subculture) การที่ประชาชนพบว่ากฎหมายที่ห้ามนั้น ไม่สามารถบังคับได้จริงๆ เท่ากับเป็นการสนับสนุนการไม่เคารพศรัทธาในกฎหมายมากขึ้น รัฐไม่สามารถแสดงให้เห็นผลร้ายที่ไม่ใช่แค่ผลทางศีลธรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว การใช้มาตรการอาญาอาจทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น ปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมบังคับใช้กฎหมายได้โดยง่าย มีเหตุผลที่น่าเชื่อได้ว่าในระยะยาวประชาชนอาจไม่ต้องการให้บังคับใช้กฎหมายอาญากับการกระทำดังกล่าวโดยเข้มงวดอีกต่อไป

ในเชิงของทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม ไม่มีประโยชน์ใดที่สังคมส่วนรวมจะได้รับจากการห้ามพฤติกรรมบางอย่าง เช่น พฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศของบุคคลซึ่งเป็นผู้ใหญ่และเป็นเรื่องส่วนตัว

7) การใช้มาตรการทางอาญาเป็นเสมือนการชั่งคุณค่าระหว่าง ด้านหนึ่งคือต้นทุนทางศีลธรรมและความประพฤติ ส่วนอีกข้างหนึ่งของสมการคือประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการป้องกันการกระทำดังกล่าวซึ่งต้องหักลบด้วยความเป็นไปได้ของการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสิ่งนี้เท่ากับเป็นขีดจำกัดสำคัญของการใช้กฎหมายอาญา และหากพิจารณาแล้วเห็นว่าแต่ละทางเลือกยังไม่เหมาะสม หรืออาจมีต้นทุนที่สูงกว่าประโยชน์ที่จะได้รับมาก บางทีเราอาจต้องพิจารณาแนวทางการไม่ทำอะไรเลยเพราะอาจเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์มากกว่า ซึ่งถึงที่สุดแล้วก็พบว่าการตัดสินใจเลือกมาตรการทางอาญาอย่างใด ๆ นั้นเกิดขึ้นจากปัญหาการจัดสรรทรัพยากรของสังคมที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่นเดียวกับปัญหาเรื่องอื่น ๆ สังคมก็จำเป็นต้องพิจารณาถึงต้นทุนของมาตรการทางอาญาแต่ละประการที่สังคมต้องแบกรับ จากนั้นจึงพิจารณาถึงความสำคัญก่อนหลัง

8) โดยทั่วไปการที่บุคคลจะเกิดความรับผิดชอบที่ควรตำหนิได้ ก็เมื่อเขาได้กระทำการฝ่าฝืนสิ่งที่กฎหมายห้าม โดยไม่มีข้อแก้ตัวให้พ้นผิดที่มีเหตุผลเพียงพอ ดังนั้น บุคคลจึงควรถูกตำหนิได้ต่อเมื่อกฎหมายนั้นได้ถูกทำให้เขารู้แล้วแต่เขาไม่ปฏิบัติตามทั้ง ๆ ที่รู้ลักษณะที่บุคคลควรต้องถูกเตือนให้รู้ล่วงหน้าจึงจะถูกลงโทษเมื่อฝ่าฝืนนี้ ทำให้สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการลงโทษที่ชอบ

ธรรม สิ่งนี้แตกต่างกับคุณค่าในทางศีลธรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องได้รับการเตือนล่วงหน้าในลักษณะเดียวกัน

ทั้งนี้ สามารถสรุปแนวทางกำหนดความผิดอาญาที่เหมาะสมในความเห็นของ Packer ได้ดังนี้²²

(1) พฤติกรรมนั้นเป็นที่ชัดเจนในสายตาของสังคมว่ามีลักษณะเป็นที่น่าหวาดหวั่นและไม่อาจได้รับการให้อภัยได้จากกลุ่มต่างๆในสังคม

(2) การใช้มาตรการทางอาญาจะไม่ขัดแย้งหรือไม่ควรจะไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษ (Goals of Punishment)

(3) การปราบปรามหรือห้ามกระทำการดังกล่าวจะไม่ขัดกับการกระทำอันเป็นที่ต้องการของสังคม

(4) การกระทำนั้นต้องได้รับการปฏิบัติโดยเสมอภาค ด้วยมาตรการซึ่งไม่มีการเลือกปฏิบัติ

(5) การควบคุมด้วยกระบวนการทางอาญา จะต้องไม่ปรากฏกระบวนการต่างๆ เป็นไปอย่างตึงเครียดหรือใช้รูปแบบกระบวนการที่ไม่เหมาะสมมากเกินไปทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

(6) ไม่มีทางเลือกอื่นที่มีเหตุผลพอในการเลือกใช้มาตรการทางอาญาในการจัดการปัญหานั้น

สังคมควรต้องคำนึงถึงการใช้กระบวนการทางอาญากับการกระทำผิดต่าง ๆ โดยควรตระหนักถึงผลกระทบของอาชญากรรมที่สำคัญ ๆ หรือมีความร้ายแรงมากกว่าการกระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เนื่องจากจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอรรถประโยชน์คุ้มค่ากับสิ่งที่สังคมต้องจ่ายเป็นการตอบแทนก็ได้

²² ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564), *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 22.

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในสังคมประชาธิปไตยนั้นประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมมิใช่เป้าหมายเพียงประการเดียวของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากแต่ยังมีสิ่งซึ่งสำคัญอย่างเท่าเทียมกันก็คือ การให้ความคุ้มครองต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาอย่างเพียงพอ คำกล่าวนี้แม้จะได้รับการยอมรับในทางวิชาการแต่ก็มักก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเสมอ ๆ เนื่องจากความขัดแย้งของค่าอันเป็นพื้นฐานของระบบความยุติธรรมทางอาญา 2 ประการ ได้แก่ ค่าของสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลและค่าของประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกล่าวคือ ขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาในอารยประเทศจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและโดยยุติธรรม ในขณะที่เดียวกันสังคมก็มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะจับกุมและนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการยากสำหรับผู้บัญญัติกฎหมายและกำหนดนโยบายที่จะสร้างความสมดุลอย่างเหมาะสมระหว่างค่า 2 ประการดังกล่าว

ศาสตราจารย์ เฮอร์เบิร์ต แพคเกอร์ (Professor Herbert Packer) นักอาชญวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่แตกต่างกันอย่างตรงข้ามไว้ 2 รูปแบบ คือ²³

2.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

รูปแบบนี้อาจกล่าวในภาษาไทยได้ว่า “รูปแบบที่มุ่งการควบคุมอาชญากรรมเป็นสิ่งสำคัญ” ²⁴ รูปแบบนี้ถือว่าการควบคุมปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การที่จะรักษาความสงบสุขของสังคมไว้ได้จะต้องมีการควบคุมอาชญากรรมอย่างแน่นหนากระบวนการดำเนินการต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว เฉียบพลัน ภารกิจที่จำเป็นในการจัดการผู้กระทำผิดคือ ภารกิจของตำรวจ เกี่ยวกับรูปแบบดังกล่าวนี้ มีผู้อธิบายว่าคดีอาญาทั้งหลายทั้งปวงซึ่งเข้ามาสู่ระบบความยุติธรรมตามทฤษฎีนี้จะดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอไม่หยุดชะงัก ดังนั้นจึงมีผู้เรียกว่า กระบวนการกลั่นกรอง (Screening Process) ในแต่ละขั้นตอนดังนี้ การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสืบสวนภายหลังการ

²³ Herbert Packer, (1968), *The Limit of the Criminal Sanction*, California : Stanford University Press, pp.149-173.อ้างถึงใน มยุรา วิมลโลหการ. *การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาชญากรรมโดยใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. 2553.หน้า 53-54.

²⁴ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, (2528), *การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์การตุลาการในชั้นการพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา*, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. หน้า 11-12.

จับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องศาล การพิจารณาคดี การพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดและการปลดปล่อยจำเลย ขั้นตอนต่าง ๆ จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเป็นการปฏิบัติงานประจำ

ส่วนการกลับรอกคดีจะดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นตามลำดับ และวิธีการที่ถือว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ การวินิจฉัยคดีให้เสร็จสิ้นไปตั้งแต่ขั้นตอนต้น ๆ ของกระบวนการเช่น ผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานอ่อน หรือพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะลงโทษได้หรือไม่ทราบแน่ชัดว่ากระทำผิดก็ให้ปล่อยตัวไปแทนที่จะนำตัวผู้ต้องหาเข้ามาดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ จนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์เขาก็จะถูกกลับรอกออกไป ส่วนผู้ที่กระทำผิดก็จะถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าตำรวจและอัยการสามารถที่จะวินิจฉัยความถูกต้องของขั้นตอนได้ ความมุ่งหมายของทฤษฎีนี้ก็คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และต้องยอมรับว่าการค้นหาข้อเท็จจริงในขั้นตำรวจและอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้²⁵

จากแนวคิดของรูปแบบแรกนี้จะเห็นได้ว่าเน้นหนักที่การควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นถือว่าเป็นเรื่องรองลงไป

2.2 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (The Due Process Model)

รูปแบบนี้มีผู้เรียกในภาษาไทยว่า “รูปแบบที่ยึดถือกฎหมายเป็นสำคัญ”²⁶ บางครั้งก็เรียกว่า “รูปแบบที่ยึดถือการคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน” หรือ “ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม”²⁷ ซึ่งความหมายแห่งถ้อยคำต่างก็ใกล้เคียงกัน

รูปแบบกระบวนการนิติธรรมนี้เป็นรูปแบบที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้นอำนาจของเจ้าพนักงานและกระบวนการของรัฐจะต้องถูกควบคุมต่อต้านการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ โดยการจำกัดอำนาจของรัฐซึ่งกล่าวได้ว่ารูปแบบนี้มีค่านิยมในเรื่องความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมที่ตรงกันข้ามกับรูปแบบแรก อย่างไรก็ตามผู้อธิบายว่า ทั้งนี้มีความหมายว่าอุดมการณ์ของทฤษฎีนี้แตกต่างจากทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม แต่ทว่าทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการหรือฝ่ายปกครองจะเชื่อถือได้เพียงใด เพราะวิธีปฏิบัติของตำรวจและอัยการเป็นการดำเนินงานในที่รโหฐาน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการล่อลวง ชู่เชื้อ และการสร้างพยานหลักฐาน

²⁵ ประธาน วัฒนพานิช, (2520). “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม,” *วารสารนิติศาสตร์*, ปีที่ 9, ฉบับที่ 2, (กันยายน-พฤศจิกายน), หน้า 151.

²⁶ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-32.

²⁷ ประธาน วัฒนพานิช, เรื่องเดียวกัน, หน้า 152

ขึ้นใหม่ได้ ดังนั้น แนวความคิดของทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจึงไม่เห็นพ้องด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และต้องการให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรมทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อหน้าองค์กรคณะผู้พิพากษาที่เป็นกลางไม่ลำเอียงเข้ากับฝ่ายใด

เมื่อพิจารณาแนวคิดของรูปแบบทั้งสองแล้วจะเห็นได้ว่า ต่างก็มีเป้าหมายหลักที่ตรงกันคือ มุ่งที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมเป็นส่วนรวม แต่วิถีทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายหลักนั้นแตกต่างกันซึ่งความแตกต่างระหว่างความคิดของทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมและการควบคุมอาชญากรรมอยู่ที่วิธีปฏิบัติหรือวิธีพิจารณาความ (Procedure) ในทางทฤษฎีความคิดทางด้านการควบคุมอาชญากรรมอาจเป็นผลทำให้สังคมยอมรับการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่บางประการ เช่น การจับกุมโดยมิชอบ การค้นโดยมิชอบ การสอบสวนโดยใช้กำลังบังคับขู่เข็ญและล่อลวงหรืออื่น ๆ ส่วนกระบวนการนิติธรรมเน้นทางด้านข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือละเมิดกฎหมาย ศาลจะใช้ดุลพินิจให้ปล่อยตัวจำเลยหรือให้พิจารณาคดีใหม่ได้²⁸

สำหรับรูปแบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วจะเห็นได้ว่า ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติภารกิจได้อย่างกว้างขวาง เช่น การออกหมายจับ หมายค้น สามารถออกได้โดยองค์กรของตำรวจเองซึ่งเป็นการมุ่งถึงความรวดเร็วเด็ดขาดและคล่องตัวและในทางปฏิบัติก็มีการเน้นหนักที่ความเฉียบพลัน การปราบปรามอย่างเด็ดขาดเป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเน้นหนักไปในทางรูปแบบที่มุ่งการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามในขณะเดียวกันก็มีหลักการในทางรูปแบบกระบวนการนิติธรรมอยู่บ้าง เช่น การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจึงต้องคำนึงถึงฐานะความเป็น “ประธาน” ในคดีด้วย กล่าวคือ ไม่ถือว่าจำเลยคือวัตถุ (Object) แห่งการถูกซักฟอกอีกต่อไป

จากทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่มีทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่มุ่งปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของบุคคลเป็นลำดับรอง ในขณะที่ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมนั้นมุ่งปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรมโดยคำนึงถึงกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้นในปัญหากฎหมายการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้นเจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงถึงทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมและทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมโดยการปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรมของคนต่างด้าวที่อาจอาศัยช่องว่างของกฎหมายเข้ามาพักและกระทำ

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 153.

ความผิดจึงจำเป็นจะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดหรือให้อำนาจอย่างชัดเจน หากมุ่งปราบปรามผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายย่อมจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นไปได้โดยยาก

3. หลักการลงโทษทางอาญา และสิทธิมนุษยชน

3.1 วัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา

การลงโทษทางอาญา ได้มีวิวัฒนาการมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน แต่โบราณมนุษย์ไม่มีกฎหมายมีแต่ศีลธรรม หากมีการฝ่าฝืนระเบียบของสังคม จะใช้ระบบแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ต่อมาจึงเกิดระบบคนกลางเพื่อทำการไกล่เกลี่ย แต่วัตถุประสงค์ของการลงโทษปัจจุบันนี้ เป็นเรื่องที่ต้องการให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย เมื่อสังคมเจริญขึ้นมีความคิดว่าควรลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์อะไร และจะลงโทษอย่างไรจึงเหมาะสมและยุติธรรม ในสมัยกรีก อริสโตเติล มีความคิดว่า การลงโทษจะต้องยุติธรรมได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด และสมัยโรมัน ได้มีการออกกฎหมายจำกัดการลงโทษไม่ให้มากเกินไปกว่าความเสียหายที่ได้รับ เช่น กฎหมาย 12 โต๊ะ เป็นต้น²⁹

3.1.1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ แพร่หลายที่สุด โดยมีมาตั้งแต่สมัยที่มนุษย์ยังเป็นสังคมป่าเถื่อน มีรูปแบบการลงโทษที่รุนแรงในลักษณะทารุณโหดร้ายและนิยมการลงโทษประหารชีวิต หรือกระทำการทรมานผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง เป็นต้นว่า กำหนดโทษประหารชีวิตผู้ลักขโมยสิ่งของหรือทรัพย์สินจากที่อยู่อาศัยของผู้อื่น หรือตามวัดวาอาราม การตัดอวัยวะ การเขียนตี การทรมาน

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนี้ มีแนวความคิดซึ่งได้พัฒนามาจากหลักปรัชญาพื้นฐานที่ว่า อาชญากรรมเป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่น จึงสมควรที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนให้สาสมกับอาชญากรรมที่ตนได้ก่อขึ้น เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้ผู้กระทำความผิดได้ตระหนักถึงผลกระทบที่ได้กระทำต่อบุคคลอื่น กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดได้กระทำความผิดหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนก็ควรที่จะต้องได้รับผลตอบแทนในการกระทำนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สาสมแก่ผลจากการกระทำของตน ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชน โดยทั่วไปที่ต้องการจะเห็นคนที่ทำร้ายผู้อื่นนั้นได้รับผลร้ายด้วยเช่นกัน ถือเป็น การลงโทษที่ชดเชย และให้สาสมกับความผิดเพื่อให้เกิดความยุติธรรม จนเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า “ตาต่อตา ฟันต่อ

²⁹ สหธน รัตนไพจิตร, (2527), *ความประสงค์ของการลงโทษ*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, หน้า 23.

ฟัน” (An eye for an eye, a tooth for a tooth) ต่อมาการลงโทษโดยถือหลักการแก้แค้นตอบแทน ได้วิวัฒนาการไปตามแนวความคิดทางอาชญาวิทยาสสมัยใหม่คือ การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ชอบธรรมนั้น จะต้องเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมกับความหนักเบาแห่งการกระทำความผิดเป็นต้นว่า การกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดระหว่างความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนากับความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ก็ย่อมจะแตกต่างกัน จึงได้หลีกเลี่ยงหรือเลิกใช้วิธีการที่ทารุณโหดร้าย การทรมานร่างกาย และหันมาใช้โทษจำคุกแทน ซึ่งจะมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของการกระทำความผิด³⁰

3.1.2 การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งนี้ เป็นรูปแบบการลงโทษที่ได้เริ่มวิวัฒนาการในตอนปลายสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถือได้ว่าเป็นก้าวใหม่แห่งการพัฒนาระบบการลงโทษครั้งสำคัญในยุโรป เป้าหมายหลักของการลงโทษเป็นไปเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อแสดงให้เห็นแก่บุคคลทั่วไปได้เห็นว่าการกระทำความผิดนั้น

แนวความคิดของวัตถุประสงค์การลงโทษนี้เชื่อว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้นจากคนไม่เกรงกลัวกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีเหตุมีผล และมีเจตจำนงอิสระที่จะเลือกหรือไม่เลือกทำอะไรก็ได้ โดยเลือกทำสิ่งที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์และความพึงพอใจ แต่ไม่เลือกทำสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์และเจ็บปวด ดังนั้น มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน การกระทำความผิดจึงเกิดจากการเลือกกระทำของตนเอง เนื่องจากเห็นว่าได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงที่จะกระทำความผิด การลงโทษจึงควรมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำผิดโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการกระทำผิดก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่ก่อให้เกิดผลดีเลยเมื่อมนุษย์ได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำผิดมากกว่าการได้รับความพึงพอใจแล้วเขาก็จะหลีกเลี่ยงให้กระทำความผิดอีก³¹

3.1.3 การลงโทษเพื่อป้องกันสังคมหรือตัดโอกาสกระทำผิด (Protection of Society or Incapacitation)

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด เป็นรูปแบบการลงโทษที่จำกัดขอบเขตการเคลื่อนไหว หรือเป็นการกระทำร้ายต่อเนื้อตัวร่างกาย เพื่อมุ่งประสงค์ให้ผู้กระทำความผิด ไม่สามารถกระทำความผิดหรือประทุษร้ายต่อสังคมได้อีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการป้องกันสังคม หรือเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดนี้มีหลักการว่า อาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีอาชญากรหรืออาชญากรไม่มีโอกาสที่จะ

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

ทำผิด การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำผิดมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกับวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง คือ เพื่อป้องกันอาชญากรรม แต่แตกต่างกันตรงหลักการ กล่าวคือ การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งนั้น มุ่งให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก ส่วนการลงโทษเพื่อการตัดโอกาสมุ่งป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยการให้ขาดโอกาสที่จะกระทำผิดขึ้นได้ ซึ่งวิธีการที่จะขจัดผู้กระทำผิดอาจกระทำได้โดยการเนรเทศเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากร โดยการกักอาชญากรไปอยู่ที่อื่นเพื่อให้สังคมปลอดภัย การประหารชีวิต หรือการตัดอวัยวะเพื่อเป็นการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดในการประกอบอาชญากรรม เช่น ตัดมือพวกลักขโมย ทำให้หมดโอกาสลักขโมยอีกต่อไป การลงตราประทับหรือประจานผู้กระทำความผิด รวมตลอดถึงการลงโทษจำคุกเพื่อควบคุมผู้กระทำความผิดให้ออกจากสังคมตลอดระยะเวลาอันนาน ๆ ต่อผู้กระทำความผิดติดนิสัย (Habitual Criminal) และผู้กระทำความผิดโรคจิตเรื้อรัง (Mentally Deficient Offenders) ซึ่งทั้งสองประการนี้เป็นมาตรการที่นิยมปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา ยุโรป ออสเตรเลีย หรือระบบการราชทัณฑ์ก้าวหน้าในนานาอารยประเทศมักจะนิยมใช้ทัณฑสถานป้องกันสังคม (Preventive Detention) ดำเนินการควบคุมและบำบัดรักษาผู้กระทำผิด “ในระบบปฏิบัติทวี” (A Dual-track System) โดยในขั้นตอนแรกจะดำเนินการส่งตัวผู้กระทำความผิดไปควบคุม และลงโทษในเรือนจำทั่วไปก่อน หลังจากนั้นหากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้ประพฤติตนดีขึ้นแล้ว ก็จะถูกส่งตัวไปควบคุม ณ ทัณฑสถานป้องกันสังคม ซึ่งมีมาตรการปฏิบัติที่เอื้ออำนวยให้ผู้กระทำความผิดกลับประพฤติตนเป็นพลเมืองดีได้เร็วยิ่งขึ้นต่อไป³²

3.1.4 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

แนวความคิดที่เกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ใช้เหตุผลในการเลือก แต่มนุษย์ถูกกดดันหลอหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ อย่างเช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ และอาจจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น

³² ธีรวัชรวัฒน์ สุทธิโยธิน. เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 6 ทฤษฎีการลงโทษ.

การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด จึงเป็นการลงโทษที่เน้นตัวผู้กระทำความผิดมากกว่าการกระทำความผิด เพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำความผิด

แนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูนี้จึงเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสคนกลับตัวให้โอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัวโดยการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำความผิด

3.2 หลักเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเอกสารที่ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิที่มนุษย์พึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบรรทัดฐานรวมทั้งเสรีภาพขั้นมูลฐานสำหรับทุกคนทุกแห่งในโลกโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผู้ต้องหาเองก็ถือเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่ได้รับคุ้มครองเช่นกัน ดังนั้น จึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้รวมทั้งวางกรอบในการจำกัดการแทรกแซงของรัฐไว้อย่างกว้าง ๆ โดยหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการคุ้มครองคือ มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาพร้อมกับความมีอิสระมีศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกัน (ข้อ 1) ดังนั้น บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษโดยวิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติไม่ได้ (ข้อ 5) และที่สำคัญบุคคลใดจะถูกจับ กักขังโดยพลการมิได้ (ข้อ 9)³³

หลักการดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน 6 ประการ³⁴ แต่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาฉบับนี้ได้แก่

(1) คนทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นสิทธิติดตัวทุกคนตามธรรมชาติตั้งแต่เกิด (National Rights)

(2) คนทุกคนมีความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ (Equality and Non discrimination)

สิทธิ (Rights) ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนตามธรรมชาติที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ทุกคนมีสิทธิในชีวิตที่จะอยู่รอด อยู่อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แม้กฎหมายยังไม่รองรับแต่สิทธิก็ยังมีอยู่ เสรีภาพ (Freedom) คือ การที่มนุษย์สามารถทำอะไรก็ได้

³³ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, (2529), “สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย,” ใน *สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เจริญวิทย์การพิมพ์, หน้า 12.

³⁴ บุรณ์ ฐานนดุลย์, (2559), “หลักสิทธิมนุษยชนในที่ทำงาน”, เอกสารวิชาการส่วนบุคคลวิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, หน้า 4.

ภายใต้ขอบเขตของศีลธรรมอันดีงาม โดยไม่เบียดเบียนสังคม หรือไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่นหรือส่วนรวม ซึ่งคำว่าสิทธิและเสรีภาพมักจะอยู่รวมกันดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ เพื่อแสดงออกทางความคิด และการปฏิบัติ³⁵

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นคำอธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชน ในแง่ของการให้คุณค่าแก่ความเป็นคนว่าทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่กำหนดสิทธิมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการมีชีวิต และความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ เพราะคนทุกคนที่เกิดมาบนโลกมีศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ ดังนั้น การปฏิบัติ ต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกายหรือทรมาณอย่างโหดร้าย ตลอดจนการกระทำใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับการรับรองอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติกา ระหว่างประเทศ อนุสัญญา และปฏิญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ³⁶

4. ความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอเกี่ยวกับความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง โดยจะกล่าวถึงความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม และอาชญากรรมคนเข้าเมือง (Immigration Crime) เป็นลำดับดังนี้

4.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม

4.1.1 ความหมายของอาชญากรรม

สำหรับความหมายของอาชญากรรม นั้นมีนักคิดหลายท่านที่ได้ให้ความหมายไว้ โดยในการศึกษาครั้งนี้ จะได้นำเสนอ ได้แก่

ศาสตราจารย์เอ็ดวิน ซัทเทอร์แลนด์³⁷ (Edwin Suntherland) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรม เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายอาญา การกระทำอื่นๆ ที่ละเมิดต่อศีลธรรมหรือเลวทรามมากแค่ไหน ไม่ถือเป็นอาชญากรรม ถ้าไม่มีบทบัญญัติกฎหมายห้าม เป็นการอธิบายกฎหมายอาญาแยกออกจากศีลธรรมหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

³⁵ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, (2552). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*, กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน, หน้า 21.

³⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ, (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ*, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, หน้า 31.

³⁷ อุทัย อาทิวา, (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง , หน้า 15.

เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham) นักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงกล่าวถึงความหมายของ “อาชญากรรม (Crime)” ไว้ อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา โดยมีกฎหมายห้ามไว้ซึ่งมีผลร้ายมากกว่าผลดี³⁸

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ได้ให้คำอธิบายของ “อาชญากรรม” ว่า การกระทำผิดอาญา ซึ่งประกอบด้วยคำว่า “อาชญา” แปลว่าอำนาจหรือโทษ ส่วนคำว่า “กรรม” การกระทำอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับสังคมมนุษย์ ตั้งแต่โบราณกาลอธิบายสาเหตุ และแสวงหาแนวทางแก้ไข ในยุคก่อนคริสตกาลอาชญากรรมเป็นเรื่องของเอกชน รัฐไม่เข้ามาแทรกแซงก่อนปัญหาในการแก้แค้นไม่รู้จักจบสิ้นก่อนมีการก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม เป็นยุคในส่วนของความหมายของอาชญากรรมมีหลายความหมาย อาจพิจารณาในแง่ของกฎหมาย แง่ของรัฐศาสตร์ แง่ของสังคม แง่ของจิตวิทยา เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่พึงปรารถนา

จากที่กล่าวมาผู้เขียน เห็นว่า ความหมายของอาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมมนุษย์ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่พึงปรารถนา ที่เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายอาญา ที่มีบทบัญญัติกฎหมายห้ามไว้

4.1.2 แนวคิดความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอนักอาชญาวิทยาสมัยใหม่ที่ได้มีการอธิบายผ่านสำนักความคิดในทางอาชญาวิทยา ดังนี้

1) แนวคิดของสำนักความคิดดั้งเดิม

แนวคิดในการอธิบายเรื่องอาชญากรรมตั้งแต่โบราณมาเริ่มด้วยการอธิบายความผิดถูกขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าและความคิดที่ดีหรือเลวของสิ่งต่างๆ อย่างไรก็ตามการเคารพในความคิดและนำปรัชญาของนักคิดมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เรียกว่าอาชญากรรมซึ่งนักอาชญาวิทยาได้ให้การยอมรับเริ่มต้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) มีบทบาทในการอธิบายความหมายของอาชญากรรมผ่านนักปราชญ์ โดยสำนักนี้ได้ถือกำเนิดและพัฒนาขึ้นในประเทศอังกฤษ ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 แล้วได้แผ่ขยายไปสู่ประเทศภาคพื้นยุโรป และสหรัฐอเมริกา ปรัชญาพื้นฐานของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมได้รับอิทธิพลจากความคิดของ รูสโซ่ (Rousseau) มอนเตสกีเอร์ (Montesquieu) และวอลแตร์ (Voltaire) แนวคิดเห็นว่ามนุษย์มีจิตจำนงอิสระ มีความเห็นว่ามันจะแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด³⁹ ดังนั้น การ

³⁸ ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ.(2525), *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 8.

³⁹ ประเสริฐ เมฆมณี.(2523), *หลักทัณฑ์วิทยา*, กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์ จำกัด, หน้า 83-84

ลงโทษเพื่อตอบแทนการกระทำนั้นๆ ตามที่ตนเลือกกระทำถือให้ได้สัดส่วนเป็นความชอบธรรม อีกทั้งนักคิดคนสำคัญขยายแนวคิดดังกล่าว มีเจอรามี เบนธัม (Jeremy Bentham) มีส่วนขยายแนวคิด

ทฤษฎีที่สำคัญได้แก่ “ทฤษฎีแพลซิฟิเคแคลคูลัส” มีสาระสำคัญว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผลผู้ซึ่งจะระมัดระวังในการแสวงหาความเพลิดเพลินและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด มีความสำคัญต่อการบัญญัติกฎหมายซึ่งการลงโทษอาชญากรรมแต่ละประเภทจะต้องก่อให้เกิดความเจ็บปวดจากการลงโทษมากกว่าความเพลิดเพลินจากการประกอบอาชญากรรม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความกลัวสำหรับผู้กระทำผิด ก่อให้เกิดคติพจน์ที่ว่า “จงบัญญัติกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับอาชญากรรม” การลงโทษจัดเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อข่มขู่การกระทำผิด เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ⁴⁰ ปรัชญาพื้นฐานของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม คือ การสร้างหลักนิติธรรม (due process of law) การป้องกันสิทธิเสรีภาพให้ปลอดภัยจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ การใช้อำนาจเกินขอบเขตได้เสนอหลักสัดส่วนแห่งความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมนั้น ก่อให้เกิดการเจ็บปวดที่เพียงพอต่อการข่มขู่ การใช้มาตรการทางกฎหมายพิจารณาจากหลักความเป็นจริงที่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นการกระทำผิดอย่างแน่ชัด

ซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมปรากฏในหนังสือเรื่อง “อาชญากรรมและการลงโทษ” กล่าวว่าอุดมการณ์ในการลงโทษ ผู้กระทำผิดต้องอยู่บนหลักนิติธรรม หลักมนุษยธรรมเสมอ การลงโทษผู้กระทำผิดควรคำนึงถึงความหนักเบาและความรุนแรงความผิดที่ได้กระทำไปแล้ว ให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรม มากกว่าการปราบปราม และที่สำคัญการบังคับใช้กฎหมายต้องชัดเจน เสมอภาค การบังคับใช้กฎหมายแบบเผด็จการเด็ดขาด⁴¹

2) แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาก้าวหน้า (Positive School)

มีนักอาชญาวิทยายุคนี้ ได้แก่ ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) ออดอล์ฟ ควอเต็ต (Adolphe Quetelet) ทักษะของนักอาชญาวิทยานักนี้ การลงโทษต้องกำหนดให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด โดยสนใจตัวของอาชญากร เนื่องจากถ้าไม่มีอาชญากร ไม่มีอาชญากรรมและการกำหนดโทษทางอาญาหมดความจำเป็น⁴² ลอมโบโรโซ ได้เสนอแนวคิดจำแนกลักษณะของอาชญากร แนวความคิดที่น่าสนใจคือ จำแนกอาชญากรตามโอกาส อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมบังคับ ซึ่งเป็นอาชญากรรมเทียม ส่วนอาชญากรรมที่แท้จริงลักษณะคล้ายอาชญากรรม

⁴⁰ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, (2531), *อาชญาวิทยา : สหวิทยาการว่าด้วยปัญหาอาชญากรรม*, นครปฐม : โครงการตำราโรงเรียนนายร้อยตำรวจ, หน้า 20

⁴¹ ประเสริฐ เมฆมณี, (2523), *หลักทัณฑ์วิทยา*, กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์ จำกัด, หน้า 86

⁴² ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 20

โดยกำเนิด และปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลต่ออาชญากรรม ลักษณะของอาชญากรรมที่มั่งคั่ง จะใช้วิธีแยกย่อยในการประกอบอาชญากรรม

4.2 อาชญากรรมคนเข้าเมือง (Immigration Crime)

4.2.1 อาชญากรรมคนเข้าเมือง (Immigration Crime)

การควบคุมคนต่างด้าว คือ ความจำเป็นในการควบคุมพฤติกรรมของคนต่างด้าวเฉพาะเป็นภัยต่อสังคม หรือต้องการควบคุมภัยอันตรายที่มีสาเหตุมาจากคนต่างด้าวหรือการอพยพเข้าเมือง คำว่า “อาชญากรรมคนเข้าเมือง” มีความพยายามให้นิยามความหมาย โดยนำความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” และ “คนเข้าเมือง” มารวมกัน ให้ความหมายลักษณะดังกล่าว อาจจะไม่มีควมสมบูรณ์มากนัก เนื่องจากความหมายของอาชญากรรมนั้นมีลักษณะแตกต่างกันไป คำว่าอาชญากรรมคนเข้าเมืองนี้ศาสตราจารย์จูเลียต สตัม (Professor Juriet Stumpt) ใช้ว่าคำว่า “Crimmigration” การศึกษากฎหมายอาญา (Criminal Law) ที่คาบเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง (Immigration Law) หรือในแง่ของการควบคุม หมายถึง มาตรการทางอาญา (Criminal) ที่คาบเกี่ยวกับการเข้าเมือง (Immigration) หมายถึง อาชญากรรมที่นำไปสู่ปัญหาการเข้าเมืองหรือการจัดการคนเข้าเมือง⁴³

4.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุอาชญากรรม

ทฤษฎีนี้ศึกษาสาเหตุอาชญากรรมเป็นรากฐานในการนำมาซึ่ง แนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ในการเข้าเมืองต่อไป

1) สาเหตุจากความบกพร่องทางชาติพันธุ์

ในช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นระยะที่มีความรู้สึกชาตินิยมในยุโรป มีความพยายามกีดกันผู้ที่ชาติพันธุ์ต่ำ ความรู้สึกเช่นนี้ได้ขยายตัวเต็มที่ในยุโรปเมื่อต้นศตวรรษที่ 20 ในสหรัฐอเมริกาที่พลอยมีความรู้สึกกีดกันคนเข้าเมืองมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมถือหลักไม่กีดกัน กล่าวคือ เริ่มกีดกันคนเข้าเมืองที่เป็นชาวยุโรปภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ แต่สนับสนุนการเข้าเมืองของชาวยุโรปภาคเหนือเพราะเห็นว่าชาวยุโรปสองพวกแรกมีผู้กระทำผิดสูง โดยมีวัฒนธรรมต่ำกว่ามาตรฐานของคนพื้นเมืองสหรัฐอเมริกา ปัญหาในการแยกคนอเมริกันที่เกิดต่างด้าวกับคนอเมริกันพื้นเมืองมีความพยายามในการเก็บข้อมูลในการเปรียบเทียบการกระทำผิด กล่าวคือมีความพยายามจะอธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรมในแง่ของชาติพันธุ์ โดยไม่ได้มองสิ่งแวดล้อมที่คนต่างด้าวเข้าไปเผชิญหรือในแง่ของวัฒนธรรม นักมานุษยวิทยาได้แยกมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ Mongoloid Negroid

⁴³ ธนกฤต แทนบุญ. การกำหนดความผิดและโทษที่เหมาะสม : ศึกษากรณีคนต่างด้าวเข้ามาและพำนักในราชอาณาจักรฝ่าฝืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2559, หน้า 27.

และ Causasoid ตัวอย่างของกลุ่มประชากร 3 พันธุ์ คือ คนจีน คนนิโกร และคนผิวขาว ในสหรัฐอเมริกาคนนิโกรทำผิดมาก ยิ่งยากที่จะชี้ว่าคนนิโกรไม่ดีเพราะชาติพันธุ์ การอธิบายสาเหตุอาชญากรรมที่เกิดจากสภาพแวดล้อม จะมีน้ำหนักมากกว่า เนื่องจากคนนิโกรตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่าคนผิวดำ ไม่ว่าจะดูในแง่รายได้ การอาชีพ หรือการศึกษา⁴⁴

2) สาเหตุจากความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

เกิดขึ้นได้เมื่อวัฒนธรรมของกลุ่มอยู่ใกล้ชิดกัน หรือเมื่อกฎหมายของกลุ่มหนึ่งเข้าไปครอบงำอีกกลุ่มหนึ่งหรือเมื่อสมาชิกกลุ่มหนึ่ง อพยพเข้าไปในอีกกลุ่มหนึ่ง

3) สาเหตุความยากจน

อาชญากรรม ซึ่งคนทั่วไปอาจเข้าใจว่าความยากจนเป็นสาเหตุสำคัญ คนจนเมื่อหิวโหยต้องประกอบอาชญากรรม ซึ่งไม่เป็นความจริง คนที่ร่ำรวยมีความสุขแต่ยังประกอบอาชญากรรม นอกจากนี้ยังมีความคิดของคนยากจนพยายามที่จะกระเสือกกระสนทำงานสุจริต เคารพกฎหมายบ้านเมือง คนมั่งมีไม่ตกเป็นอาชญากรเพราะมีกรรมวิธีในการบริหาร (Administrative Process) โดยมีผู้ช่วยเหลือผู้ที่มีมากกว่าการช่วยคนจน เหตุผลต่อมากฎหมาย ที่มีโทษทางอาญามักจะถูกบัญญัติขึ้นด้วยความมุ่งหมายเบื้องต้นที่จะบังคับใช้แก่บุคคลซึ่งอยู่ในฐานะต่ำจะประกอบขึ้น คนเข้าเมืองมีสาเหตุสำคัญมาจากประสงค์แสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า แต่มีจำนวนไม่น้อยเป็นการแสวงหาโอกาสให้พ้นความยากจน เพื่อให้พ้นความขาดแคลน หิวโหย แต่ความขาดแคลนหรือหิวโหยตัวของมันเองแล้วมิได้เป็นสาเหตุที่จะให้คนเราประกอบอาชญากรรมขึ้น แต่ความยากจนนี้ทำให้เกิดภาวะอันเหมาะสมแก่การที่อาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าธรรมดาเท่านั้น⁴⁵

4.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างด้าวกับอาชญากรรม

1) คนต่างด้าวกับอาชญากรรมคนเข้าเมือง

กฎหมายคนเข้าเมือง คือ บทกฎหมายที่ว่าด้วยกฎเกณฑ์ในการเข้าพำนักออกไปของคนต่างด้าว กฎหมายลักษณะดังกล่าวมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น กฎหมายคนเข้าเมือง กฎหมายสัญชาติ กฎหมายผู้ลี้ภัย หรือกฎหมายว่าด้วยการเรียกร้องสถานะของการพำนักของพลเมืองของผู้อพยพย้ายถิ่นซึ่งจะมีเนื้อหาที่กำหนดหลักเกณฑ์และการละเมิดต่อกฎเกณฑ์การเข้าเมืองในประการ ต่างๆ การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ต่างๆ กำหนดเป็นความผิดและโทษ มีความผิดที่เกี่ยวข้อง เช่น การกำหนดความผิดฐานหลบหนีเข้าเมือง การกำหนดความผิดในกฎหมายคนเข้าเมืองเป็นกฎหมายเทคนิคและรัฐเป็นผู้เสียหายหรือความผิดต่อรัฐ (Mala Prohibita) ความผิดในกฎหมายคนเข้าเมืองเป็นความผิดไม่มีผู้เสียหาย

⁴⁴ สง่า สีนะสมิต,(2513), *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาพิสดาร*, ม.ป.พ., หน้า 69

⁴⁵ ธนภฤต แทนบุญ. เรื่องเดิม, หน้า 34.

2) คนต่างด้าวกับอาชญากรรมท้องถิ่น

อาชญากรรมท้องถิ่น หมายถึง อาชญากรรมทั่วไปผู้กระทำจะเป็นต่างด้าวหรือไม่ ไม่สำคัญและเกิดขึ้นในที่สาธารณะ (Street crime) ดั้งเดิมไม่ค่อยปรากฏให้เห็นว่าเกิดจากคนต่างด้าว คนต่างด้าวมักประกอบอาชญากรรมที่เร้นลับ ซบซ้อนไม่ค่อยเผชิญหน้ากับเหยื่อ อาชญากรรมที่เกี่ยวกับรัฐเป็นผู้เสียหายต่อทรัพย์สิน ร่างกาย ชีวิตของผู้อื่นเป็นอาชญากรรมพื้นฐานมีขึ้นแรกเริ่มตั้งแต่มีสังคมมนุษย์ และเป็นอาชญากรรมที่ปรากฏขึ้นทั่วไปในทุกสังคม กล่าวได้ว่าไม่มีสังคมใดไม่มีอาชญากรรม ทุกสังคมมีอาชญากรรมพื้นฐานก็มีทั้งประกอบอาชญากรรมเพื่อดำรงชีพในลักษณะรูปแบบต่างๆ อาชญากรรมผู้ประกอบอาชญากรรมพื้นฐานมีทั้งประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ และกลุ่มไม่เป็นอาชีพ เช่น นักล้วงกระเป๋าคนต่างด้าวมักจะประกอบอาชญากรรมน้อยกว่าคนท้องถิ่น⁴⁶

3) คนต่างด้าวกับอาชญากรรมอื่นๆ

ในยุคแห่งการเดินทางไร้พรมแดนคนต่างด้าว นอกจากจะฝ่าฝืนกฎหมายคนเข้าเมืองโดยตรง หรือก่ออาชญากรรมเช่นเดียวกับคนท้องถิ่นแล้ว ยังมีอาชญากรรมอีกกลุ่มที่มีคนต่างด้าวเป็นส่วนหนึ่งของความผิด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในอาชญากรรมข้ามชาติ หรือก่ออาชญากรรมข้ามชาติ เป็นการอำพรางตัวตนเพื่อไปแสวงหาข้อมูล สร้างเครือข่ายให้ความคุ้มครองฟอกเงิน อาชญากรรมเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่นๆ การสร้างนอมินี ติดสินบน ค้าของผิดกฎหมาย เป็นภัยที่น่ากลัวเพราะมีขนาดของความเสียหายมาก ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นจุดอ่อนที่ทำให้หลาย ๆ ประเทศ จำเป็นต้องอำนวยความสะดวกแก่การเดินทางข้ามประเทศ เพื่อหวังผลจากการลงทุน และรายได้จากการท่องเที่ยว โดยประเทศต่างๆ ได้ผ่อนปรนการเข้มงวดในการตรวจตราคนต่างด้าวเข้าประเทศ โดยจะอำนวยความสะดวกแก่การเดินทางข้ามดินแดนในการค้าการลงทุน พร้อมกับการเปิดโอกาสให้คนต่างด้าวในการร่วมก่ออาชญากรรม (Crime) ในลักษณะต่างๆกันซึ่งเป็นการเปลี่ยนรูปแบบของอาชญากรรมเดิมๆ เปลี่ยนแปลงไปจากการกระทำโดยบุคคลเดียวหรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ลงมือกระทำผิด เป็นการกระทำผิดโดยองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่ได้มีการจัดตั้งเป็นระบบ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของอาชญากรรมในเขตแดนมากกว่าหนึ่งรัฐ เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ในส่วนของอาชญากรรมมีขนาดความเสียหายในระดับนานาชาติ หรือระหว่างประเทศ ได้แก่ อาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีการปฏิบัติการข้ามพรมแดนของ

⁴⁶ พรภัทธ สลีลาเกรียงศักดิ์, ความผิดฐานก่อการร้ายศึกษาเปรียบเทียบกับอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ : โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย, สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2549, หน้า 1.

รัฐ ลักษณะการกระทำมีขอบเขตกว้าง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของทุกชาติ การก่อการร้ายข้ามชาติ อาศัยการขยายตัวของกระแสโลกาภิวัตน์ขยายตัวการท่องเที่ยว การค้า การทำธุรกรรมผ่านระบบสื่อสาร⁴⁷

จากการศึกษาอาชญากรรมคนเข้าเมือง (Immigration Crime) โดยสามารถนำไปวิเคราะห์การกระทำที่มีความผิดมีความหมายของอาชญากรรมคนเข้าเมืองหรือไม่ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นได้ว่า อาชญากรรมคนเข้าเมืองนั้นเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากสังคมและเป็นวิชาการที่น่าจะมีการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการสังเคราะห์อาชญากรรมของคนเข้าเมือง และสามารถจะนำไปวิเคราะห์แนวทางในการจัดการควบคุมอาชญากรรมคนเข้าเมืองที่มีลักษณะของอันตราย (Harm) ที่เกิดจากสังคมข้ามดินแดน

⁴⁷ พงษ์นคร นครสันติภาพ ,(2549), *อาชญากรรมข้ามชาติ*, กรุงเทพฯ: สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการสืบสวนสอบสวน, หน้า 1-2

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองประเทศไทยและต่างประเทศ

บทนี้จะเป็นการกล่าวถึงเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง ได้แก่ ปริญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงมาตรการกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายสหรัฐอเมริกา และมาตรการทางกฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยผู้ศึกษาจะอธิบายเป็นลำดับ ดังนี้

1. ปริญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948

ในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลนั้นมิมีมาช้านานแล้วนักปราชญ์ตั้งแต่ครั้งโบราณ เช่น สมัยกรีกหรือสมัยโรมันก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลสืบเนื่องกันมาเรื่อย แต่เดิมความคิดดังกล่าวนี้ได้โน้มเอียงไปในทางจำกัดอำนาจของกษัตริย์ หรือผู้มีอำนาจปกครองซึ่งเห็นกันว่ามีมากเกินไป คำว่า “สิทธิของบุคคล” จึงกลายเป็นคำขวัญที่ใช้อ้างเพื่อต่อสู้กับความอยุติธรรมจากกษัตริย์หรือผู้มีอำนาจปกครองดังกล่าว กระทั่งทำให้เกิดความพยายามที่จะกำหนดสิทธิต่างๆ ซึ่งบุคคลต้องการได้รับจากรัฐในฐานะที่พวกเขาเป็นมนุษย์ไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อจะแสดงถึงพื้นฐานของสิทธิดังกล่าวจึงได้มีการอ้างเสมอว่าสิทธิเหล่านี้เป็น “สิทธิธรรมชาติ” (Natural rights) ซึ่งเนื่องจาก “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural law) แมกนาคาร์ต้า (Magna Carta) เป็นเอกสารรัฐธรรมนูญฉบับแรกของโลกเป็นเอกสารที่พระเจ้าจอห์นแห่งอังกฤษถูกบีบบังคับจากเหล่าขุนนางให้พระราชทานเสรีภาพแก่ราษฎรชาวอังกฤษ⁴⁸ ซึ่งในยุคหลังที่ว่าแมกนาคาร์ต้าเป็นการยอมพระองค์ของพระมหากษัตริย์ต่อกฎหมาย คือ ยอมอยู่ใต้กฎหมายเอกสารนี้ออกเมื่อ ค.ศ. 1217 จนกระทั่งต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนราชบัลลังก์ก็มีการยืนยัน โดยพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์สมบัติโดยตลอดมาจน ค.ศ. 1354 ในรัชสมัยของพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 3 คำว่า “Due Process of Law” จึงปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก⁴⁹ เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงทางด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอีกฉบับหนึ่ง ได้แก่ คำประกาศอิสรภาพแห่งสหรัฐ (The Declaration of Independence) มี

⁴⁸ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2557). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 38-39.

⁴⁹ วรเจตน์ ภาศิริตัน, (2555). *หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม*, จุลินิติ (ม.ค. - ก.พ). หน้า 57-58.

ข้อความตอนหนึ่งว่า เราถือความจริงซึ่งประจักษ์โดยตัวเองแล้วว่า มนุษย์เราเกิดมาย่อมเท่าเทียมกัน พระผู้เป็นผู้สร้างได้ทรงประทานสิทธิติดตัวบางประการ อันไม่อาจพรากจากมนุษย์ไปได้สิทธิเหล่านั้น คือ สิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความสุข และเพื่อที่จะป้องกันสิทธิดังกล่าวนี้ มนุษย์จึงได้จัดตั้งรัฐบาลที่ได้รับอำนาจอันชอบธรรมโดยความยินยอมของประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง

ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลเปลี่ยนการปกครองไปในทางที่ทำลายจุดมุ่งหมาย ดังกล่าวก็เป็นสิทธิของประชาชนที่จะเปลี่ยนหรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นเสียได้ และที่ตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ให้ทำตามหลักการเช่นนั้นและให้มีอำนาจที่จะบันดาลความปลอดภัยและความผาสุกให้ได้มากที่สุด เหตุแห่งการประกาศเอกราชฉบับนี้เนื่องจากบรรดามลรัฐอาณานิคมต้องการเป็นเอกราชไม่ยอมขึ้นกับประเทศอังกฤษจนมีการทำสงครามกับประเทศอังกฤษกระทั่งมลรัฐอาณานิคม 13 มลรัฐของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศอิสรภาพเป็นทางการเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1976 ซึ่งมีข้อความที่รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจน เสรีภาพนั้นมีความใกล้เคียงกับเรื่องความเสมอภาคอันมีความหมายเป็นฐานะที่มีศักดิ์ศรี มีเกียรติยศและมีความสำคัญในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความเสมอภาคในทางกฎหมายความเสมอภาคในทางโอกาส และความเสมอภาคในสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน⁵⁰

จะเห็นได้ว่า สิทธิมนุษยชน หรือสิทธิของบุคคลนั้นมาจากสิทธิธรรมชาติและสิทธิธรรมชาตินั้นมาจากแนวคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติโดยแนวความคิดทั้ง 2 ดังกล่าวได้รับการยอมรับกันมาก และต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีนักปราชญ์หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิไว้อย่างน่าสนใจ⁵¹ เช่น

(1) มองเตสกีเออ (Montesquieu) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสอธิบายว่าเสรีภาพคือเสรีภาพภายใต้กฎหมายที่อนุญาตให้กระทำในสิ่งที่ควรกระทำ และห้ามกระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เสรีภาพในการกระทำสิ่งใดซึ่งปราศจากความรับผิดชอบมิใช่เสรีภาพที่แท้จริงมองเตสกีเออเชื่อว่ากฎหมายสามารถที่จะลิดรอนเสรีภาพของบุคคลได้ แต่มิใช่ลิดรอนเสรีภาพทุกชนิด กฎหมายจะต้องจำกัดเสรีภาพเฉพาะในกรณีอันเหมาะสมและรัฐบาลที่ดำเนินนโยบายสายกลางเท่านั้นที่จะตอบสนองเสรีภาพในทรศนะเช่นนี้มองเตสกีเออเป็นผู้ที่เสนอทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ

(2) จอห์น ล็อก (John Locke) ปราชญ์ชาวอังกฤษอธิบายว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่มิชอบเขตภายใต้กฎหมาย เขาสนับสนุนให้รัฐให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สิน (Property) ทรัพย์สินที่ว่านี้หมายถึงสิทธิต่อการมีชีวิต กรรมสิทธิ์ในที่ดินและเสรีภาพชนิดอื่น ล็อกเสนอให้ประชาชนใช้

⁵⁰ วีระ โลจายะ, (2532), *กฎหมายมหาชน*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 466.

⁵¹ สมชาย กษิติประดิษฐ์, (2542). *สิทธิมนุษยชน Human Rights (LW 446)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 5 -7.

ทรัพย์สินดังกล่าวโดยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับสิทธิของบุคคลอื่น และจะต้องให้สอดคล้องกับความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมด้วย ล็อคเชื่อว่ากฎหมายมิใช่สิ่งที่ลิตรอนเสรีภาพของมนุษย์

(3) จัง จ้าค รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) ปราชญ์ชาวสวิสอธิบายว่า เสรีภาพต้องอยู่ภายใต้สัญญาประชาคม (Social contract) หรือภายใต้กฎหมายที่ปวงชนจัดทำขึ้น เสรีภาพขึ้นอยู่กับความปลอดภัยของบุคคล เขามีได้เสนอให้สิ่งหนึ่งอยู่เหนืออีกสิ่งหนึ่งแต่เขาต้องการ ผสมผสานสิ่งทั้งสองให้ได้สัดส่วนกัน รูสโซแนะนำให้คนมอบสิทธิทุกชนิดของแต่ละคนให้แก่สังคมโดย สิ้นเชิง และเมื่อนั้นประชาชนจะได้รับเสรีภาพจากกฎหมายของประชาคมโดยเสมอภาคและทั่วหน้า

(4) จอห์น สจิวต มิลล์ (John Stuart Mill) นักปราชญ์ชาวอังกฤษอธิบายว่า เสรีภาพคือ ความเป็นอิสระจากรัฐบาล แต่เป็นเสรีภาพภายใต้กฎหมายเสรีภาพบางประการที่ไม่ควร ถูกจำกัดเลย ได้แก่ เสรีภาพทางมโนธรรม เสรีภาพทางความคิดการพูด การแสดงความคิดเห็น เสรีภาพส่วนบุคคลและการสมาคม

ในยุคนี้ปราชญ์ทั้งหลายเริ่มรณรงค์แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของ ประชาชน ในต้นศตวรรษที่ 18 ซึ่งเรียกว่ายุค “The Enlightenment” ถือว่าเสรีภาพอันเป็น รากฐานของชีวิตและสิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์จะต้องได้รับการเคารพจากบุคคลอื่น และจะต้อง ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ โดยนักปราชญ์ในยุคนี้ได้ตั้งสมมติฐานว่า “โดยสภาพความเป็นจริงของ มนุษย์ย่อมเป็นอิสระเมื่อเขาอยู่ในสังคมความพัฒนาของสังคมทำให้พวกเขาเหล่านั้นต้องขึ้นกับบุคคล อื่น สิทธิเสรีภาพของพวกเขาก็จะต้องถูกจำกัดลงจากเดิมด้วย กฎหมายจึงเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะ รักษาเสรีภาพของเขาเอาไว้และสิทธิตามธรรมชาติในความเป็นอิสระของเขาก็จะได้รับความคุ้มครอง ไว้ด้วย” ซึ่งในความเป็นจริงนั้น เมื่อมนุษย์มารวมอยู่ในสังคมสัดส่วนของแต่ละบุคคลในการถูกจำกัด เสรีภาพของตนลงจากสภาพธรรมชาติที่ดี การได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพจากรัฐก็ดี ย่อมไม่อาจ เท่ากันได้ นักปราชญ์จึงได้มีสมมติฐานต่อไปอีกว่า “แม้มนุษย์จะมีสิทธิเท่าเทียมกันในสภาพ ธรรมชาติ แต่มนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้นจะไม่เท่าเทียมกันสภาพที่เป็นอยู่ในสังคมยังจะมีผู้ที่มีฐานะที่ เหนือกว่ากันหรือด้อยกว่ากันต่อไปซึ่งแม้จะไม่ให้มีการใช้ฐานะดังกล่าวในทางที่ผิดก็ตาม เพราะถึง อย่างไม่ความเท่าเทียมกันนั้นย่อมไม่อาจหวังได้ในเรื่องของคนรวยและเรื่องของอำนาจ ความจริงนี้ ต้องมีขึ้นและต้องยอมรับว่ามันเป็นความจริงอย่างที่สุดในตัวของความเป็นมนุษย์”⁵²

ดังนั้น สมมติฐานทั้งสองที่กล่าวมาได้ว่า “ในสภาพธรรมชาติของมนุษย์นั้นย่อมมี สิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน เมื่อเข้ามาอยู่ในสังคมๆ ก็จักจำกัดสิทธิเสรีภาพของตนลงแต่ในความเป็น จริงแล้ว สัดส่วนของสิทธิเสรีภาพที่จำกัดลงหรือที่เหลืออยู่ของแต่ละคนย่อมไม่อาจเท่าเทียมกันได้ ดังนั้นทางเดียวที่จะทำให้มนุษย์ในสังคมมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันได้ก็โดยมีกฎหมายที่เป็นธรรมและ

⁵² กุลพล พลวัน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ทุกคนให้เท่าเทียมกันได้” ฉะนั้นการจำกัดสิทธิของมนุษย์จะต้องกำหนดไว้โดยกฎหมายและกฎหมายนั้นๆ ก็ต้องให้ความเป็นธรรม โดยให้ความเท่าเทียมกันแก่มนุษย์ทุกคนการลงโทษโดยกฎหมายจะมีได้ในเฉพาะกรณีที่น่าเป็นอย่ง และจะไม่เป็นการลงโทษแบบกดขี่การปฏิบัติใดๆ จะต้องให้ความคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาด้วย เพราะเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าแนวความคิดของนักปราชญ์ในยุคศตวรรษที่ 18 และ 19 นั้นเป็นความพยายามที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก โดยมีข้อสันนิษฐานว่าทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ สมมติฐานทั้งหมดในยุคนี้ได้รับมาเป็นหลักการสำคัญในกระบวนการอาญาของยุคปัจจุบัน⁵³

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเอกสารที่ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิที่มนุษย์พึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบรรดาประชาชาติรวมทั้งเสรีภาพขั้นมูลฐานสำหรับทุกคนทุกแห่งในโลกโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผู้ต้องหาเองก็ถือเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่ได้รับคุ้มครองเช่นกัน ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้รวมทั้งวางกรอบในการจำกัดการแทรกแซงของรัฐไว้อย่างกว้าง ๆ โดยหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการคุ้มครองคือ มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาพร้อมกับความมีอิสระมีศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกัน (ข้อ 1) ดังนั้น บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษโดยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือห้ามเกียรติมิได้ (ข้อ 5) และที่สำคัญบุคคลใดจะถูกจับ กักขังโดยพลการมิได้ (ข้อ 9)⁵⁴

หลักการดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน 6 ประการ⁵⁵ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะได้กล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

(1) คนทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นสิทธิติดตัวทุกคนตามธรรมชาติตั้งแต่เกิด (National Rights)

(2) คนทุกคนมีความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ (Equality and Non-discrimination)

สิทธิ (Rights) ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนตามธรรมชาติที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ทุกคนมีสิทธิมีชีวิตที่จะอยู่รอด อยู่อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แม้กฎหมายยังไม่รองรับแต่สิทธิก็ยังมีอยู่ เสรีภาพ (Freedom) คือ การที่มนุษย์สามารถทำอะไรก็ได้

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

⁵⁴ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, (2562), *ทฤษฎีอาญา ทฤษฎีโทษ และกระบวนการขั้นพื้นฐาน*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, หน้า 12.

⁵⁵ บุรณ์ ฐานนกุลย์. (2559) , “หลักสิทธิมนุษยชนในที่ทำงาน”, เอกสารวิชาการส่วนบุคคลวิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, หน้า 4.

ภายใต้ขอบเขตของศีลธรรมอันดีงาม โดยไม่เบียดเบียนสังคม หรือไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่นหรือส่วนรวม ซึ่งคำว่าสิทธิและเสรีภาพมักจะอยู่รวมกันดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ เพื่อแสดงออกทางความคิด และการปฏิบัติ⁵⁶

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นคำอธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชน ในแง่ของการให้คุณค่าแก่ความเป็นคนว่าทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่กำหนดสิทธิมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการมีชีวิต และความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ เพราะคนทุกคนที่เกิดมาบนโลกมีศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกายหรือทรมาณอย่างโหดร้าย ตลอดจนการกระทำใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับการรับรองอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติกา ระหว่างประเทศ อนุสัญญา และปฏิญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ⁵⁷

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองประเทศไทย

หัวข้อนี้ผู้ศึกษาจะศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ 3 ฉบับ โดยกฎหมายหลักที่จะนำไปวิเคราะห์ ได้แก่ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 โดยนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

2.1 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

กฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าเมืองปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ในหมวด 2 ว่าด้วยเรื่องการเข้าและออกนอกราชอาณาจักร โดยมาตรา 11 และมาตรา 12 กำหนดกฎหมายหลักในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร และหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่อง การเข้ามาในราชอาณาจักรชั่วคราว มาตรา 34 และ มาตรา 35 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาพำนักครั้งแรก การขอพำนักในราชอาณาจักรเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และการขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

2.1.1 คำนิยาม⁵⁸

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้ให้คำนิยามของคำศัพท์นั้นหลายคำ แต่ผู้ศึกษาจะนำเสนอเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ดังนี้

⁵⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

⁵⁷ บรรเจิด สิงคะเนติ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

⁵⁸ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

“คนเข้าเมือง” หมายความว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“เจ้าบ้าน” หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวครอบครองบ้าน ในฐานะเป็น
เจ้าของผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใด ตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร

“เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ
ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่
ก็ตามประมวลกฎหมายอาญา

“โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้าง
สำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่ หรือที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“ผู้จัดการโรงแรม” หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุมหรือจัดการโรงแรมตาม
กฎหมายว่าด้วยโรงแรม

2.1.2 การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร

ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรนั้น พระราชบัญญัติคน
เข้าเมือง พ.ศ. 2522 วางหลักเกณฑ์ดังนี้⁵⁹

1) การพิจารณาลักษณะของการอนุญาตคนต่างด้าวเข้าเมือง

การพิจารณาลักษณะของการอนุญาตคนต่างด้าวเข้าเมือง สามารถ
จำแนกรูปแบบได้ดังนี้

(1) การอนุญาตให้คนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยได้รับการ
ตรวจตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้แก่ นักท่องเที่ยว
ประเทศต่าง ๆ เป็นต้น

(2) การอนุญาตให้คนต่างด้าวเพื่อเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย
ภายใต้กฎหมายการส่งเสริมการลงทุน หรือโดยกฎหมายอื่น ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการ
ลงทุน พ.ศ. 2520 พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ.
2514 เป็นต้น

(3) การอนุญาตให้คนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์
โดยตรงเพื่อลี้ภัยต่อชีวิตและร่างกาย

⁵⁹ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 .<https://www-immigration.go.th> (12 สิงหาคม 2567)

(4) การอนุญาตให้คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้รับใบอนุญาตในการทำงานในประเทศและท้องที่ที่กำหนด ได้แก่ คนต่างด้าวสัญชาติพม่า สัญชาติกัมพูชา และสัญชาติลาว เป็นต้น ทั้งนี้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535 มติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2536 เป็นต้น

2) กระบวนการในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าเมือง

โดยทั่วไปการอนุญาตให้เข้าเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กล่าวคือ คนต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ต้องออกโดยรัฐบาลในประเทศที่มีสัญชาติโดยชอบด้วยกฎหมายสำแดงว่าตนมีจำนวนเงินตามที่กฎหมายกำหนดรวมไปถึงได้ผ่านการปลูกฝี หรือฉีดยาตามที่ประเทศไทยกำหนด ซึ่งเจ้าหน้าที่จะตรวจลงตราอนุญาตให้เข้าเมืองได้

นอกจากนี้ ในบางกรณีอาจมีการอนุญาตให้คนต่างชาติที่หลบหนีเข้าเมืองบางประเทศถือว่าเป็นการเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการผ่อนผันตามมติรัฐมนตรีเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

3) ระยะเวลาในการอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักร

หากพิจารณาระยะเวลาที่คนต่างด้าว ซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มีดังนี้

(1) ไม่เกิน 30 วัน สำหรับกรณีเดินทางเพื่อเล่นกีฬา การเดินทางผ่านราชอาณาจักร และการเป็นผู้ควบคุมพาหนะ หรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังท่า สถานีหรือท้องที่ในราชอาณาจักร⁶⁰

(2) ไม่เกิน 90 วัน สำหรับกรณีเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว⁶¹

(3) ไม่เกิน 1 ปี สำหรับกรณีเดินทางเพื่อทำธุรกิจ การศึกษา หรือดูงาน การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญและการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การติดตาม ครอบครัวคนไทย หรืออุปการะภรรยาหรือบุตรคนไทย⁶²

(4) ไม่เกิน 1 ปี สำหรับกรณีการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนนั้น

⁶⁰ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 35 (1)

⁶¹ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 35 (2)

⁶² พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 35 (3)

(5) ตามกำหนดระยะเวลาตามความจำเป็นสำหรับกรณีการปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตหรือกงสุล และการปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ⁶³

(6) ตามกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาเห็นควร⁶⁴

4) *ข้อยกเว้นในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าเมืองและให้อยู่ในราชอาณาจักร*

(1) กรณีของคนต่างด้าวที่มีสถานภาพพิเศษเนื่องจากมีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ

มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดรับรองให้คนต่างด้าวที่มีสถานภาพพิเศษเนื่องจากเป็น “บุคคลที่มีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ” ไม่ต้องมีหน้าที่พิสูจน์ในหลายข้อกำหนดตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 อันได้แก่ ความไม่เป็นภาระทางเศรษฐกิจต่อประเทศไทย และความไม่เป็นภัยต่อรัฐและสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตามบุคคลดังกล่าวก็ยังมีหน้าที่จะต้องแสดงเอกสารพิสูจน์ตัวบุคคลและจะต้องพิสูจน์ความไม่เป็นภาระในทางสาธารณสุขต่อประเทศไทย

กฎหมายไทยถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่มีสถานภาพพิเศษเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนี้⁶⁵

(1.1) บุคคลในคณะผู้แทนทางการทูตซึ่งรัฐบาลต่างประเทศเพิ่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ราชอาณาจักรหรือ ซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักรเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(1.2) พนักงานฝ่ายกงสุลและลูกจ้างฝ่ายกงสุลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรหรือซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักรเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(1.3) บุคคลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศโดยความเห็นชอบของรัฐบาลไทยให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักร

(1.4) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักรเพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ

(1.5) หัวหน้างานขององค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองการดำเนินงานในประเทศไทย หรือซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความเห็นชอบด้วยแล้ว และรวมถึงพนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นซึ่งองค์การหรือทบวงเช่นว่านั้นแต่งตั้งหรือมอบหมายให้

⁶³ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 35 (5)

⁶⁴ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 35 (6)

⁶⁵ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 15

ปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักรเพื่อองค์การหรือทบวงดังกล่าว หรือเพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับองค์การหรือทบวงระหว่างประเทศนั้น

(1.6) คู่สมรสหรือบุตร ซึ่งอยู่ในความอุปการะและเป็นส่วนแห่งครัวเรือนของบุคคลตามข้อ (1.1) ข้อ (1.2) ข้อ (1.3) ข้อ (1.4) และข้อ (1.5)

(1.7) คนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเดินทางจากต่างประเทศเพื่อมาทำงานประจำเป็นปกติ ณ ที่พักอาศัยของบุคคลตาม ข้อ (1.1) หรือบุคคลซึ่งได้รับเอกสิทธิเท่าเทียมกันกับบุคคลซึ่งมีตำแหน่งทางทูตตามความตกลงที่รัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การหรือทบวงระหว่างประเทศ

(2) คนต่างด้าวที่มีสถานภาพพิเศษเนื่องจากเป็นคนเดินทางผ่านประเทศไทย⁶⁶

กฎหมายได้กำหนดรับรองให้คนต่างด้าวที่มีสถานภาพพิเศษเนื่องจากเป็นเพียง “คนเดินทางผ่านประเทศไทย” ไม่ต้องมีหน้าที่พิสูจน์ตัวบุคคล ตามกำหนดตามมาตรา 12 (1) แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดังนั้น บุคคลดังกล่าวจึงไม่ต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง

(2.1) ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำหรือทางอากาศ ซึ่งเพียงแต่แวะเข้ามายังท่า สถานี หรือท้องที่ ในราชอาณาจักร แล้วกลับออกไป

(2.2) คนสัญชาติของประเทศที่อาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย เดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น

(2.3) คนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตัวโดยสารทอดเดียวตลอดเพียงผ่านอาณาเขตประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ๆ และรวมตลอดถึงผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะแห่งรถไฟเช่นว่านั้นด้วย

2.1.3 การแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าว

สำหรับการแจ้งที่พักของคนต่างด้าวนั้น ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว โดยกำหนดให้ “เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำ การตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คน

⁶⁶ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 14

ต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าห้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

ในกรณีที่บ้าน เเคหสถาน หรือโรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตามวรรคหนึ่ง ตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

การแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด⁶⁷

ในการแจ้งที่พักคนต่างด้าวที่เข้าพักอาศัยในเคหสถานซึ่งได้แก่ โรงแรมที่ได้รับ อนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และเกสเฮ้าส์ แมนชั่น อพาร์ตเมนต์ สถาน ประกอบการ หรือบ้านเช่าทั่ว ๆ ไป ให้เจ้าของเคหสถานดังกล่าว เจ้าของบ้านเช่า หรือผู้ประกอบการ แจ้งตามแบบ ตม. 30

2.1.4 ข้อกำหนดห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร

การที่จะพิจารณาว่าคนต่างด้าวผู้ใดเป็นคนต้องห้ามมิให้เข้ามาใน ราชอาณาจักรนั้น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12 บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ตรวจคนเข้าเมือง สามารถสั่งห้ามมิให้คนต่างด้าวที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร ได้แก่⁶⁸

(1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยัง สมบูรณ์อยู่ หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง เช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่ กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

การตรวจลงตราและการยกเว้นการตรวจลงตราให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตรวจลงตราตาม (1) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ออกตามความของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

(2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร

(3) เข้ามาเพื่อทำงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำตามกฎหมายว่าด้วยการบริหาร จัดการการทำงานของคนต่างด้าว⁶⁹

(4) วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁶⁷ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38

⁶⁸ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12

⁶⁹ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2561 มาตรา 3

(5) ยังมีได้ปลูกฝังป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีควัคซีน หรือปฏิบัติกรอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระทำการเช่นนั้น

(6) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง

(7) มีพฤติกรรมเป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมหรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือบุคคลซึ่งเข้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ

(8) มีพฤติกรรมเป็นที่น่าเชื่อว่าจะเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากรหรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศ⁷⁰

(10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร⁷¹

(11) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณายกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

การตรวจวินิจฉัยโรค ร่างกายหรือจิต ตลอดจนการปฏิบัติการเพื่อป้องกันโรคติดต่อให้ใช้แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง

2.1.5 ระยะเวลาพำนักครั้งแรก การขอพำนักในราชอาณาจักรเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และการขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

ในเรื่องเกี่ยวกับระยะเวลาพำนักครั้งแรก การขอพำนักในราชอาณาจักรเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และการขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว มีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 34 และมาตรา 35 ดังนี้

1) ระยะเวลาพำนักครั้งแรก

⁷⁰ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 14

⁷¹ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 16

ระยะเวลาในพำนักครั้งแรกนั้นจะมีระยะเวลาเท่าไรนั้น จะต้องดูตามวัตถุประสงค์ที่คนต่างด้าวขอเข้ามาอยู่ชั่วคราวในราชอาณาจักร มีรายละเอียด ดังนี้⁷²

(1) ในกรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ทางทูตหรือกงสุล หรือการปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ ระยะเวลาพำนักครั้งแรกที่คนต่างด้าวมีสถานะพำนักในราชอาณาจักรขึ้นอยู่กับความจำเป็นของการปฏิบัติงานดังกล่าว

(2) ในกรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการลงทุนหรือการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนภายใต้บังคับกฎหมายส่งเสริมการลงทุน ระยะเวลาพำนักครั้งแรกขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาเห็นสมควร

(3) ส่วนคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง กรมที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาพำนักครั้งแรกไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต

(4) ในกรณีที่คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อธุรกิจ การศึกษา หรือดูงาน การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ หรือ การอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ระยะเวลาพำนักครั้งแรก ไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต

(5) ในส่วนกรณีที่คนต่างด้าวเข้ามาเพื่อท่องเที่ยว ระยะเวลาพำนักครั้งแรก ไม่เกิน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต

(6) ในกรณีที่คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการเล่นกีฬา การเดินทางผ่าน การเป็นผู้ควบคุมพาหนะหรือคนประจำพาหนะที่เข้ายังท่าสถานีหรือท้องที่ในราชอาณาจักร ระยะเวลาพำนักครั้งแรกไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต

2) การขอพำนักในราชอาณาจักรเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

การขอพำนักในราชอาณาจักรเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวปรากฏอยู่ในมาตรา 35 วรรคสาม อันบัญญัติว่า ในกรณีที่คนต่างด้าวมีเหตุจำเป็นจะต้องอยู่ในราชอาณาจักรเกินระยะเวลาที่กำหนดใน (1) (2) (3) และ (4) ให้อธิบดีเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้อยู่ต่อไปได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งปีและเมื่อได้อนุญาตแล้วให้รายงานต่อคณะกรรมการเพื่อทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายในเจ็ดวันนับแต่วันอนุญาต

จากบทบัญญัติดังกล่าว คนต่างด้าวที่มีสิทธิที่จะขออยู่ในราชอาณาจักรเกินระยะเวลาที่กำหนด ต้องมีเหตุจำเป็นและจะต้องเป็นคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเพื่อการเล่นกีฬา การเดินทางผ่านราชอาณาจักรและการเป็นผู้ควบคุมพาหนะหรือคนประจำพาหนะที่เข้า

⁷² พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34 และมาตรา 35

มายังท่าสถานี หรือท้องที่ในราชอาณาจักร การท่องเที่ยว การทำธุรกิจ การศึกษาหรือดูงาน การปฏิบัติหน้าที่สื่อสารมวลชน การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ การอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง กรมที่เกี่ยวข้อง การจะขอพำนักเกินระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดต้องยื่นคำขอต่ออธิบดีหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อทำการพิจารณาอนุญาต โดยการอนุญาตให้พำนักเกินระยะเวลาได้ไม่เกินครั้งละไม่เกิน 1 ปี เมื่ออธิบดีอนุญาตแล้วต้องรายงานต่อคณะกรรมการภายในเจ็ดวันนับแต่วันอนุญาต เพื่อแจ้งเหตุผลของการอนุญาต

3) การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว มีบัญญัติไว้ในมาตรา 35 วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า การขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไปแต่ละครั้งให้คนต่างด้าว ยื่นคำขอตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงในระหว่างรอฟังคำสั่งให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อนได้⁷³

ในปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งที่ 777/2551 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว โดยคำสั่งดังกล่าวออกตามความในมาตรา 35 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และมาตรา 11(4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว คนต่างด้าวผู้มีสิทธิยื่นคำขอจะต้องเป็นผู้ที่เดินทางเข้ามาตามช่องทาง ตำนตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือ ท้องที่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และผ่านการตรวจของพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องมีเหตุจำเป็นในการขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ซึ่งเหตุแห่งความจำเป็นต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่เข้ามาในราชอาณาจักร

2.1.6 การแจ้งที่พักอาศัย และการรายงานตัว 90 วัน

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้⁷⁴

(1) ที่พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัยที่ที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

⁷³ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 35 วรรคท้าย

⁷⁴ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37

(2) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจอาศัยภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง แจ้งการเปลี่ยนนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย ณ สถานที่ตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และพักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่ ถ้าที่พักใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจเดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ แต่เวลาที่ไปถึงด้วย ภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว

(2) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินสี่สิบสี่ชั่วโมงให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

(3) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้ การแจ้งตามมาตรา นี้ คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตนเองหรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้

2.1.7 หลักเกณฑ์และกระบวนการขอตรวจลงตรา

การศึกษาหลักเกณฑ์และกระบวนการขอตรวจลงตรา ผู้ศึกษาจะหัวข้ออธิบายดังนี้

1) ประเภทการตรวจลงตราหรือวีซ่า

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดให้คนต่างด้าวทุกคนที่เดินทางเข้ามาใน ประเทศไทยต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางที่ได้รับการตรวจลงตรา (Visa) โดยคนต่างด้าวที่ต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกเหนือไปจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ยังจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยรับการตรวจลงตราหรือวีซ่าของประเทศไทย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่⁷⁵

1) วีซ่าประเภทนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) ซึ่งสามารถอยู่ในประเทศไทยได้ไม่เกิน 90 วันและไม่อนุญาตให้ทำงาน

⁷⁵ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37

2) วีซ่าประเภทคนเดินทางผ่านราชอาณาจักร (Transit Visa) เช่น การเดินทางมาเล่นกีฬา การเป็นผู้ควบคุมพาหนะที่เข้ามายังท่าเรือหรือท่าอากาศยานในไทย เป็นต้น ซึ่งสามารถอยู่ในประเทศไทยได้ไม่เกิน 30 วัน และไม่อนุญาตให้ทำงาน

3) วีซ่าประเภทคนเข้าเมืองนอกกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะเข้ามาถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี (Non-Quota Immigrant Visa) เป็นกรณีคนต่างด้าวที่เคยเข้ามาอยู่ใน ประเทศไทย แต่ไม่มีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกประเทศเพื่อกลับเข้ามาอีก หรือมีหลักฐานแจ้งออกไปนอกประเทศเพื่อกลับเข้ามาอีก แต่ไม่ได้กลับเข้ามาภายในเวลาที่กำหนดซึ่งการอนุญาต ให้อยู่ในประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของรัฐมนตรี

4) วีซ่าประเภทคนต่างด้าวที่มีถิ่นอยู่ในราชอาณาจักร (Immigrant Visa) จะให้เป็นรายปีโดยจะไม่ให้เกินประเทศละ 100 คน/ปี สำหรับคนไร้สัญชาติไม่เกิน 50 คน/ปี

5) วีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) จะให้แก่คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานโดยแบ่งเป็นหลายประเภท ได้แก่

5.1) วีซ่าธุรกิจ (B) 1 ปี ออกให้สำหรับชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำงานหรือประกอบธุรกิจ ออกโดยสถานกงสุลไทย กระทรวงต่างประเทศ หรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยอายุการใช้งานของใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) และ วีซ่าธุรกิจ (Visa Non-B) จะอยู่ที่ 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี และ 2 ปี (สูงสุด) ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของกรมการจัดหางาน สำหรับ Work Permit และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำหรับ Visa โดยพิจารณาจากความจำเป็นหลายๆส่วน เช่น ประเภทงานที่ทำ ความจำเป็นในการทำงาน เป็นต้น⁷⁶

5.2) วีซ่าผู้ติดตาม (O) 1 ปี เป็นหนังสือเดินทางที่สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศออกให้กับชาวต่างชาติที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ผู้ติดตามชาวต่างชาติที่มีความประสงค์จะติดตามครอบครัวที่มาทำงานหรืออาศัยอยู่ในประเทศไทย ผู้ติดตามสามี/ภรรยา ผู้ติดตามคนในครอบครัวที่มาทำงานในประเทศไทย เป็นต้น⁷⁷

5.3) วีซ่าการลงทุนตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุน (BOI-I) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเห็นสมควร

⁷⁶ สถาบันอนุญาตโตตุลาการ, *ทำ Work Permit ง่ายกว่าที่คิด*. <https://thac.or.th/th/> (8 กันยายน 2567)

⁷⁷ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, *ประเภทและหลักเกณฑ์การขอ Visa*, <https://consular.mfa.go.th/th/publicservice-category/> (8 กันยายน 2567)

5.4) วีซ่าการทูตและกงสุลและการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (D) อยู่ได้ตามความจำเป็น

5.5) วีซ่าการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน (M) 1 ปี สำหรับสื่อมวลชนทางการของต่างประเทศที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน ทั้งนี้ คำว่า “องค์กรสื่อมวลชน” ในที่นี้ให้รวมถึง สำนักข่าว/หน่วยงานหรือบริษัทตัวแทนด้านสื่อในรูปแบบเดิมและสื่อออนไลน์ที่มีความน่าเชื่อถือที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งสำนักงานอย่างถูกต้องกับหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ และมีผู้รับชมและผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม⁷⁸

5.6) วีซ่าผู้เชี่ยวชาญหรือการปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือ (EX) 1 ปี เพื่อการปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือผู้เชี่ยวชาญ⁷⁹

5.7) วีซ่าการลงทุนตามที่รัฐมนตรีเห็นสมควร (IM) 2 ปี เพื่อการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง⁸⁰

5.8) วีซ่าการศึกษาหรือดูงาน (ED) 1 ปี ซึ่งแบ่งได้เป็น⁸¹

(1) นักเรียน/นักศึกษา จะต้องมียกหนังสือตอบรับจากสถานศึกษา และหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (กรณีเป็นโรงเรียนเอกชน)

(2) นักบวชที่จะเข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา จะต้องมียกหนังสืออนุญาตจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

(3) การฝึกอบรม ดูงาน จะต้องมียกหนังสือจากสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ องค์การระหว่างประเทศ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานรัฐบาล ที่เกี่ยวข้อง

6) ประเภทอภัยาคัยไมตรี (Courtesy Visa) วีซ่าชนิดนี้เป็นวีซ่าที่ออกให้แก่ผู้ที่ถือหนังสือทางราชการ เพื่อจะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นระยะเวลาไม่เกิน 30 วัน โดยไม่คิดค่าธรรมเนียม

7) ประเภทราชการ (Official Visa) วีซ่าชนิดนี้ออกให้กับผู้ถือหนังสือเดินทางราชการเพื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย โดยไม่คิดค่าธรรมเนียม ซึ่งมีวิธีการขอวีซ่าหรือ

⁷⁸ กระทรวงการต่างประเทศ. แนวทางการพิจารณาการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว รหัส M และ ราชการ รหัส F ให้แก่สื่อมวลชนต่างประเทศ. <https://www.mfa.go.th/th/content/mediavisa?> (8 กันยายน 2567)

⁷⁹ มิราม่า เซอร์วิส (ประเทศไทย). เรื่องต้องรู้ 10 ประเภทวีซ่าชั่วคราว, <https://www.wonderfulpackage.com/> (8 กันยายน 2567)

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน

⁸¹ เรื่องเดียวกัน

มีการยกเว้นไม่ต้องมีวีซ่าสำหรับบางประเทศที่มีข้อตกลงระหว่างกัน ในทำนองเดียวกันกับวีซ่าสำหรับเจ้าหน้าที่ทางการทูต ผู้ถือวีซ่าชนิดนี้เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 90 วัน ณ ด่านตรวจเช่นกัน

8) ประเภททูต (Diplomatic Visa) วีซ่าชนิดนี้จะออกให้สำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางทูต เพื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย โดยไม่คิดค่าธรรมเนียม วิธีการขอกระทำได้โดยการยื่นคำขอวีซ่าที่สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ แต่หากผู้ถือหนังสือเดินทางทูตของประเทศนั้นเป็นประเทศที่มีความตกลงกับประเทศไทยว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราระหว่างกัน ก็จะสามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องขอวีซ่า คนต่างด้าวประเภทนี้เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะได้รับการอนุญาตให้อยู่ต่อในขั้นต้น ณ ด่านตรวจ เป็นเวลา 90 วัน

2) หลักเกณฑ์การขอตรวจลงตรา

หลักเกณฑ์การขอตรวจลงตรา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้⁸²

1) การขอตรวจลงตรานอกราชอาณาจักร

ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 คนต่างด้าวที่จะประสงค์เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางและหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้หน้าเดินทางดังกล่าวจะต้องได้รับการตรวจลงตราตามมาตรา 12(1) โดยการขอตรวจลงตรานั้น คนต่างด้าวจะต้องยื่นคำขอ ณ สถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศที่คนต่างด้าวมิถินที่อยู่ โดยสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย จะทำการพิจารณาอนุญาตโดยการตรวจลงตราที่สถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยมีทั้งหมด 8 ประเภทการตรวจลงตราได้แก่ ประเภททูต ประเภทราชการ ประเภทคนอยู่ชั่วคราว ประเภทท่องเที่ยว ประเภทคนเดินทางผ่านราชอาณาจักร ประเภทคนเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 41 ประเภทคนเข้าเมืองนอกกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปีและประเภทอภัยยศไมตรี ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการตรวจ การยกเว้น และการเปลี่ยนแปลงประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2545 ข้อ 2 การตรวจลงตราแต่ละประเภทจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ขอว่ามีความประสงค์เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่ออะไร เช่น ถ้าผู้ขอต้องการเข้ามาทำธุรกิจ สถานทูตหรือสถานกงสุลจะตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวให้ เป็นต้น

แม้ว่าคนต่างด้าวที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางที่มีการตรวจลงตราแล้วก็ตาม แต่ก็มีข้อยกเว้นให้กับคนต่างด้าวบางประเภทที่สามารถเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ต้องขอรับการตรวจ

⁸² สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. การขอตรวจลงตรา.

ลงตราซึ่งปรากฏ อยู่ในข้อ 13 ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจ การยกเว้น และการเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2545 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการตรวจ การยกเว้นและการเปลี่ยนประเภทการตรวจลง ตรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ได้แก่⁸³

ก) ผู้ถือหนังสือเดินทางของประเทศที่รัฐบาลของประเทศนั้นได้ทำ ความตกลงไว้กับรัฐบาลไทย

ข) ผู้ถือหนังสือเดินทางซึ่งเดินทางมาจากประเทศที่ไม่มีสถานทูต หรือสถานกงสุลไทยตั้งอยู่ตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ค) ผู้ถือหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางซึ่งเข้ามา ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการท่องเที่ยวภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(ก) มีสัญชาติของประเทศที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรี และมีสัญชาติของประเทศที่ออกหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง นั้น

(ข) เข้ามาในราชอาณาจักร โดยพาหนะขนส่งคนโดยสาร ประเภทเครื่องบินหรือเรือเดินทะเลที่มีขนาดตั้งแต่ห้าร้อยตันขึ้นไป หรือตามช่องทางอนุญาตของด่าน ตรวจคนเข้าเมือง หรือด่านพรมแดนที่เป็นเขตติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย หรือตามช่องทางอนุญาต ของด่านตรวจคนเข้าเมืองอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนด และ

(ค) ถ้าเข้ามาในราชอาณาจักรโดยพาหนะขนส่งคนโดยสาร ประเภทเครื่องบิน เรือเดินทะเล รถไฟ รถขนส่งคนโดยสาร รถยนต์รับจ้าง รถยนต์บริการทัศนจาร หรือรถจักรยานยนต์รับจ้าง ต้องมี

1. ตัวหรือเอกสารที่ใช้เดินทางอย่างใดอย่างหนึ่งของเจ้าของ พาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่ชำระค่าโดยสารครบถ้วนแล้ว สำหรับใช้เดินทางกลับออกไปนอก ราชอาณาจักรได้ภายในเวลาไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร หรือ

2. เอกสารหลักฐานของเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุม พาหนะแสดงการจองที่นั่งในพาหนะที่ชำระค่าโดยสารครบถ้วนแล้ว สำหรับใช้เดินทางกลับออกไป นอกราชอาณาจักรได้ภายในเวลาไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร

⁸³ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 4 , กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจ การยกเว้น และการเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2545. immigration.go.th/wp-content/ (9 กันยายน 2567)

ทั้งนี้ เว้นแต่บุคคลซึ่งมีสัญชาติมาเลเซียหรือบุคคลซึ่งมีสัญชาติอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งเข้ามาราชอาณาจักร โดยพาหนะขนส่งคนโดยสารประเภทรถขนส่งคนโดยสาร รถยนต์รับจ้าง รถยนต์บริการทัศนจร หรือรถจักรยานยนต์รับจ้าง ตามช่องทางอนุญาตของด่านตรวจคนเข้าเมืองหรือด่านพรมแดนที่เป็นเขตติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ไม่ต้องมีตัวหรือเอกสารตามข้อ 1 หรือข้อ 2 หรือ

ง) ผู้ถือหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการประชุมหรือการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลไทยเป็นเจ้าของ หรือได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตรา ให้อยู่ในราชอาณาจักรได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร

จ) ผู้ถือหนังสือเดินทางหรือเอกสาร ใช้แทนหนังสือเดินทางของประเทศสมาชิกกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก และมีบัตรเดินทางสำหรับนักธุรกิจเอเปคซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อประกอบธุรกิจ

2) การขอตรวจลงตราภายในราชอาณาจักร⁸⁴

คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยได้รับการยกเว้นการตรวจลงตรา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจ การยกเว้น และการเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2545 ข้อ 13 ที่มีใช้ผู้ถือหนังสือเดินทางประเภททูตหรือประเภทราชการ ประสงค์จะขอรับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) ให้ยื่นคำขอพร้อมกับเอกสารก่อนระยะเวลาได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรสิ้นสุดลงไม่น้อยกว่า 21 วันต่อกองกำกับการ 1 กองบังคับการตรวจคนเข้าเมืองกรุงเทพมหานคร ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจลงตราและวิธีเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2547 ข้อ 1.1.3 ที่กำหนดให้การยื่นคำขอรับการตรวจลงตรานั้น ให้ผู้ยื่นคำขอรับการตรวจลงตราด้วยวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ยื่นคำขอก่อนการอนุญาตสิ้นสุดไม่น้อยกว่า 15 วัน และข้อ 1.1.4 ที่กำหนดให้กองกำกับการ 1 จะดำเนินการรับคำขอรับการตรวจรับลงตรา นำเสนอผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองพิจารณาเพื่อให้พิจารณาสั่งการภายใน 15 วันทำการ ซึ่งหลังจากที่ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของกองกำกับการ 1 ประทับตราและทำเครื่องหมายต่าง ๆ ตามระเบียบดังกล่าวข้อ 1.1.6.1 ที่กำหนดให้เกี่ยวกับประทับตราหรือติดแผ่นปะ “Non-Immigrant Visa” ตามที่กำหนดลงในหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางของคนต่างด้าว และให้ผู้ดำรงตำแหน่งสารวัตรขึ้นไปในสังกัดกองกำกับการ 1 กองบังคับการ

⁸⁴ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, ระเบียบสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจลงตราและการเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา, <https://www.immigration.go.th/> (9 กันยายน 2567)

ตรวจคนเข้าเมือง 1 หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน หรือผู้ที่ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง มอบหมายเป็นผู้ลงนาม พนักงนเจ้าหน้าที่ (IMMIGRATION OFFICER) ในตราหรือแผ่นปะและประทับตราประจำส่วนราชการพร้อม กับลงวันเดือนปีที่ได้รับอนุญาตให้ตรวจลงตราเป็นประเภทคนอยู่ชั่วคราว ข้อ 1.1.6.2 กำหนดให้ทำเครื่องหมายขีดคร่อมส่วนบนของตราหรือแผ่นปะ “Non-Immigrant Visa” ตามที่กำหนด และประทับคำว่า “USED” ไว้ในช่องที่ขีดคร่อม พร้อมกับลงวันเดือนปีที่ได้รับอนุญาตไว้ใต้เครื่องหมายขีดคร่อมนั้นและข้อ 1.1.6.3 บันทึกหมายเหตุ “ผู้นี้ได้รับอนุญาตให้ตรวจลงตราประเภท คนอยู่ชั่วคราว ตามคำสั่งลงวันที่.....” โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการอนุญาต ตามข้อ 1.1.6.1 เป็นผู้ลงนามกำกับไว้พร้อมกับบันทึก วันเดือน ปี ที่ได้หมายเหตุไว้เป็นหลักฐาน

3) การขอเปลี่ยนการตรวจลงตราประเภทนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) หรือประเภทเดินทางผ่านราชอาณาจักร (Transit Visa) เป็นการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa)⁸⁵

ในกรณีที่คนต่างด้าวที่ได้ขอการตรวจลงตราประเภทนักท่องเที่ยว หรือประเภทเดินทางผ่านราชอาณาจักร ประสงค์จะเปลี่ยนการตรวจลงตราเป็นประเภทคนอยู่ชั่วคราว ให้ยื่นคำขอพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกำหนดเพื่อประกอบการพิจารณา โดยการยื่นคำขอนั้นให้ยื่นก่อนระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร สิ้นสุดลงไม่น้อยกว่า 21 วันตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจลงตราและวิธีเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2547 ข้อ 2.3 โดยกองกำกับการ 1 เป็นผู้ดำเนินการรับคำขอการเปลี่ยนการตรวจลงตรานำเสนอผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองพิจารณา เพื่อให้พิจารณาสั่งการภายใน 15 วันทำการตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจลงตราและวิธีเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2547ข้อ 2.4 ในกรณีที่เจ้าพนักงานที่ผู้รับผิดชอบเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนที่ระยะเวลาที่อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร สิ้นสุดลง ให้คนต่างด้าวผู้ยื่นคำขออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไปได้ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจลงตราและวิธีเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2547 ข้อ 2.5 เมื่อผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาอนุญาตให้เปลี่ยนประเภทการตรวจลงตราแก่คนต่างด้าวผู้ยื่นคำขอ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประทับตราหรือแผ่นปะ Non-immigrant Visa ลงในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจลงตราและวิธีเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา

⁸⁵ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, ระเบียบสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจลงตราและการเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา, <https://www.immigration.go.th/> (9 กันยายน 2567)

พ.ศ. 2547 ข้อ 2.6.1 ที่กำหนดให้ประทับตราหรือติดแผ่นปะ “NON-IMMIGRANT VISA” ตามที่กำหนด ลงในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางของคนต่างด้าว และให้ผู้ดำรงตำแหน่ง สารวัตรขึ้นไปในสังกัดกองกำกับการ 1 กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1 หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน หรือผู้ที่ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมอบหมายเป็นผู้ลงนามพนักงานเจ้าหน้าที่ (IMMIGRATION OFFICER) ในตราหรือแผ่นปะและประทับตราประจำส่วนราชการ พร้อมกับลงวันเดือนปีที่ได้รับอนุญาต ให้เปลี่ยนประเภทการตรวจลงตราเป็นประเภทคนอยู่ชั่วคราว

2.1.8 การส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

ในส่วนนี้ปรากฏในหมวด 6 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดเกี่ยวกับการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรไว้มาตรา 53 มาตรา 54 มาตรา 55 และมาตรา 56 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบคนต่างด้าวที่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 12 และมาตรา 16 หรือคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามา และอยู่ในราชอาณาจักรแต่ต่อมาภายหลังมีพฤติการณ์ที่ถูกเพิกถอนสิทธิ์ที่ได้รับอนุญาตก็จะตกเป็นคนต้องห้าม และหากคนต่างด้าวได้กระทำความผิดตามกฎหมายและถูกจับกุมตัวดำเนินคดี เมื่อศาลพิพากษาลงโทษถึงที่สุดของศาลไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตามหลังจากที่คนต่างด้าวพ้นโทษแล้ว ตามระเบียบเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบในการขอรับตัวคนต่างด้าวเพื่อส่งไปยังหน่วยงานของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เพื่อดำเนินการส่งตัวกลับออกนอกราชอาณาจักรหรือทำการเนรเทศต่อไป สำหรับในกรุงเทพมหานครส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ส่วนในต่างจังหวัดก็นำส่งหน่วยงานของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ใกล้ที่สุดเพื่อรอการเนรเทศ หรือรอการส่งตัวกลับ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปกล่าวคือ

รอการเนรเทศจะใช้กับคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย คือ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยและได้รับใบสำคัญคนต่างด้าว เช่น คนจีน เป็นต้น หรือการได้อยู่ของคนต่างด้าวตามที่กฎหมายว่าด้วยสัญชาติกำหนดไว้ ส่วนคนต่างด้าวที่ถือหนังสือเดินทาง หรือคนต่างด้าวที่ได้รับบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นให้พำนักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับ เช่น ชาวพม่า กระเหรี่ยง ไทยใหญ่ เป็นต้น พวกนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ การที่คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่และจะเข้าข่ายการเนรเทศนั้นจะต้องกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. 2499 ที่กำหนดลักษณะความผิดและพฤติการณ์ที่จะเข้าข่ายการถูกเนรเทศเท่านั้น ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนในคดีที่คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้กระทำความผิดฐานความผิดนั้น ๆ ขณะเดียวกันก็ต้องทำสำนวนการสอบสวนคดีเนรเทศคนต่างด้าวผู้นั้นด้วย⁸⁶

⁸⁶ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเล่มที่ 2 ลักษณะที่ 19 เรื่องการเนรเทศ

ส่วน รอกการส่งตัวกลับ หมายถึง คนต่างด้าวที่ไม่ได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศไทย เช่น ผู้ที่ถือหนังสือเดินทางเข้ามา ผู้ที่มีบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่น ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ผ่านแดนเข้ามาชั่วคราว ตามช่องทางเข้า-ออก ของด่านตรวจคนเข้าเมืองหรือคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น เมื่อคนต่างด้าวพวกนี้กระทำความผิดไม่ว่าฐานความผิดใดก็ตามเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยพนักงานสอบสวนสามารถทำสำนวนสอบสวนเฉพาะคดีที่คนต่างด้าวผู้นั้นกระทำความผิดเพียงสำนวนเดียว ส่วนสำนวนการเนรเทศไม่จำเป็นที่จะต้องทำ เพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์การเนรเทศ ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำตัวส่งหน่วยงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อดำเนินการส่งตัวกลับได้ทันที โดยส่วนใหญ่คนต่างด้าวที่ถูกลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงจะต้องดำเนินการส่งตัวกลับแทนการเนรเทศ ส่วนการส่งกลับต้องดำเนินการส่งกลับประเทศที่คนต่างด้าวนั้นมีสัญชาติหรือตามหนังสือเดินทางนั้น

2.1.9 ความผิดและอัตราโทษตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

1) ความผิดกรณีคนต่างด้าว

(1) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไม่พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ ระวังโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง⁸⁷

(2) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไม่แจ้งการเปลี่ยนที่พักต่อเจ้าพนักงานตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง ระวังโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีก ไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง⁸⁸

(3) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไม่แจ้งการเดินทางไปจังหวัดอื่นและอยู่ในจังหวัดนั้นเกิน 24 ชั่วโมงต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานที่ตำรวจท้องที่ภายใน 48 ชั่วโมง ระวังโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง⁸⁹

(4) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไม่แจ้งที่พักอาศัยของตนเมื่อครบ 90 วัน หรือทุกระยะ 90 วัน ระวังโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีก ไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง⁹⁰

⁸⁷ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 72 (2) และมาตรา 76

⁸⁸ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 73(3) และมาตรา 76

⁸⁹ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37(4) และมาตรา 76

⁹⁰ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37(5) และมาตรา 76

2) ความผิดกรณีคนทั่วไป

กรณีเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรม รับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมงระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าเป็นผู้จัดการโรงแรม ปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท⁹¹

สำหรับการเปรียบเทียบปรับ ตามบันทึกคณะกรรมการเปรียบเทียบวางหลักเกณฑ์ปฏิบัติไว้ว่า ผู้กระทำผิดมอบตัว หรือมาตามหมายเรียก ปรับไม่ต่ำกว่าห้าร้อยบาท ถ้าถูกจับกุมปรับไม่ต่ำกว่าหนึ่งพันบาท ถ้าผู้กระทำผิดเป็นผู้จัดการโรงแรมมอบตัว ปรับไม่ต่ำกว่าสามพันบาท ถ้าถูกจับกุมปรับไม่ต่ำกว่าห้าพันบาท⁹²

2.2 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

เนื่องจากสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การติดต่อค้าขาย การลงทุนระหว่างประเทศ และการพัฒนาทางเทคโนโลยีการผลิตได้ส่งผลกระทบต่อระบบแรงงานของประเทศ แรงงานในประเทศนิยมทำงานในภาคการผลิตสมัยใหม่ ส่วนแรงงานระดับล่างนิยมเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ทำให้แรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านลักลอบเข้าเมืองเพื่อมาทำงานในประเทศเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 โดยยกเลิกกฎหมายการทำงานของคนต่างด้าวที่บังคับใช้มาเป็นเวลานานถึง 30 ปี ได้แก่ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 เพื่อปรับปรุงระบบการทำงานของคนต่างด้าวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วย ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและ สอดคล้องกับลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานในระบบเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ซึ่งสาระสำคัญ ของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวกับการอนุญาตให้คนต่างด้าว เข้าเมืองถูกกฎหมายทำงานในประเทศไทย ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัญหา

2.2.1 งานที่คนต่างด้าวอาจทำได้

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ได้ยกเลิกการกำหนดงานที่ห้าม คนต่างด้าวทำ โดยเปลี่ยนแปลงเป็นการกำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้โดยการออกกฎกระทรวง กำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้ขึ้นใช้แทน เพื่อกำหนดงานใดที่คนต่างด้าวอาจทำได้

⁹¹ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38 และมาตรา 77

⁹² สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, *สรุปพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522*, <https://www.royalthaipolice.go.th> (6 กันยายน 2567)

ในท้องที่ใด เมื่อใดโดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติโอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทยและความต้องการ แรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศทั้งนี้จะกำหนดให้แตกต่างกันระหว่างคนต่างด้าว ทัวไปกับคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายตามมาตรา 13 และคนต่างด้าวซึ่งมีภูมิลำเนาและเป็นคน สัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยมาตรา 14 ก็ได้และไม่ใช้บังคับกับการทำงานของคนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือ กฎหมายอื่นตามมาตรา 12 ซึ่งเป็นหลักการจัดการตลาดงานสำหรับคนต่างด้าวในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อจำกัดในห้ามการเข้าสู่ตลาดงานของคนต่างด้าวในบางงานบางอาชีพ⁹³

แต่ปัจจุบันยังมีได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้แต่อย่างใด แม้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 จะได้กำหนดระยะเวลาเร่งรัดการออก กฎกระทรวงดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ⁹⁴ จึงทำให้ใน ระหว่างที่ไม่มีมีกฎกระทรวงตามมาตรา 7 ให้นายทะเบียนอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานใด ๆ ได้เว้นแต่งานที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 กล่าวคือ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายที่ประสงค์จะขออนุญาตทำงานในประเทศไทย และได้รับใบอนุญาตทำงานก็แต่เฉพาะงานที่มีได้ห้ามคนต่างด้าวทำทั้ง 39 อาชีพตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536 พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 3)

2.2.2 งานที่กำหนดอนุญาตให้คนต่างด้าวบางประเภททำได้

คนต่างด้าวบางประเภท⁹⁵ แม้ว่าพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 จะให้ขอรับใบอนุญาตทำงานได้ แต่ก็จำกัดว่าจะอนุญาตให้ทำได้แต่เฉพาะงานตามประเภท ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าวโดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติและผลกระทบต่อสังคมให้เป็นงานที่ให้คนต่างด้าวตามมาตรา 13 ทำได้

⁹³ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2565). เอกสารประกอบการเสวนาวิชาการการทบทวนกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตอน พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551, กรุงเทพฯ:ม.ป.ท. ,หน้า 25-30

⁹⁴ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มาตรา 57

⁹⁵ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มาตรา 13

2.2.3 การขออนุญาตทำงานของคนต่างด้าว

โดยปกติแล้วก่อนคนต่างด้าวจะทำงานในประเทศไทยได้ จะต้องได้รับใบอนุญาต ทำงานเสียก่อนจากนายทะเบียน⁹⁶ จึงจะทำงานได้ มิฉะนั้นจะมีความผิดต่อระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปีหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ คนต่างด้าวจึงต้องแสดง เจตนาขอรับใบอนุญาตทำงาน⁹⁷ ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1) ผู้มีสิทธิยื่นคำขออนุญาตทำงาน

ผู้มีสิทธิยื่นคำขออนุญาตทำงานในประเทศไทย คือ

1) คนต่างด้าว

ก) คนต่างด้าวซึ่งประสงค์จะทำงานในประเทศไทยและเป็นคนต่างด้าวที่มีได้รับการยกเว้นโดยพระราชบัญญัตินี้จะต้องยื่นคำขออนุญาตทำงานเองโดยจะต้องมีลักษณะและคุณสมบัติดังนี้

(ก) เป็นผู้ที่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรได้ในกรณีใดกรณีหนึ่ง คือ

1) มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (Resident) ได้แก่ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการคนเข้าเมือง และด้วยความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 40 และมาตรา 41 การขอถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร คนต่างด้าวจะต้องคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการพิจารณาตรวจคนเข้าเมืองกำหนด เช่น จะต้องได้รับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-immigrant Visa) และได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปีมาแล้วเวลาการพำนักอยู่ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 3 ปีจนถึงวันที่ยื่นคำขอ

2) เป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (Non-immigrant Visa) ได้แก่ กรณีที่คนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34 และมาตรา 35 โดยมีใช้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยว หรือผู้เดินทางผ่าน

(ข) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดลักษณะต้องห้ามของคนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตทำงาน พ.ศ. 2552 ดังนี้

- 1) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- 2) เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคดังต่อไปนี้

⁹⁶ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มาตรา 42

⁹⁷ ประสริทธิ ปิวาวัดพัฒนาณิช, (2551), คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 57-58.

- (1) โรคเรื้อน
- (2) วัณโรคในระยะอันตราย
- (3) โรคเท้าช้างในระยะปรากฏอาการอันเป็นที่

รังเกียจแก่สังคม

(4) โรคติดยาเสพติดให้โทษ

(5) โรคพิษสุราเรื้อรัง

(6) โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3

3) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาที่สุดให้จำคุก

ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวภายในระยะเวลา 1 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาตทำงาน

2) นายจ้าง

บุคคลที่มีความประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรเข้ามาทำงานในกิจการของตนในราชอาณาจักร มีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานและชำระค่าธรรมเนียมแทนคนต่างด้าวนั้นก็ได้โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียน

2.3 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ถือเป็นกฎหมายที่วางมาตรการและระเบียบการประกอบธุรกิจโรงแรม เช่น การขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม การต่ออายุใบอนุญาต การโอนใบอนุญาต การเลิกประกอบธุรกิจโรงแรม การกำหนดหน้าที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม การกำหนดหน้าที่ผู้จัดการโรงแรม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมและยกคุณภาพของธุรกิจที่พักแรมใหม่มาตรฐานที่สูงขึ้น เนื่องจากธุรกิจโรงแรมมีลักษณะเป็นการให้บริการแก่สาธารณะและมีความสำคัญต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใหม่บริการที่มีคุณภาพ และปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะนำมาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 คำนิยาม

การให้นิยามของคำว่า “โรงแรม” ให้หมายความว่า สถานที่พักที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน⁹⁸

⁹⁸ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 4

นอกจากนี้มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ได้กำหนด ข้อยกเว้นไว้ชัดเจนว่าสถานที่พักดังต่อไปนี้ “ไม่ถือเป็นโรงแรม” ซึ่งจะมีผลทำให้ที่พักแรมลักษณะ ดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่

1) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวซึ่งดำเนินการโดยส่วน ราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเพื่อการกุศลหรือการศึกษา โดย มิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาเพื่อแบ่งปันกัน เช่น บ้านพักคนชรา ค่ายลูกเสือ วัด สถาน สงเคราะห์ที่พักอาศัยให้แก่ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย ศูนย์อพยพช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น ทั้งนี้ สาเหตุที่กำหนดให้สถานที่พักดังกล่าวไม่เป็นโรงแรม เนื่องจากโรงแรม ตามพระราชบัญญัติฉบับ นี้ต้องเป็นการประกอบธุรกิจที่พักแรมในเชิงพาณิชย์ ซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาผลกำไรจาก การให้บริการอย่างเป็นปกติทางการค้าเป็นสำคัญ แต่สถานที่ พักอาศัยดังกล่าวถูกตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อการบำเพ็ญประโยชน์ สงเคราะห์ส่วนรวม หรือเป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดหา สาธารณูปโภคให้แก่ประชาชนโดยไม่มีวัตถุประสงค์ ที่จะแสวงหาผลกำไร

2) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิด ค่าบริการ เป็นรายเดือนขึ้นไปเท่านั้น เช่น หอพัก แมนชั่น อพาร์ทเมนต์ รুমเซอร์วิส สาเหตุที่สถานที่ พักเหล่านี้ ไม่เป็นโรงแรมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากการประกอบธุรกิจโรงแรมเป็นการ ให้บริการที่พัก เป็นการชั่วคราวหรือต่ำกว่ารายเดือนเท่านั้น แต่สถานที่พักที่คิดค่าบริการเป็นราย เดือนขึ้นไปนั้น มีลักษณะผูกพันให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เป็นระยะเวลาหนึ่งซึ่งสิทธิหน้าที่ของ ผู้ประกอบการและผู้เช่ามีลักษณะผูกพันให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เป็นระยะเวลาหนึ่งซึ่งสิทธิหน้าที่ของ ผู้ประกอบการและผู้เช่าพักในฐานะผู้ให้เช่าและผู้เช่าย่อมอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่พักประเภทหอพักซึ่งผู้เช่าพักอาศัยมักเป็นเด็กและ เยาวชนที่อยู่ระหว่างการศึกษาล่าเรียนก็มีพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ควบคุมกำกับและดูแล บรรดาหอพักต่าง ๆ ของเอกชนเพื่อมิให้แสวงหาประโยชน์ทางการค้ามากกว่าการดูแลสวัสดิภาพและ ความปลอดภัย ของผู้พักอาศัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

3) สถานที่พักอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การ ประกอบธุรกิจ โรงแรม พ.ศ. 2551 ซึ่งออกโดยอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดย คำแนะนำ ของคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรมได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าสถานที่พักที่มี จำนวน ห้องพักในอาคารเดียวกันหรือหลายอาคารรวมกันไม่เกิน 4 ห้องและมีจำนวนผู้พักรวมกัน ทั้งหมด ไม่เกินยี่สิบคน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใด โดย มีค่าตอบแทนอันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริมและได้แจ้งให้นายทะเบียน ทราบตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดไม่เป็นโรงแรมตามมาตรา 4 3) ของพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.

2547 สถานที่พักแรมใดที่มีลักษณะเข้าองค์ประกอบตามคำนิยามของคำว่า “โรงแรม” จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547⁹⁹ โดยผู้ยื่นขอรับใบอนุญาต จะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด¹⁰⁰ เมื่อได้รับคำขออนุญาตแล้วให้นายทะเบียน เป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่¹⁰¹

เมื่อเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้ออกใบอนุญาตหรือกรณีไม่สามารถออกใบอนุญาตได้ เนื่องจากไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดต้องแจ้งเหตุผลแก่ผู้ยื่นคำขอด้วย¹⁰² กรณีได้รับอนุญาตแล้ว ใบอนุญาตให้ใช้ได้กับโรงแรมที่ระบุชื่อไว้เท่านั้นและให้มีอายุ 5 ปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต¹⁰³ ใบอนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรมนี้หากหมดอายุต้องสามารถต่ออายุใบอนุญาตได้¹⁰⁴ และการโอนใบอนุญาตสามารถกระทำได้โดยต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขออนุญาต เป็นการเฉพาะสิ่งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด¹⁰⁵

2.3.2 การแจ้งการเข้าพัก

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 กำหนดให้โรงแรมต้องจัดให้มีการบันทึกรายการต่างๆ เกี่ยวกับผู้พัก และจำนวนผู้พักในแต่ละห้องลงในบัตรทะเบียนผู้พัก หรือ ร.ร. 3¹⁰⁶ ในทันทีที่มีการเข้าพัก และนำไปบันทึกลงในทะเบียนผู้พัก หรือ ร.ร. 4¹⁰⁷ ภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากมีการลงทะเบียนเข้าพัก¹⁰⁸ โดยผู้จัดการต้องส่งสำเนาทะเบียนผู้พัก (ร.ร. 4) ในแต่ละวันไปให้นายทะเบียนทุกสัปดาห์¹⁰⁹

กล่าวโดยสรุป คือ โรงแรมจะต้องทำใบ ร.ร. 3 และ ร.ร. 4 ซึ่งมีข้อมูลของผู้เข้าพักทั้งไทย และต่างชาติในรูปแบบรายงานที่พิมพ์ออกมา และนำส่งให้นายทะเบียนที่ฝ่ายปกครอง เช่น อำเภอหรือเขตสัปดาห์ละ 1 ครั้ง สำหรับการแจ้งไม่จำเป็นจะต้องครบทุกคนแต่เป็นตัวแทนห้อง

⁹⁹ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 15

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 16

¹⁰¹ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 17

¹⁰² พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 18

¹⁰³ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 19

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 21

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 24

¹⁰⁶ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียก ร.ร. 3

¹⁰⁷ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียก ร.ร. 4

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 36

ละ 1 คนก็ได้ ในรายงานของแต่ละวันจะต้องมีข้อมูลของผู้เข้าพักท่านนั้นไปทุกๆ วันไปจนกว่าจะ เช็ดเอาที่ไม่ใช่ลงแต่วันที่เช็ดคือน

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองของต่างประเทศ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนได้นำเสนอกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าพักของคนต่างด้าว โดยผู้เขียนได้นำหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ดังนี้

3.1 สหรัฐอเมริกา

กฎหมายฉบับนี้เรียกว่า “กฎหมายคนเข้าเมืองและให้สัญชาติ ค.ศ. 1965 (The Immigration and Nationality Act) เป็นการควบคุมคนเข้าเมืองในกฎหมายฉบับดังกล่าวมีหลักการสำคัญหลายประการ ได้แก่ การกีดกันคนต่างด้าวทำงาน การกำหนดคุณสมบัติคนต่างด้าวเข้าประเทศ การคัดกรองคนต่างด้าวที่ไม่ห้ามมิให้เข้าประเทศ (Inadmissible) นอกจากหลักการควบคุมคนเข้าเมืองแล้ว สหรัฐอเมริกามีการผ่อนผันหรือยกโทษให้กับแรงงานต่างด้าวลักลอบทำงานเพื่อแก้ปัญหาห่วงโซ่อุปทานอื่นๆ มาตรการสำคัญอื่นๆ เช่น การจัดกลุ่มคนต่างด้าวที่จะเข้าเมืองถาวร ชั่วคราว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการควบคุมคนเข้าเมือง ได้แก่ กองตรวจคนเข้าเมือง สังกัดกระทรวงยุติธรรม¹¹⁰

3.1.1 การเดินทางเข้าสหรัฐอเมริกา

ผู้ที่จะเดินทางเข้าจะต้องถือหนังสือเดินทาง หรือเอกสารแทนหนังสือเดินทาง ที่ถูกต้อง และยังมีสมบรูณ์อยู่ อีกทั้งจะต้องได้รับการตรวจลงตรา (Visa) ในกรณีประเทศที่จะต้องได้รับการตรวจลงตรา โดยแบ่งหนังสือเดินทางออกเป็น 3 ชนิด คือ¹¹¹

- 1) หนังสือเดินทางบุคคลธรรมดา (Ordinary passport)
- 2) หนังสือเดินทางราชการ (Official passport)
- 3) หนังสือเดินทางทูต (Diplomatic passport)

ส่วนการตรวจลงตราแบ่งเป็นรหัสย่อตั้งแต่ A-T แต่พอเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้

ดังนี้

¹¹⁰ ธนภุต แทนบุญ. (2559), การกำหนดความผิดและโทษที่เหมาะสม : ศึกษากรณีคนต่างด้าวเข้ามาและพำนักในราชอาณาจักรฝ้าฝืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 , วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , หน้า 76.

¹¹¹ วิษรพล สว่างแผ้ว, (2545), ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 . วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 44.

- 1) ประเภทนักท่องเที่ยว จะอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกินหกเดือน
- 2) ประเภทนักท่องเที่ยว หรือข้าราชการอนุญาตให้อยู่ได้ตามระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ
- 3) ประเภทนักลงทุน จะอนุญาตให้อยู่ได้ 10 ปี
- 4) ประเภทนักเรียน นักศึกษา รวมถึงโครงการแลกเปลี่ยน โดยแบ่งออกเป็น
- (1) การเรียนตามธรรมดา จะอนุญาตให้อยู่ได้ตามระยะเวลาหลักสูตร
- (2) โครงการแลกเปลี่ยน จะอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกิน 1 ปี
- (3) การเรียนตามหลักสูตรพิเศษ จะอนุญาตให้อยู่ได้ตามระยะเวลาหลักสูตร
- 5) ประเภทเพื่อทำงาน โดยแบ่งออกเป็น
- (1) ทำงานที่ใดก็ได้โดยนายจ้างเป็นผู้ขอ เช่น หมอ พยาบาล ผู้เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะอนุญาตครั้งแรกให้ 3 ปี หลังจากนั้นจะขออนุญาตอยู่ต่อไปปีต่อปี
- (2) ทำงานในบริษัทสาขา จะอนุญาตให้อยู่ได้ตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตตามคำขอ
- 6) ประเภทนักกีฬาและสันตนาการ แบ่งออกเป็น
- (1) นักกีฬา อนุญาตตามระยะเวลาที่แข่งขันกีฬา
- (2) โครงการทางวัฒนธรรม อนุญาตครั้งละไม่เกิน 30 วัน
- (3) แสดงภาพยนตร์ หรือละคร อนุญาตไม่เกิน 6 เดือน
- (4) นักค้นคว้าวิจัย จะอนุญาตไม่เกิน 3 ปี หากการค้นคว้าวิจัยไม่แล้วเสร็จสามารถขอยุ่ต่อไปปีต่อปี
- 7) ประเภทนักบวช นักพรต จะอนุญาตให้อยู่ได้ครั้งละ 1 ปี จะพิจารณาให้อยู่ต่อไปไม่เกิน 3 ปี แต่ถ้าอยู่ที่วัดที่สามารถขอลี้ภัยที่อยู๋ได้ ก็สามารถขอยุ่ต่อไปได้
- 8) ประเภทผู้ทำคุณความดี ให้กับสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งออกเป็น
- (1) เพื่อไปเป็นพยานศาล ให้กับรัฐบาล จะอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกิน 6 เดือน
- (2) เพื่อเป็นการป้องกันพยาน จะได้รับการพิจารณาให้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาได้

ส่วนการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ขอเข้าไปทำธุรกิจ หรือศึกษาเล่าเรียน หรือท่องเที่ยวเป็นการชั่วคราวนั้น คนต่างด้าวจะต้องให้แพทย์ตรวจและออกเอกสารรับรองการไม่เป็นโรค โดยตรวจเลือด ตรวจปัสสาวะ และอื่น ๆ กับถ่ายภาพเอ็กซเรย์ปอดส่งกงสุลอเมริกันแล้ว กงสุลอเมริกันจึงจะทำการตรวจลงตราให้ แล้วคนต่างด้าวจึงนำหนังสือเดินทางพร้อมเอกสารการตรวจโรคกับฟิล์มเอ็กซเรย์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสหรัฐอเมริกาทำการตรวจ เมื่อไปถึง ด่าน

ตรวจคนเข้าเมือง เมื่อได้ตรวจสอบเอกสารดังกล่าวแล้วเห็นว่าถูกต้องจึงประทับตราอนุญาตให้ อยู่ชั่วคราวพร้อมระยะเวลาที่อนุญาตลงในหนังสือเดินทาง ซึ่งคนต่างด้าวจะสามารถอยู่ได้ ภายในกำหนดเวลาที่อนุญาตไว้ในหนังสือเดินทางและต้องไปอยู่ที่สถานที่ที่ระบุไว้ในบัตรขาเข้า (Disembarkation Card) ตอนเข้าไปถึงสหรัฐอเมริกาหากย้ายที่อยู่ระหว่างอยู่ในสหรัฐอเมริกา ก็ไปแจ้งต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในเมืองนั้น ๆ หรือแจ้งกับสำนักงานไปรษณีย์ทุกแห่ง ในสหรัฐอเมริกา โดยกรอกแบบฟอร์มยื่นต่อเจ้าพนักงานไปรษณีย์กับหนังสือเดินทางเพื่อ ตรวจสอบข้อเท็จจริงและหากตรวจถูกต้องแล้ว นายไปรษณีย์จะรับแบบรายงานแจ้งที่อยู่ระหว่างเดือน มกราคม¹¹²

หากคนต่างด้าวพักที่โรงแรม เจ้าของโรงแรมจะต้องกรอกใบบัตรของ โรงแรม ซึ่งมีรายการ ชื่อ อายุ สัญชาติ หนังสือเดินทางและการอนุญาตของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง สหรัฐอเมริกาไว้ว่าอนุญาต ณ ที่ใด เจ้าของหนังสือเดินทางซึ่งเป็นผู้เข้าพักอาศัยโรงแรมจะเป็นผู้เซ็นชื่อ รับรองรายการในบัตรเข้าพักโรงแรม ส่วนหนังสือเดินทางนั้นเจ้าหน้าที่โรงแรมตรวจดูแล้วก็คืนให้ เมื่อเจ้าหน้าที่ โรงแรมรับบัตรเข้าพักอาศัยและลงหลักฐานในบัญชีโรงแรมแล้วเจ้าหน้าที่ โรงแรมจะคัดสำเนาผู้เข้าพักโรงแรมแต่ละคนส่งสถานีตำรวจท้องที่ที่โรงแรมนั้นอยู่ทุกวัน เพื่อทราบความเคลื่อนไหว ของผู้เข้าพักอาศัยโรงแรมทุกคนทั้งนี้เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของประเทศที่อาจเกิดจากการ กระทำของคนต่างด้าวหรือผู้พักอาศัยโรงแรม¹¹³

3.1.2 ลักษณะต้องห้ามของคนต่างด้าวที่ไม่อนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศ (Inadmissible Aliens)

กฎหมายคนเข้าเมืองและสัญชาติของสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดลักษณะ ต้องห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้าเมืองไว้อย่างเข้มงวด เป็นต้นว่า ต้องมีหนังสือเดินทาง ต้องเป็นผู้ผ่านการ ตรวจสอบภูมิหลังของคนต่างด้าวก่อนการตรวจลงตรา (Visa) ว่าเคยมีพฤติกรรมหรือลักษณะ ต้องห้ามเข้ามาในประเทศแล้ว ยังต้องผ่านการตรวจร่างกายอีกด้วย นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนด จำนวนคนเข้าเมืองสัญชาติต่าง ๆ ไว้แต่ละปีเป็นการถาวร (จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายใหม่) ซึ่งคนต่างด้าวที่มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามเดินทางเข้าเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น สามารถ แบ่งได้ เป็น 2 ลักษณะ คือ¹¹⁴

¹¹² ธนกฤต แทนบุญ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 98

¹¹³ กองตรวจคนเข้าเมือง 2. (2537), คู่มือแก้ปัญหา และข้อแนะนำปฏิบัติงานกองคนเข้าเมือง 2. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ตำรวจ. หน้า 125.

¹¹⁴ วุชรพล สว่างแผ้ว, เรื่องเดียวกัน, หน้า 160

1) เป็นบุคคลต้องห้าม ณ ด้านตรวจคนเข้าเมืองขณะเดินทางเข้าเนื่องจากบุคคลดังกล่าวไม่มีหนังสือเดินทาง หรือไม่มีเอกสารแทนหนังสือเดินทางที่ถูกต้องและสมบูรณ์อยู่ หรือไม่ได้รับการตรวจลงตราจากสถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศของคนต่างด้าวนั้นก่อนกรณีเป็นบุคคลสัญชาติที่ต้องได้รับการตรวจลงตรา

2) เป็นบุคคลต้องห้ามเนื่องจากภายหลังที่เดินทางเข้าสหรัฐอเมริกาแล้ว ได้กระทำความผิดตามกฎหมายภายในของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือกรณีการอนุญาตให้อยู่ในสิ้นสุดลง หรือถูกเพิกถอน หากคนต่างด้าวผู้ใดมีลักษณะเป็นคนต้องห้ามตามที่กล่าวข้างต้น จะต้องถูกส่งตัวกลับหรือผลักดันให้เดินทางออกนอกสหรัฐอเมริกา ปรากฏใน 8 U.S. Code มาตรา 1182 ข้อกำหนดลักษณะต้องห้ามของคนต่างด้าวที่ไม่อนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศเช่น กรณีที่เกี่ยวกับสุขภาพผู้ที่ไม่แสดงเอกสารการได้รับวัคซีนป้องกัน - โรคที่ป้องกันได้ ได้แก่ คางทูม โรคหัด หัดเยอรมัน โปลิโอบาดทะยัก และโรคคอตีบ โรคไอกรน ไข้หวัดใหญ่ชนิดบีและไวรัสตับอักเสบบี และการฉีดวัคซีนป้องกันโรคอื่นๆ ที่คณะกรรมการที่ปรึกษาแนะนำ แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน

คนต่างด้าวดังต่อไปนี้ ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้

(1) ที่กำลังมาสหรัฐโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้าประเวณี หรือมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี หรือได้เข้าร่วมในการค้าประเวณีภายใน 10 ปีนับจากการยื่นขอวีซ่า การขออนุญาตเข้าสหรัฐ หรือการปรับเปลี่ยนสถานภาพ

(2) จัดหาโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือพยายามจัดหา หรือ (ภายใน 10 ปี นับจากวันที่ยื่นขอวีซ่า การขออนุญาตเข้าสหรัฐ หรือการปรับเปลี่ยนสถานภาพ) ได้จัดหา หรือได้พยายามจัดหาหรือนำเข้า ซึ่งโสเภณีหรือบุคคลต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์ของการค้าประเวณี หรือรับ หรือ (ภายในระยะเวลา 10 ปีดังกล่าว) ได้รับทั้งหมดหรือบางส่วนในรายได้ต่างๆ ของการค้าประเวณีหรือ

(3) บุคคลที่กำลังมาสหรัฐเพื่อการมีส่วนร่วมในการบริการทางเพศที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการค้าประเวณีหรือไม่ก็ตาม

3.1.3 ลักษณะความผิดและโทษทางอาญา

ในกรณีการฝ่าฝืนขั้นตอนการพำนัก ความผิดฐานอยู่เกินกำหนด (Overstay) เป็นกรณีที่ระยะเวลาซึ่งเจ้าพนักงานอนุญาตในวีซ่าคนอยู่ชั่วคราว (Non Immigrant Visa) จะถูกยกเลิกหลังจากพ้นกำหนดระยะเวลานั้นจะขาดคุณสมบัติที่จะกลับไปยังสหรัฐอเมริกาอีก ไม่มีบทบัญญัติโทษในทางอาญาและใช้มาตรการอื่นแทน

3.2 สาธารณรัฐสิงคโปร์

กฎหมายคนเข้าเมืองของสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นไปตามรัฐบัญญัติคนเข้าเมืองฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) หรือกฎหมายคนเข้าเมือง มี 8 หมวด มาตรการสำคัญในการควบคุมคนเข้าเมือง มีบทบัญญัติบังคับให้มีการส่งข้อมูลผู้โดยสารล่วงหน้าก่อนจะเดินทาง

ไปยังสิงคโปร์(Advance Passenger Information) และการบันทึกข้อมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าเมืองและการพำนัก กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเข้าและออกนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ เช่น การข้ามแดนทางบก เรือ และอากาศ และข้อกำหนดให้บุคคลที่ไม่ใช่พลเมืองสิงคโปร์ต้องมีวีซ่าในการผ่านเข้าออกประเทศ ถูกกำกับภายใต้รัฐบัญญัติคนเข้าเมือง (Immigration Act 1959 Chapter 133)¹¹⁵ และมีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยงานของสิงคโปร์ที่ควบคุมดูแลการเข้าเมือง (Immigration and Checkpoints Authority (ICA)) ซึ่งเทียบได้กับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของไทย โดย ICA เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย (Ministry of Home Affairs) มีสาระสำคัญ ดังนี้¹¹⁶

3.2.1 การควบคุมการเข้าและออกนอกประเทศ

การควบคุมการเข้าและออกนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์อยู่ภายใต้มาตรา 6 แห่ง รัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) ซึ่งห้ามมิให้บุคคลใดที่ไม่ใช่พลเมืองของประเทศสิงคโปร์เข้า หรือพยายามเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ เว้นแต่จะมีใบอนุญาตเข้าประเทศ

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ ICA อาจขอให้บุคคลที่ไม่ใช่พลเมืองสิงคโปร์ หรือผู้ที่ได้รับยกเว้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ต้องการเดินทางออกนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ กรอกใบออกนอกประเทศ (embarkation form) ก่อนออกนอกประเทศด้วย

3.2.2 การขออนุญาตเข้าประเทศ

ผู้ที่ต้องการเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์จะต้องมีวีซ่าสำหรับเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งสามารถขอได้จาก ICA ผ่านเว็บไซต์ ภายในระยะเวลา 30 วัน ก่อนเดินทางเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ อนึ่ง บุคคลที่ถือหนังสือเดินทางของประเทศที่ได้รับยกเว้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามมาตรา 9B (2) แห่งรัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) ทั้งนี้วีซ่าสำหรับเดินทางเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่มีผลในการให้สิทธิอื่นแก่ผู้ที่ถือวีซ่า นอกเหนือจากสิทธิการเข้าเมืองและพำนักในสาธารณรัฐสิงคโปร์ เช่น สิทธิในการเรียน หรือสิทธิในการทำงาน ซึ่งต้องใช้ใบอนุญาต (pass) ที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ รัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 มาตรา 5 ไม่อนุญาตให้บุคคลใดเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ ยกเว้น ณ จุดที่ได้รับอนุญาต เช่น จุดตรวจสนามบิน รถไฟหรือจุดตรวจอื่น ๆ เว้นแต่จะได้รับอุบัติเหตุหรือด้วยเหตุผลอื่น ๆ โดยทุกคนจะต้องมีใบอนุญาตเข้าเมืองโดยถูกต้อง และต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้วย ก่อนที่จะกล่าวถึง

¹¹⁵ The Statutes of The Republic of Singapore. (2020) *Immigration Act 1959*. Retrieved June 26, 2024 From <https://sso.agc.gov.sg/Act/IA1959>

¹¹⁶ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559), *โครงการวิจัย เรื่อง กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนของประเทศสิงคโปร์*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 65-67.

การเข้าออกสาธารณรัฐสิงคโปร์ดังกล่าวนี้ ควรจะรู้ถึงประเภทของหนังสือเดินทางและประเภทของการขอรับการตรวจลงตรา (Visa) ก่อน โดยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้¹¹⁷

หนังสือเดินทาง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

- 1) หนังสือเดินทางบุคคลธรรมดา (Ordinary passport)
- 2) หนังสือเดินทางราชการ (Official passport)
- 3) หนังสือเดินทางทูต (Diplomatic passport)

นอกจากหนังสือเดินทางทั้ง 3 ชนิด ประชาชนสิงคโปร์ยังสามารถขอเอกสารแทนหนังสือเดินทางในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเร่งด่วนเพื่อใช้ในการเดินทางได้อีกด้วย

โดยส่วนใหญ่คนต่างด้าวที่เดินทางเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์จะได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้โดยไม่ต้องขอรับการตรวจลงตรา แต่ระยะเวลาที่สามารถพักอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ประมาณ 2 สัปดาห์ถึง 1 เดือน

การเข้าออกสาธารณรัฐสิงคโปร์ จะต้องมหนังสือเดินทางที่มีอายุหนังสือเดินทางเหลืออยู่ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ตัวเดินทางกลับโดยกำหนดวันเดินทางกลับที่แน่นอน พร้อมทั้งมีปัจจัยในการยังชีพที่สามารถอยู่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์โดยไม่เป็นภาระให้กับผู้อื่น แต่บางประเทศต้องได้รับการตรวจลงตราจากสถานทูต หรือสถานกงสุลสิงคโปร์ก่อนเดินทางเข้า และต้องอยู่ไม่เกินกำหนดที่ได้รับอนุญาต หากบุคคลต่างด้าวผู้ใดอยู่เกินกำหนดการอนุญาตก็จะได้รับโทษตามกฎหมายคนเข้าเมือง ถ้าเป็นหญิงที่ตั้งครรภ์โดยมีอายุครรภ์ 6 เดือนขึ้นไปและต้องการที่จะเดินทางเพื่อไปเยี่ยมญาติหรือท่องเที่ยวจะต้องขออนุญาตจากสถานทูตหรือสถานกงสุลสิงคโปร์ก่อน คนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องไม่เข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพในสาธารณรัฐสิงคโปร์

บุคคลที่เข้าข่ายบุคคลต้องห้าม (Prohibited immigrant) ตามมาตรา 8 (3) แห่งรัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) จะถูกเจ้าหน้าที่ ICA ปฏิเสธไม่ให้เข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ทันที ได้แก่¹¹⁸

(1) ผู้ที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าสามารถพึ่งตนเองและดูแลผู้อยู่ในอุปการะ (ถ้ามี) ระหว่างที่อยู่ในสิงคโปร์ หรือไม่มีหน้าที่การงานที่แน่นอน หรือมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นคนอนาถา หรือภาระของสังคมสิงคโปร์

¹¹⁷ เรื่องเดียวกัน หน้า 70.

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 72.

(2) บุคคลที่เป็นโรคติดต่อทางจิต หรือโรคติดต่อที่อาจเป็นอันตรายต่อสังคมสิงคโปร์ เช่น บุคคลใดๆ ที่เป็นโรคภูมิคุ้มกันบกพร่องที่ได้รับ หรือติดเชื้อไวรัสภูมิคุ้มกันบกพร่องของมนุษย์

(3) ผู้ที่ปฏิเสธไม่ยอมเข้ารับการตรวจร่างกายเมื่อถูกร้องขอ ตามมาตรา 29 (1)

(4) ผู้เคยถูกตัดสินว่ามีความผิดและถูกจำคุก และยังไม่ได้รับการอภัยโทษและผู้ซึ่งผู้บัญชาการตรวจคนเข้าเมืองพิจารณาสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการพิพากษานั้นแล้วเห็นว่า เป็นคนต่างด้าวที่ไม่พึงประสงค์ (undesirable immigrant)

(5) โสเภณี หรือบุคคลผู้ดำเนินชีวิตโดยการค้าประเวณีหรือรับประโยชน์จากกระบวนการที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี

(6) ผู้ที่พยายามนำผู้ประกอบอาชีพค้าประเวณี หรือนำผู้หญิงและเด็กเข้าสิงคโปร์เพื่อค้าประเวณี หรือวัตถุประสงค์อื่นที่ผิดศีลธรรมอื่น ๆ

(7) คนจรจัด หรือขอทาน

(8) บุคคลที่มีการเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่ถือว่าผิดกฎหมายฉบับนี้ หรือฉบับอื่นๆ ที่ยังมีผลบังคับใช้ในเวลาที่เข้าประเทศ

(9) ผู้ที่มีความเชื่อหรือสนับสนุนการล้มล้างรัฐบาล หรือสถาบันของรัฐ หรือสถาบันที่จัดตั้งโดยกฎหมาย หรือหน่วยงานที่มีอำนาจด้วยกำลังหรือความรุนแรง ผู้ที่ไม่เชื่อในรัฐบาล หรือต่อต้านรัฐบาล หรือผู้ที่สนับสนุนหรือสั่งสอนให้ทำลายทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(10) ผู้ที่เป็นสมาชิกหรือมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรที่สั่งสอนให้ไม่เชื่อในรัฐบาล หรือต่อต้านรัฐบาล หรือสนับสนุนหรือสั่งสอนหน้าที่ความจำเป็น หรือความเหมาะสมในการทำร้าย หรือฆ่าล้างเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการเจาะจงเจ้าหน้าที่เฉพาะบุคคล หรือเป็นเจ้าหน้าที่ทั่วไปของรัฐบาลบนฐานที่เป็นคนของทางการ หรือสนับสนุนหรือสั่งสอน การทำลายทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(11) บุคคลที่รัฐมนตรีพิจารณาจากแหล่งข้อมูลหรือรัฐบาลผ่านช่องทางทางการทูต หรือทางการแล้วว่าเป็นคนต่างด้าวที่ไม่พึงประสงค์

(12) ผู้ที่เคยถูกขับออกจากประเทศ หรือรัฐหนึ่งโดยรัฐบาลของประเทศหรือรัฐนั้นไม่ว่าด้วยเหตุผลใด และผู้ซึ่งผู้บัญชาการตรวจคนเข้าเมืองพิจารณาสถานะแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า เป็นคนต่างด้าวที่ไม่พึงประสงค์

(13) ผู้ที่ต้องมีเอกสารประกอบการเดินทางตามที่กฎหมายกำหนด แต่ในการเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นกลับไม่มีเอกสารประกอบการเดินทางที่มีผลใช้ได้ หรือครอบครองเอกสารประกอบการเดินทางปลอม หรือมีข้อความเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

(14) ครอบครัวและผู้อยู่ในอุปการะของบุคคลต้องห้ามเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์

(15) บุคคลที่ถูกห้ามเข้าประเทศสิงคโปร์ตามมาตรา 9 ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีในการออกคำสั่งห้ามหรือจำกัดการเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์

ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการเดินทางเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ต้องรับผิดชอบในการหาหลักฐานมาแสดงว่า ตนไม่เข้าข่ายบุคคลต้องห้ามเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์

การตรวจอนุญาตออกจากสาธารณรัฐสิงคโปร์ ตามกฎหมายคนเข้าเมือง มาตรา 5 (4) บัญญัติว่า บุคคลใดจะเดินทางออกจากสาธารณรัฐสิงคโปร์จะต้องเดินทางออก ณ จุดที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น และมาตรา 6 (2) บุคคลใดที่เข้ามาและพำนักในสาธารณรัฐสิงคโปร์จะต้องยื่นแบบฟอร์มตรวจคนเข้าเมืองพร้อมกับหนังสือเดินทางหรือเอกสารเดินทางอื่น ๆ ให้กับเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองตรวจสอบ ณ ช่วงเวลาที่จะเดินทางออกจากสาธารณรัฐสิงคโปร์

3.2.3 การเพิกถอนใบอนุญาตเข้าประเทศ

เจ้าหน้าที่ ICA อาจเพิกถอนใบอนุญาตเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์ของบุคคลต่าง ๆ ได้ตามมาตรา 14 แห่งรัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ฉบับที่ 133 (Immigration Act Chapter 133) ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ผู้ที่ถือใบอนุญาตต้องการเข้าสาธารณรัฐสิงคโปร์กับเด็ก (child) ซึ่งไม่ได้มีชื่ออยู่ในใบอนุญาตที่ได้รับจาก ICA (ซึ่งเจ้าหน้าที่ ICA สามารถใส่ชื่อภรรยาและบุตรของผู้ที่ขอรับใบอนุญาตเข้าประเทศได้ตามมาตรา 12 แห่งรัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ฉบับที่ 133 (Immigration Act Chapter 133))

(2) ในกรณีที่บุคคลใดเข้ามาหรือยังคงอยู่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์โดยอาศัยใบอนุญาตหรือใบรับรอง และมีเหตุให้เจ้าหน้าที่เชื่อว่า

(ก) ใบอนุญาตที่บุคคลดังกล่าวถืออยู่นั้นได้มาโดยการปลอมแปลง หรือปกปิดความจริง

(ข) ผู้ที่ถือใบอนุญาตนั้นเป็นบุคคลต้องห้าม (Prohibited immigrant)

(ค) ผู้ที่ถือใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขใด ๆ ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตหรือหนังสือรับรอง

3.2.4 ลักษณะความผิดและโทษทางอาญา

1) กรณีการฝ่าฝืนขั้นตอนการเข้าเมือง (Illegal Entry)

(1) ความผิดฐานหลบหนีเข้าเมือง มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าเมืองมีสาระสำคัญ ดังนี้ บุคคลที่ฝ่าฝืนการเข้า (Illegal entry) และออกจากสิงคโปร์จะต้องปรับหรือจำคุก กรณีคนต่างด้าวที่มีเชื้อชาติสิงคโปร์ผ่านการอนุญาตเจ้าหน้าที่ในการเข้าเมือง ต้องมีหนังสือเดินทาง

และต้องผ่านการตรวจลงตรา (Visa) หากเป็นเด็กเกิดในสิงคโปร์เป็นหน้าที่ของบิดามารดาจะต้องขอหนังสือเดินทางพิเศษและต้องไม่ให้หนังสือเดินทางดังกล่าวหมดอายุหรือการหมดอายุของการพำนัก

(2) ความผิดฐานทำเอกสารเทียม หมายถึง การเข้ามาสมรสเพื่อจุดมุ่งหมายการเข้าเมืองมีโทษปรับหรือจำคุกสูงถึง 10 ปี ผู้กระทำจะเป็นต่างชาติหรือคนสิงคโปร์ก็ได้ รวมทั้งป้องกันตัวแทนนายหน้าในการชักจูงให้มีการสมรสเทียม

2) กรณีการฝ่าฝืนขั้นตอนการพำนัก (Illegal stay)

การกำหนดความผิดฐานการอยู่เกินกำหนด (Overstay) หมายถึง แบ่งหน่วยจำนวนวันฝ่าฝืนไม่เกิน 90 วันมีโทษปรับหรือจำคุก แต่ถ้าอยู่เกินกำหนดมากกว่า 90 วันมีโทษจำคุกและผิดกฎหมายอาญามีการลงโทษโดยไม่น้อยกว่า 3 ครั้งด้วย¹¹⁹

4. ตารางเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่ามีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่กำหนดเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยประเทศไทยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 สำหรับในต่างประเทศมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้แก่ กฎหมายคนเข้าเมือง และให้สัญชาติ ค.ศ. 1965 (The Immigration and Nationality Act 965) และสาธารณรัฐสิงคโปร์ รัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) บทบัญญัติต่างๆ ล้วนมีรายละเอียดที่ใกล้เคียงและแตกต่างกันออกไป โดยผู้ศึกษาจะนำกฎหมายของแต่ละประเทศต่างๆ ข้างต้นมาเปรียบเทียบกัน ดังนี้

¹¹⁹ ชนกฤต แทนบุญมี ,(2559), การกำหนดความผิดและโทษที่เหมาะสม : ศึกษากรณีคนต่างด้าวเข้ามาและพำนักในราชอาณาจักรฝ่าฝืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522, นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, หน้า 80

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ

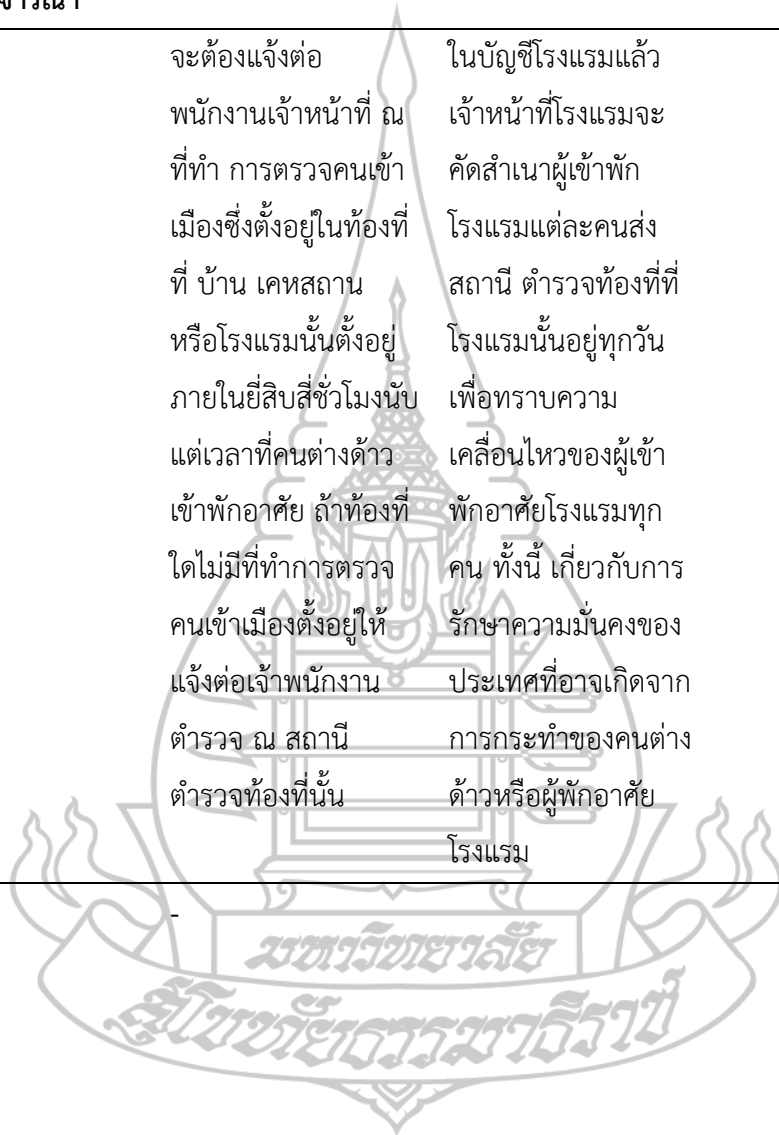
ประเทศ ข้อพิจารณา	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สาธารณรัฐสิงคโปร์
1. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	รัฐบัญญัติคนเข้าเมืองและให้สัญชาติ ค.ศ. 1965 (The Immigration and Nationality Act 1965)	รัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133)
2. การแจ้งการเข้าพัก	- มาตรา 37 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (1) ที่พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่ สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย (2) เจ้าพนักงานตำรวจอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง	-คนต่างด้าวจะสามารถอยู่ได้ภายในกำหนดเวลาที่อนุญาตไว้ในหนังสือเดินทาง และต้องไปอยู่ที่สถานที่ที่ระบุไว้ในบัตรขาเข้าตอนเข้าไปถึงสหรัฐอเมริกาหากย้ายที่อยู่ระหว่างอยู่ในสหรัฐอเมริกาก็ไปแจ้งต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในเมืองนั้น ๆ หรือแจ้งกับสำนักงานไปรษณีย์ทุกแห่งในสหรัฐอเมริกา โดยกรอกแบบฟอร์มยื่นต่อเจ้าพนักงานไปรษณีย์กับหนังสือเดินทางเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและหาก	มาตรา 6 (2) บุคคลใดที่เข้ามาและพำนักในสาธารณรัฐสิงคโปร์ จะต้องยื่นแบบฟอร์มตรวจคนเข้าเมืองพร้อมกับหนังสือเดินทางหรือเอกสารเดินทางอื่น ๆ ให้กับเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง ณ ช่วงเวลาที่จะเดินทางออกจากสาธารณรัฐสิงคโปร์

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเทศ ข้อพิจารณา	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สาธารณรัฐสิงคโปร์
	แจ้งการเปลี่ยนนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย ณ สถานที่ตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และพักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่ ถ้าที่พักใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจเดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานที่ตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ แต่เวลาที่ไปถึงด้วย ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย	ตรวจถูกต้องแล้ว นายไปรษณีย์จะรับแบบรายงานแจ้งที่อยู่ระหว่างเดือนมกราคม - กรณีคนต่างด้าวพักที่โรงแรม เจ้าของโรงแรมจะต้องกรอกใบบัตรของโรงแรม ซึ่งมีรายการ ชื่อ อายุ สัญชาติ หนังสือเดินทางและการอนุญาตของเจ้าหน้าที่	ตรวจสอบคนเข้าเมืองสหรัฐอเมริกาไว้ว่า อนุญาต ณ ที่ใด เจ้าของหนังสือเดินทาง ซึ่งเป็นผู้เข้า
	- มาตรา 38 โดยบัญญัติให้ “เจ้าบ้านเจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย	พักอาศัยโรงแรมจะเป็นผู้เซ็นชื่อรับรองรายการในบัตรเข้าพักโรงแรม ส่วนหนังสือเดินทางนั้นเจ้าหน้าที่โรงแรมตรวจดูแล้วก็คืนให้ เมื่อเจ้าหน้าที่โรงแรมรับบัตรเข้าพักอาศัยและลงหลักฐาน	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเทศ	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สาธารณรัฐสิงคโปร์
ข้อพิจารณา	จะต้องแจ้งต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำ การตรวจคนเข้า เมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ ที่ บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับ แต่เวลาที่คนต่างด้าว เข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ ใดไม่มีที่ทำการตรวจ คนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้ แจ้งต่อเจ้าพนักงาน ตำรวจ ณ สถานี ตำรวจท้องที่นั้น	ในบัญชีโรงแรมแล้ว เจ้าหน้าที่โรงแรมจะ คัดสำเนาผู้เข้าพัก โรงแรมแต่ละคนส่ง สถานี ตำรวจท้องที่ที่ โรงแรมนั้นอยู่ทุกวัน เพื่อทราบความ เคลื่อนไหวของผู้เข้า พักอาศัยโรงแรมทุก คน ทั้งนี้ เกี่ยวกับการ รักษาความมั่นคงของ ประเทศที่อาจเกิดจาก การกระทำของคนต่าง ด้าวหรือผู้พักอาศัย โรงแรม	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเทศ	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สาธารณรัฐสิงคโปร์
ข้อพิจารณา			
3. ข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักชั่วคราวเป็นการชั่วคราว	มาตรา 37 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติตามต่อไปนี้ (1) ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว	สหรัฐอเมริกานั้นจะกำหนดผู้ที่จะเดินทางเข้าจะต้องถือหนังสือเดินทาง หรือเอกสารแทนหนังสือเดินทาง โดยผู้ที่ถือประเภทนักท่องเที่ยวจะอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกินหกเดือน ซึ่งจะไม่สามารถทำงานในสหรัฐอเมริกา	มาตรา 6 ได้กำหนดห้ามคนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องไม่เข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพในสาธารณรัฐสิงคโปร์

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเทศ ข้อพิจารณา	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สาธารณรัฐสิงคโปร์
4. การกำหนดโทษ สำหรับกรณีการแจ้ง การพักอาศัยของคน ต่างด้าว	- คนต่างด้าวซึ่งได้รับ อนุญาตให้อยู่ใน ราชอาณาจักรเป็นการ ชั่วคราว ไม่แจ้งที่พัก อาศัยของตนเมื่อครบ 90 วัน หรือทุกระยะ 90 วันระหว่างโทษปรับ ไม่เกินห้าพันบาท และ ปรับอีก ไม่เกินวันละ สองร้อยบาทจนกว่าจะ ปฏิบัติให้ถูกต้อง	ในกรณีการฝ่าฝืน ขั้นตอนการพำนัก ความผิดฐานอยู่เกิน กำหนด (Overstay) เป็นกรณีที่ระยะเวลา ซึ่งเจ้าพนักงาน อนุญาตในวีซ่าคนอยู่ ชั่วคราว (Non Immigrant Visa) จะ ถูกยกเลิกหลังจากพ้น กำหนดระยะเวลานั้น จะขาดคุณสมบัติที่จะ กลับไปยัง สหรัฐอเมริกาอีก ไม่มี บทบัญญัติโทษในทาง อาญาและใช้มาตรการ อื่นแทน	กรณีการฝ่าฝืน ขั้นตอนการพำนัก (Illegal stay) การ กำหนดความผิดฐาน การอยู่เกินกำหนด (Overstay) หมายถึง แบ่งหน่วยจำนวนวัน ฝ่าฝืนไม่เกิน 90 วันมี โทษปรับหรือจำคุก แต่ถ้าอยู่เกินกำหนด มากกว่า 90 วันมี โทษจำคุกและผิด กฎหมายอาญามีการ ลงโทษโดยไม่น้อย กว่า 3 ครั้งด้วย

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเทศ	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สาธารณรัฐสิงคโปร์
ข้อพิจารณา	<p>- กรณีเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครอง</p> <p>เคหสถาน หรือผู้จัดการ</p> <p>โรงแรม รับคนต่างด้าว</p> <p>ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่</p> <p>ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพัก</p> <p>อาศัยแล้วไม่แจ้งต่อ</p> <p>พนักงานเจ้าหน้าที่</p> <p>ภายใน 24 ชั่วโมง</p> <p>ระวางโทษปรับไม่เกิน</p> <p>สองพันบาท แต่ถ้าเป็น</p> <p>ผู้จัดการโรงแรม</p> <p>ปรับตั้งแต่สองพันบาท</p> <p>ถึงหนึ่งหมื่นบาท</p>		

จากตารางดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทย โดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้กำหนดข้อปฏิบัติสำหรับคนต่างด้าวไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศซึ่งได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนเข้าเมืองไว้ โดยเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้ว จะพบว่าบทบัญญัติของแต่ละประเทศในเรื่องดังกล่าวมีรายละเอียดที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันออกไป รวมทั้งมีข้อน่าสังเกตหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 การแจ้งการเข้าพัก

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ของประเทศไทย ได้กำหนดให้ข้อปฏิบัติของคนต่างด้าว ไว้ในมาตรา 37 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (1) ที่พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ

ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย (2) เจ้าพนักงานตำรวจอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง แจ้งการเปลี่ยนนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และพักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่ ถ้าที่พักใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจเดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ แต่เวลาที่ไปถึงด้วย ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย อีกทั้ง มาตรา 38 ยังกำหนดหน้าที่ของเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำ การตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้น ตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

กฎหมายคนเข้าเมืองและให้สัญชาติ ค.ศ. 1965 (The Immigration and Nationality Act 1965) ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้คนต่างด้าวจะสามารถอยู่ได้ภายในกำหนดเวลาที่อนุญาตไว้ในหนังสือเดินทางและต้องไปอยู่ที่สถานที่ที่ระบุไว้ในบัตรขาเข้าตอนเข้าไปถึงสหรัฐอเมริกา หากย้ายที่อยู่ระหว่างอยู่ในสหรัฐอเมริกา ก็ไปแจ้งต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในเมืองนั้น ๆ หรือแจ้งกับสำนักงานไปรษณีย์ทุกแห่งในสหรัฐอเมริกา โดยกรอกแบบฟอร์มยื่นต่อเจ้าพนักงานไปรษณีย์ กับหนังสือเดินทางเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและหากตรวจถูกต้องแล้ว นายไปรษณีย์จะรับแบบรายงานแจ้งที่อยู่ระหว่างเดือนมกราคม ในกรณีคนต่างด้าวพักที่โรงแรม เจ้าของโรงแรมจะต้องกรอกในบัตรของโรงแรม ซึ่งมีรายการ ชื่อ อายุ สัญชาติ หนังสือเดินทางและการอนุญาตของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสหรัฐอเมริกาไว้ว่าอนุญาต ณ ที่ใด เจ้าของหนังสือเดินทาง ซึ่งเป็นผู้เข้าพักอาศัยโรงแรมจะเป็นผู้เซ็นชื่อรับรองรายการในบัตรเข้าพักโรงแรม ส่วนหนังสือเดินทางนั้นเจ้าหน้าที่โรงแรมตรวจดูแล้วก็คืนให้ เมื่อเจ้าหน้าที่โรงแรมรับบัตรเข้าพักอาศัยและลงหลักฐานในบัญชีโรงแรมแล้วเจ้าหน้าที่โรงแรมจะคัดสำเนาผู้เข้าพักโรงแรมแต่ละคนส่งสถานีตำรวจท้องที่ที่โรงแรมนั้นอยู่ทุกวัน เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของผู้เข้าพักอาศัยโรงแรมทุกคน ทั้งนี้ เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของประเทศที่อาจเกิดจากการกระทำของคนต่างด้าวหรือผู้พักอาศัยโรงแรม

สำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์โดย รัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) มาตรา 6 (2) กำหนดให้บุคคลใดที่เข้ามาและพำนักในประเทศสิงคโปร์จะต้องยื่นแบบฟอร์มตรวจคนเข้าเมืองพร้อมกับหนังสือเดินทางหรือเอกสารเดินทางอื่น ๆ ให้กับเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองตรวจสอบ ณ ช่วงเวลาที่จะเดินทางออกจากสาธารณรัฐสิงคโปร์

การแจ้งการเข้าพักของไทย สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ต้องปฏิบัติเหมือนกันคือ ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ อาจแตกต่างกันเรื่องของวิธีการ เช่น ในสหรัฐอเมริกาจะต้องแจ้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในเมืองนั้น ๆ หรือแจ้งกับสำนักงานไปรษณีย์ทุกแห่งในสหรัฐอเมริกา

4.2 ข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักชั่วคราว

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงเฉพาะที่เกี่ยวกับการทำงาน โดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ของไทยในมาตรา 37 นั้น ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว สหรัฐอเมริกานั้นจะกำหนดผู้ที่เดินทางเข้าจะต้องถือหนังสือเดินทาง หรือเอกสารแทนหนังสือเดินทางที่ถูกต้อง และยังมีสมบูรณ์อยู่ อีกทั้งจะต้องได้รับการตรวจลงตรา (Visa) ในกรณีประเทศที่จะต้องได้รับการตรวจลงตรา โดยแบ่งหนังสือเดินทางออกเป็น 3 ชนิด โดยผู้ที่ถือประเภทนักท่องเที่ยว จะอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกินหกเดือน ซึ่งจะไม่สามารถทำงานในสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์โดยรัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) มาตรา 6 ก็กำหนดข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยว จะต้องไม่เข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพในสาธารณรัฐสิงคโปร์

สำหรับข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักชั่วคราวนั้น กฎหมายของประเทศไทย แตกต่างกับสาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกาจะกำหนดเป็นข้อห้ามชัดเจนมิให้คนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยว จะต้องไม่เข้าไปทำงาน ในขณะที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37 จะเว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว

4.3 การกำหนดโทษสำหรับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว

ประเทศไทยได้มีการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 76 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ไม่แจ้งที่พักอาศัยของตนเมื่อครบ 90 วัน หรือทุกระยะ 90 วันระหว่างโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง และมาตรา 77 กรณีเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมรับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายใน 24 ชั่วโมงระหว่างโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ในขณะที่สหรัฐอเมริกากำหนดเฉพาะในกรณีการฝ่าฝืนขั้นตอนการพำนัก ความผิดฐานอยู่เกินกำหนด (Overstay) เป็นกรณีที่ระยะเวลาซึ่งเจ้าพนักงานอนุญาตในวีซ่าคนอยู่ชั่วคราว (Non Immigrant Visa) จะถูกยกเลิกหลังจากพ้นกำหนดระยะเวลานั้นจะขาดคุณสมบัติที่จะกลับไปยังสหรัฐอเมริกาอีก ไม่มีบทบัญญัติโทษในทางอาญาและใช้มาตรการอื่นแทน และสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยรัฐบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1959 ฉบับที่ 133 (Immigration Act 1959 Chapter 133) กรณีการฝ่าฝืนขั้นตอนการพำนัก (Illegal stay) การกำหนดความผิดฐานการอยู่เกินกำหนด (Overstay) หมายถึง แบ่งหน่วยจำนวนวันฝ่าฝืนไม่เกิน 90 วันมีโทษปรับหรือจำคุก แต่ถ้าอยู่เกินกำหนดมากกว่า 90 วันมีโทษจำคุกและผิดกฎหมายอาญามีการลงโทษโดยไม่น้อยกว่า 3 ครั้งด้วย

การกำหนดโทษสำหรับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวนั้น กฎหมายของประเทศไทยแตกต่างกับสาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์จะกำหนดโทษปรับหรือจำคุก รวมถึงโทษไม่น้อยกว่า 3 ครั้งด้วย สหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติโทษในทางอาญาและใช้มาตรการอื่นแทน และสำหรับกฎหมายไทยจะกำหนดเป็นโทษปรับ

จะเห็นได้ว่า จากการศึกษาเปรียบเทียบดังกล่าวการปฏิบัติต่อคนต่างด้าวตามกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศไทยและต่างประเทศนั้นมีทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน โดยผู้ศึกษาจะได้นำไปวิเคราะห์ในบทต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมาเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง และหลักธงโทซ ทางอาญา รวมถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย และ มาตรการทางกฎหมายประเทศ สหรัฐอเมริกา และมาตรการทางกฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น ผู้ศึกษาจะได้นำมาวิเคราะห์ ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยผู้ศึกษาได้กำหนดหัวข้อในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว

โดยทั่วไปการอนุญาตให้เข้าเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 คนต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ต้องออกโดยรัฐบาลในประเทศที่มีสัญชาติโดยชอบด้วยกฎหมายสำแดงว่าตนมีจำนวนเงินตามที่กฎหมายกำหนดรวมไปถึงได้ผ่านการปลุกผี หรือฉีดยาตามประเทศไทย กำหนด ซึ่งเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบตราอนุญาตให้เข้าเมืองได้ โดยกฎหมายได้กำหนดระยะเวลาในการอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวลักษณะของการเข้าในราชอาณาจักรไม่เกิน 30 วัน สำหรับกรณีเดินทางเพื่อเล่นกีฬา การเดินทางผ่านราชอาณาจักร และการเป็นผู้ควบคุมพาหนะ หรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังท่า สถานีหรือท้องที่ในราชอาณาจักร ไม่เกิน 90 วัน สำหรับกรณีเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว ไม่เกิน 1 ปี สำหรับกรณีเดินทางเพื่อทำธุรกิจ การศึกษา หรือดูงาน การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญและการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การติดตาม ครอบครัวคนไทย หรืออุปการะภรรยาหรือบุตรคนไทย ไม่เกิน 1 ปี สำหรับกรณีการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง หรือตามกำหนดระยะเวลาตามความจำเป็นสำหรับกรณีการปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตหรือกงสุล และการปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ และสุดท้ายกรณีตามกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาเห็นควรในการเข้ามาพำนักในราชอาณาจักรนั้น กฎหมายยังได้กำหนดให้คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต้องแจ้งการพักอาศัยซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 37 ดังนี้

(2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

(3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

(4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมงให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

(5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้

นอกจากมาตรา 37 ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคนต่างด้าวที่จะต้องแจ้งการพักอาศัย และในมาตรา 38 ก็ยังได้กำหนดให้เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรม ซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้น ตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น ในกรณีที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตามวรรคหนึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

เมื่อพิจารณามาตรา 37 และมาตรา 38 จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างกัน โดยมาตรา 37 นั้นคนต่างด้าวอาจแจ้งด้วยตนเอง หรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดในขณะที่มาตรา 38 ในส่วนของการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวเป็นหน้าที่ตามกฎหมายแก่คนไทยที่เป็นเจ้าของสถานที่ หรือเคหสถานหรือผู้จัดการโรงแรมที่รับคนต่างด้าวพักอาศัยให้แจ้งที่พัก

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหาการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว ตามมาตรา 38 ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคนไทยที่เป็นเจ้าของสถานที่ หรือเคหสถานหรือผู้จัดการโรงแรมที่รับคนต่างด้าวพักอาศัยให้แจ้งที่พัก โดยบทบัญญัติตามมาตรา 38 นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้รัฐได้ทราบว่าคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้เดินทางไปพัก ณ สถานที่แห่งใดบ้างเพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงของประเทศและในการติดตามตัวคนต่าง

ตัวให้มีความแน่ชัด โดยได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าว

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4 นั้นได้กำหนดคำนิยามไว้ว่า

“เจ้าบ้าน” หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครองบ้าน ในฐานะเป็นเจ้าของผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใด ตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร

“เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม ตามประมวลกฎหมายอาญา

“โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่ หรือที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“ผู้จัดการโรงแรม” หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุมหรือจัดการโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

จากการศึกษาพบว่า การแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวนั้นนอกจากจะเป็นการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และก็ยังได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35 โดยกำหนดให้ผู้จัดการต้องจัดให้มีการบันทึกรายการต่างๆ เกี่ยวกับผู้พักและจำนวนผู้พักในแต่ละห้องลงในบัตรทะเบียนผู้พักในทันทีที่มีการเข้าพัก โดยให้ผู้พักคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ลงลายมือชื่อในบัตรทะเบียนผู้พัก หากผู้พักมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์และเข้าพักตามลำพัง ให้ผู้จัดการ หรือผู้แทนลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย และนำไปบันทึกลงในทะเบียนผู้พักให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหลังจากมีการลงทะเบียนเข้าพัก...”

เมื่อพิจารณาการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 นั้นจะเห็นได้ว่า เป็นการกำหนดหน้าที่ของโรงแรมในการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวเป็นปฏิบัติที่ซ้ำซ้อนเนื่องจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38 ที่กำหนดให้การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวเป็นหน้าที่ตามกฎหมายแก่คนไทยที่เป็นเจ้าของสถานที่ หรือเคหสถานหรือผู้จัดการโรงแรมที่รับคนต่างด้าวพักอาศัยให้แจ้งที่พักแล้ว และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35 ก็ยังกำหนดให้ผู้จัดการต้องแจ้งการเข้าพักอีก ซึ่งถือเป็นภาระแก่เจ้าของโรงแรม หรือผู้ประกอบการ และยังสร้างความสับสนแก่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

นอกจากนี้หากพิจารณาพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 4 ที่ได้ให้นิยามของคำว่า “โรงแรม” ให้หมายความว่า สถานที่พักที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน นอกจากนี้มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ชัดเจนว่าสถานที่พักดังต่อไปนี้ “ไม่ถือเป็น

โรงแรม” ซึ่งจะมีผลทำให้ที่พักแรมลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่

1) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวซึ่งดำเนินการโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเพื่อการกุศลหรือการศึกษา โดยมีใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาเพื่อแบ่งปันกัน เช่น บ้านพักคนชรา ค่ายลูกเสือ วัด สถานสงเคราะห์ที่พักอาศัยให้แก่ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย ศูนย์อพยพช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น

สาเหตุที่กำหนดให้สถานที่พักดังกล่าวไม่เป็นโรงแรม เนื่องจากโรงแรม ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ต้องเป็นการประกอบธุรกิจที่พักแรมในเชิงพาณิชย์ ซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาผลกำไรจากการให้บริการอย่างเป็นทางการค้าเป็นสำคัญ แต่สถานที่พักอาศัยดังกล่าวถูกตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบำเพ็ญประโยชน์ สงเคราะห์ส่วนรวม หรือเป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดหาสาธารณูปโภคให้แก่ประชาชนโดยไม่มีวัตถุประสงค์ ที่จะแสวงหาผลกำไร

2) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิดค่าบริการเป็นรายเดือนขึ้นไปเท่านั้น เช่น หอพัก แมนชั่น อพาร์ทเมนต์ รัมเซอร์วิส สาเหตุที่สถานที่พักเหล่านี้ ไม่เป็นโรงแรมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากการประกอบธุรกิจโรงแรมเป็นการให้บริการที่พัก เป็นการชั่วคราวหรือต่ำกว่ารายเดือนเท่านั้น

3) สถานที่พักอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เหตุผลที่ไม่เป็นโรงแรมเนื่องจากกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 ซึ่งออกโดยอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำ ของคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรมได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าสถานที่พักที่มีจำนวน ห้องพัก ในอาคารเดียวกัน หรือหลายอาคารรวมกันไม่เกิน 4 ห้องและมีจำนวนผู้พักรวมกันทั้งหมด ไม่เกินยี่สิบ คน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใด โดยมีค่าตอบแทนอันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริมและได้แจ้งให้นายทะเบียน ทราบตามแบบที่ รัฐมนตรีกำหนดไม่เป็นโรงแรมตามมาตรา 4 (3) ของพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

จากการพิจารณาความหมายของ “โรงแรม” ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4 “โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่ หรือที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม จากคำนิยามดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ซึ่งจะทำให้ต้องพิจารณานิยามคำว่า “โรงแรม” ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 4 ด้วย อันหมายถึง สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน จึงกล่าวโดยสรุป กรณีที่เป็นโรงแรม ที่จะต้องมีการแจ้งการพักตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ต้องมีลักษณะเป็นสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือ

บุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่ หรือที่พักชั่วคราวตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ซึ่งต้องเป็นลักษณะให้เช่าเป็นรายวัน จึงจะมีสถานะเหมือนโรงแรม และอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติโรงแรมทุกประการ

ในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ยังได้มีข้อยกเว้นไว้ชัดเจนว่าสถานที่พักอัน “ไม่ถือเป็นโรงแรม” ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ได้แก่ สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวซึ่งดำเนินการโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเพื่อการกุศลหรือการศึกษา สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิดค่าบริการเป็นรายเดือน และสถานที่พักอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง อีกทั้งในปัจจุบันยังมีลักษณะของห้องพักหรือบ้านพักพอที่แบ่งให้เช่ารายวันได้ไม่เกิน 4 ห้อง มีจำนวนผู้พักรวมกันทั้งหมดไม่เกิน 20 คน อันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริม เช่น โฮมสเตย์ เป็นต้น เมื่อได้แจ้งต่อนายทะเบียนทราบแล้ว ก็จะสามารถดำเนินการได้เลยโดยไม่ถือว่าเป็นโรงแรม จึงไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ไม่ต้องบันทึกรายการต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้พัก และจำนวนผู้พักในแต่ละห้องลงในบัตรทะเบียนผู้พักในทันทีที่มีการเข้าพัก ไม่ต้องให้ผู้พักลงลายมือชื่อในบัตรทะเบียนผู้พัก เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อาจเป็นช่องว่างในกรณีที่มีการเข้าพักในสถานที่ไม่ถือเป็นโรงแรมตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ก็ไม่ต้องมีการแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าว จะเป็นโอกาสที่ผู้กระทำผิดใช้เป็นสถานที่ในการประชุมเพื่อประกอบอาชญากรรม ส่งผลให้เป็นเหตุให้มีการมีส่วนร่วมในการประกอบอาชญากรรมต่าง ๆ โดยที่ทางราชการไม่สามารถกำกับควบคุมและตรวจสอบได้ เช่น ยาเสพติดให้โทษ การค้าประเวณี การค้ามนุษย์ รวมถึงตลอดถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะอั้งยี่ ซ่องโจร เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะกระทบกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ หรืออาจเกิดความไม่ชัดเจนว่าใครจะเป็นต้องมีหน้าที่จะต้องแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าว เนื่องจากสถานที่พักดังกล่าวนั้นอาจไม่มี “ผู้จัดการโรงแรม” เมื่อไม่มีการแจ้งการเข้าพักก็ไม่สามารถกำหนดสถานะของบุคคลผู้ต้องรับผิดและอัตราโทษที่จะลงให้ชัดเจนตาม ความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความครอบคลุมเกี่ยวกับสถานที่ที่จะต้องแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว

อีกทั้งการบัญญัติมาตรา 38 ปรากฏคำว่า “ผู้จัดการโรงแรม” ซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่โรงแรม ดังนั้นในประเด็นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการกำหนดคำว่า “ผู้จัดการโรงแรม” นอกจากจะเกิดความซ้ำซ้อนของหน้าที่ผู้จัดการโรงแรมตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 อาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นจึงควรจะต้องจัดระบบของกฎหมายให้ชัดเจน โดยพระราชบัญญัติโรงแรม

พ.ศ. 2547 มาตรา 35 ได้กำหนดหน้าที่ของผู้จัดการไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการจัดให้มีการบันทึก รายการต่างๆ เกี่ยวกับผู้พักและจำนวนผู้พักในแต่ละห้องลงในบัตรทะเบียนผู้พักในทันทีที่มีการเข้าพัก โดยให้ผู้พักคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ลงลายมือชื่อในบัตรทะเบียนผู้พัก หากผู้พักมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี บริบูรณ์และเข้าพักตามลำพัง ให้ผู้จัดการ หรือผู้แทนลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย และนำไปบันทึกลงใน ทะเบียนผู้พักให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหลังจากมีการลงทะเบียนเข้าพัก...” จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35 ได้กำหนดหน้าที่ของผู้จัดการอย่างชัดเจนแล้ว ดังนั้น ในประเด็นนี้ข้อปฏิบัติอันเกี่ยวกับผู้จัดการโรงแรมที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ควรต้องตัดออก และให้ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 จึงควรต้องมีการแก้ไข กฎหมายให้ส่วนนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกาจะกำหนดให้เจ้าของโรงแรมจะต้องกรอก ในบัตรของโรงแรม ซึ่งมีรายการ ชื่อ อายุ สัญชาติ หนังสือเดินทางและการอนุญาตของเจ้าหน้าที่ตรวจ คนเข้าเมืองสหรัฐอเมริกาไว้ว่าอนุญาต ณ ที่ใด เจ้าของหนังสือเดินทาง ซึ่งเป็นผู้เข้าพักอาศัยโรงแรมจะ เป็นผู้เซ็นชื่อรับรองรายการในบัตรเข้าพักโรงแรม ส่วนหนังสือเดินทางนั้นเจ้าหน้าที่โรงแรมตรวจดูแล้ว ก็คืนให้ เมื่อเจ้าหน้าที่โรงแรมรับบัตรเข้าพักอาศัยและลงหลักฐานในบัญชีโรงแรมแล้วเจ้าหน้าที่โรงแรม จะคัดสำเนาผู้เข้าพักโรงแรมแต่ละคนส่งสถานีตำรวจท้องที่ที่โรงแรมนั้นอยู่ทุกวัน จะเห็นได้ว่าไม่ได้ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดการโรงแรมและหากพิจารณาที่การกำหนดโทษสำหรับกรรมการแจ้งการ พักอาศัยของคนต่างด้าวนั้นกฎหมายของสหรัฐอเมริกาจะไม่มีบทบัญญัติโทษในทางอาญาแต่อย่างใด

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าว ผู้ศึกษาจึง เห็นควรต้องมีการแก้ไขโดยตัดข้อความที่ซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ที่ปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ออกซึ่งในรายละเอียดผู้ศึกษาจะนำเสนอให้บทต่อไป

2. ปัญหาการกำหนดข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักร เป็นการชั่วคราว

จากการศึกษาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อ ปฏิบัติคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ไว้ในมาตรา 37 โดยกำหนดให้คนต่าง ด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย การ ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว

(2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

(3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

(4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมงให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

(5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะได้วิเคราะห์ปัญหาตามมาตรา 37 (1) กรณีข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว โดยกฎหมายห้ามประกอบอาชีพ หรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการจัดหางาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีกรมการจัดหางานมอบหมาย ถ้ากรณีใดมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายนั้น จะเห็นได้ว่า การห้ามคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไม่ถือเป็น การห้ามโดยเด็ดขาด เนื่องจากตอนท้ายของอนุมาตรา (1) กฎหมายยังเปิดช่องให้สามารถทำได้หากได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการจัดหางาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีกรมการจัดหางานมอบหมาย ถ้ากรณีใดมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายนั้น

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับและตรวจคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งกฎเกณฑ์การเข้าเมือง และเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวปรากฏอยู่ในหมวด 2 ว่าด้วยเรื่องการเข้าและออกนอกราชอาณาจักร และหมวด 4 ว่าด้วยเรื่องการเข้ามาในราชอาณาจักรชั่วคราวนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ในส่วนของเงื่อนไขหนึ่งในการขอใบอนุญาตทำงาน กล่าวคือ โดยทั่วไปคนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีใช้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน ซึ่ง

เงื่อนไขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คนต่างด้าวที่ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตทำงานจะต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางที่ได้รับการตรวจลงตราประเภทอื่นนอกจากการตรวจลงตราประเภทนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน จึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 นั้นคือ การที่คนต่างด้าวซึ่งขอรับใบอนุญาตทำงานจะต้องได้รับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) เพื่อวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ (1) วิชาธุรกิจ (2) วิชาผู้ติดตาม (3) วิชาการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเห็นสมควร (4) วิชาการทูตและกงสุลและการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (5) วิชาการปฏิบัติหน้าที่ส่งมวลชน (6) วิชาผู้เชี่ยวชาญหรือการปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือ (7) วิชาการลงทุนที่รัฐมนตรีเห็นสมควรและ (8) วิชาการศึกษาหรือดูงาน

ผู้มีสิทธิยื่นคำขออนุญาตทำงานในประเทศไทย คือ

1) คนต่างด้าว

1.1) คนต่างด้าวซึ่งประสงค์จะทำงานในประเทศไทยและเป็นคนต่างด้าวที่ไม่ได้รับการยกเว้น โดยพระราชบัญญัตินี้จะต้องยื่นคำขออนุญาตทำงานเอง ซึ่งจะต้องมีลักษณะคุณสมบัติดังนี้

1.2) เป็นผู้ที่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรได้ในกรณีใดกรณีหนึ่งคือ

(1) มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (Resident) ได้แก่ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการคนเข้าเมือง และด้วยความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 40 และมาตรา 41 การขอลี้ภัยที่อยู่ในราชอาณาจักร คนต่างด้าวจะต้องคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการพิจารณาตรวจคนเข้าเมืองกำหนด เช่น จะต้องได้รับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-immigrant Visa) และได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปีมาแล้วเวลาการพำนักอยู่ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 3 ปี จนถึงวันที่ยื่นคำขอ

2) เป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (Non-immigrant Visa) ได้แก่ กรณีที่คนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34 และมาตรา 35 โดยมีใบได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยว หรือผู้เดินทางผ่าน

จะเห็นได้ว่า การที่มาตรา 37 (1) กรณีข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว โดยมีข้อยกเว้นสำหรับกรณีการอนุญาตให้สามารถทำงานในราชอาณาจักรได้เมื่อรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว กรณีดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่า อาจมีผลกระทบใน

การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่เข้ามาพำนักชั่วคราวที่อาศัยช่องว่างของข้อยกเว้นดังกล่าวเข้ามาหาผลประโยชน์ หรือการทำธุรกิจผิดกฎหมาย อีกทั้งเพื่อประโยชน์ต่อความมั่นคงของประเทศไทย ดังนั้นการขอใบอนุญาตทำงาน ควรเป็นไปเฉพาะคนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเท่านั้น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ พบว่า สหรัฐอเมริกานั้นจะกำหนดผู้ที่จะเดินทางเข้าจะต้องถือหนังสือเดินทาง หรือเอกสารแทนหนังสือเดินทางที่ถูกต้อง และยังมีสมบุรณ์อยู่ อีกทั้งจะต้องได้รับการตรวจลงตรา (Visa) ในกรณีประเทศที่จะต้องได้รับการตรวจลงตรา โดยแบ่งหนังสือเดินทางออกเป็น 3 ชนิด โดยผู้ที่ถือประเภทนักท่องเที่ยว จะอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกินหกเดือน ซึ่งจะไม่สามารถทำงานในสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์โดย Immigration Act 1959 (Chapter 133) มาตรา 6 ก็กำหนดข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องไม่เข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพในสาธารณรัฐสิงคโปร์

ดังนั้น เพื่อการควบคุมพฤติกรรมของคนต่างด้าวเฉพาะเป็นภัยต่อสังคม หรือต้องการควบคุมภัยอันตรายที่มีสาเหตุมาจากคนต่างด้าว ผู้ศึกษาเห็นว่าควรพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตให้คนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวสามารถทำงานได้แม้ว่าจะเป็นไปโดยข้อยกเว้นตอนท้ายของอนุมาตรา (1) ก็ตาม หากพิจารณากฎหมายต่างประเทศทั้งสองประเทศจะกำหนดไว้อย่างเด็ดขาดว่าคนต่างด้าวนั้นห้ามทำงานหรือประกอบอาชีพ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนกรณีห้ามมิให้คนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องไม่เข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพในประเทศไทย

3. ปัญหาการกำหนดโทษสำหรับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว

ประเทศไทยได้มีการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 76 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ไม่แจ้งที่พักอาศัยของตนเมื่อครบ 90 วัน หรือทุกระยะ 90 วันระหว่างโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง และมาตรา 77 กรณีเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมรับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมงระหว่างโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ตามมาตรา 77 ได้กำหนดโทษการแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าว ดังนี้

(1) กรณีเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน รับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมง ระวังโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

(2) กรณีผู้จัดการโรงแรม รับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมง ต้องระวังโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ดังนั้นการกำหนดโทษปรับตามมาตรา 77 อาจยังไม่เพียงพอให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย ที่อาจส่งผลให้ในทางปฏิบัตินั้นการไม่แจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าวจะถูกปรับเพียงไม่เกินสองพันบาท อีกทั้งเมื่อพนักงานสอบสวนใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับ และส่งผลให้คดีอาญาระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ที่ได้บัญญัติไว้ “คดีอาญาเล็กน้อยได้ดังต่อไปนี้...

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว”

เห็นได้ว่าการลงโทษทางอาญาสำหรับกรณีที่ไม่การแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวที่มีเพียงโทษปรับ อาจไม่ทำให้ผู้ฝ่าฝืนการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าวไม่ได้มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย เนื่องจากโทษปรับมีอัตราไม่สูง อีกทั้งไม่มีโทษจำคุกที่บัญญัติไว้ให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

จากการกำหนดโทษข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีเพียงโทษปรับเท่านั้น จากการศึกษาโทษทางอาญาของประเทศไทยที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ได้บัญญัติโทษไว้ ซึ่งได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษแต่ละประเภท ต่างมีวัตถุประสงค์หรือมีความมุ่งหมายที่สำคัญในการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดแตกต่างกันไป จะเห็นได้ว่า โทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้นมีทั้งโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และจากการศึกษาวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา อันได้แก่ การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution) การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การลงโทษเพื่อป้องกันสังคมหรือตัดโอกาสกระทำความผิด (Protection of Society or Incapacitation) และการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) นั้น ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าการพิจารณาโทษทางอาญาสำหรับการฝ่าฝืนการแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าวนั้นควรกำหนดโทษเพื่อให้คนไม่เกรงกลัวกฎหมาย จึงควรพิจารณาวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งนี้เป็นรูปแบบการลงโทษที่ได้เริ่มวิวัฒนาการในตอนปลายสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถือได้ว่าเป็นก้าวใหม่แห่งการพัฒนาระบบการลงโทษครั้งสำคัญในยุโรป เป้าหมายหลักของการลงโทษเป็นไป

เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวเซ็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อแสดงให้บุคคลทั่วไปได้เห็นว่า การกระทำความผิดนั้น แนวความคิดของวัตถุประสงค์การลงโทษนี้เชื่อว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้นจากคนไม่เกรงกลัวกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีเหตุมีผล และมีเจตจำนงอิสระที่จะเลือกหรือไม่เลือกทำอะไรก็ได้ โดยเลือกทำสิ่งที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์และความพึงพอใจ แต่ไม่เลือกทำสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์และเจ็บปวด ดังนั้นมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน การกระทำความผิดจึงเกิดจากการเลือกกระทำของเขารองเอง เนื่องจากเห็นว่าได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงที่จะกระทำความผิด การลงโทษจึงควรมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำผิดโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการกระทำผิดก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่ก่อให้เกิดผลดีเลยเมื่อมนุษย์ได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำผิดมากกว่าการได้รับความพึงพอใจแล้วเขาก็จะหลีกเลี่ยงให้กระทำความผิดอีก

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า เพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายจึงควรต้องมีการพิจารณาโทษจำคุก ซึ่งแม้ว่าการลงโทษด้วยการจำคุกนั้นเป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการกำจัดออกไปจากหมู่คณะหรือสังคม ทั้งในแบบระยะยาวและแบบระยะสั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุกมีด้วยกัน 4 ประการ คือ

(1) เพื่อการแก้แค้นทดแทน กล่าวคือ การจำคุกทำให้ผู้กระทำความผิดถูกจำกัดเสรีภาพ เพื่อเป็นการตอบแทนพฤติกรรมที่ได้กระทำไป ทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความรู้สึกสาสมกับผลร้ายซึ่งผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้นต่อสังคม

(2) เพื่อเป็นการข่มขู่ กล่าวคือ การถูกจำกัดเสรีภาพถือว่าเป็นสิ่งที่ข่มขู่ตัวผู้กระทำความผิดเอง

มิให้กระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก หรือเป็นการข่มขู่บุคคลทั่วไปไม่ให้กล้ากระทำความผิดซ้ำ

(3) เพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก

(4) เพื่อปรับปรุงแก้ไข กล่าวคือ ในช่วงเวลาที่ถูกควบคุมตัวนั้น ทางเรือนจำได้ใช้มาตรการต่าง ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี เช่น การฝึกอาชีพ การให้การศึกษา เป็นต้น

หากพิจารณาตามประเด็นพิจารณามาตรา 77 การกำหนดโทษจำคุกนี้เป็นไปตามทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดหนีไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก และขณะเดียวกันก็ป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งมิให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่างด้วย จะเห็นได้ว่าการลงโทษจำคุกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อข่มขู่ยับยั้งนั้น เหมาะที่จะใช้กับการจำคุกระยะสั้น ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรต้องกำหนดโทษจำคุกแก่กรณีของเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน รับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้

อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมง โดยการกำหนดโทษจำคุกนี้จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน รับคนต่างด้าว ที่มีพฤติการณ์ต้องสงสัยว่าจะเข้ามาก่ออาชญากรรมในประเทศไทย เนื่องจากเห็นว่าโทษปรับอาจจะไม่เพียงพอ ที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงความเกรงกลัว หากผู้กระทำความผิดได้ซึ่งน้ำหนักผลประโยชน์ที่จะได้รับกับจากไม่แจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าว โดยอาจเกิดปัญหากรณีการค้ำมนุษย์หรือกรณีนำคนต่างด้าวมาเพื่อประโยชน์ต่างๆที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่นนี้เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาเพื่อต้องการยับยั้งช่มชู้จึงควรจะต้องมีโทษจำคุก โดยเป็นเพียงการกำหนดโทษจำคุกระยะสั้นเพื่อเป็นการข่มขู่ กล่าวคือ การถูกจำกัดเสรีภาพถือว่าเป็นสิ่งที่ข่มขู่ตัวผู้กระทำความผิดเองมิให้กระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก หรือเป็นการข่มขู่บุคคลทั่วไปไม่ให้เกิดการทำความผิดซ้ำขึ้น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ พบว่า สหรัฐอเมริกามีกำหนดเฉพาะในกรณีการฝ่าฝืนขั้นตอนการพำนัก ความผิดฐานอยู่เกินกำหนด (Overstay) เป็นกรณีที่ระยะเวลาซึ่งเจ้าพนักงานอนุญาตในวีซ่าคนอยู่ชั่วคราว (Non Immigrant Visa) จะถูกยกเลิกหลังจากพ้นกำหนดระยะเวลาอันจะขาดคุณสมบัติที่จะกลับไปยังสหรัฐอเมริกาอีก ไม่มีบทบัญญัติโทษในทางอาญาและใช้มาตรการอื่นแทน และสาธารณรัฐสิงคโปร์โดย Immigration Act 1959 (Chapter 133) กรณีการฝ่าฝืนขั้นตอนการพำนัก (Illegal stay) การกำหนดความผิดฐานการอยู่เกินกำหนด (Overstay) หมายถึง แบ่งหน่วยจำนวนวันฝ่าฝืนไม่เกิน 90 วันมีโทษปรับหรือจำคุก แต่ถ้าอยู่เกินกำหนดมากกว่า 90 วันมีโทษจำคุกและผิดกฎหมายอาญามีการลงโทษโดยไม่น้อยกว่า 3 ครั้งด้วย

แม้ว่าจากการศึกษากฎหมายสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์จะไม่ได้กำหนดโทษเกี่ยวกับการไม่แจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าวก็ตาม แต่มีข้อสังเกตจากการกำหนดโทษของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีทั้งโทษปรับหรือจำคุก อีกทั้งยังมีการลงโทษโดยการปรับไม่น้อยกว่า 3 ครั้งด้วย จึงควรแนวทางการลงโทษของสาธารณรัฐสิงคโปร์มาใช้ ดังนั้นประเทศไทยควรกำหนดทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ โดยการกำหนดอัตราโทษนั้นผู้ศึกษาเห็นควรพิจารณาเทียบเคียงกับความผิดลหุโทษที่มีการลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำเสนอในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่บัญญัติมาเพื่อมุ่งประโยชน์ในการควบคุมคนต่างด้าว ซึ่งเป็นคนธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งคนต่างด้าวไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนบ้าน ข้อมูลทางทะเบียนราษฎร์ เหมือนกับคนไทยทั่วไป จึงจำเป็นต้องมีกฎหมาย และมาตรการเฉพาะ ในการควบคุม ตรวจสอบ และติดตาม ตลอดจนป้องกัน ปรามปราม มิให้คนต่างด้าว มากระทำความผิดในประเทศไทย หรือเมื่อคนต่างด้าวกระทำความผิดแล้ว ต้องสามารถติดตามตัวคนต่างด้าวมาดำเนินคดีตามกฎหมายได้ ซึ่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติมาเมื่อปี 2522 ซึ่งในขณะนั้นมีคนต่างด้าวในประเทศไทยไม่มาก และสัญชาติไม่หลากหลาย จนกระทั่งมีการเติบโตพัฒนาทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกรู้จักประเทศไทย และสนใจจะเดินทางมาท่องเที่ยว มาเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีในประเทศไทย ทำให้คนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

โดยทั่วไปการอนุญาตให้เข้าเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กล่าวคือ คนต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ต้องออกโดยรัฐบาลในประเทศที่มีสัญชาติโดยขอด้วยกฎหมายสำแดงว่าตนมีจำนวนเงินตามที่กฎหมายกำหนดรวมไปถึงได้ผ่านการปลูกฝี หรือฉีดยาตามที่ประเทศไทยกำหนด ซึ่งเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบตราอนุญาตให้เข้าเมืองได้ โดยระยะเวลาที่คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มีดังนี้

ไม่เกิน 30 วัน สำหรับกรณีเดินทางเพื่อเล่นกีฬา การเดินทางผ่านราชอาณาจักร และการเป็นผู้ควบคุมพาหนะ หรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังท่า สถานีหรือท้องที่ในราชอาณาจักร หรือไม่เกิน 90 วัน สำหรับกรณีเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว หรือไม่เกิน 1 ปี สำหรับกรณีเดินทางเพื่อทำธุรกิจ การศึกษา หรือดูงาน การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญและการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การติดตามครอบครัวคนไทย หรืออุปการะภรรยาหรือบุตรคนไทย หรือไม่เกิน 1 ปี สำหรับกรณีการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง หรือตามกำหนดระยะเวลาตามความจำเป็นสำหรับกรณีการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมาตรา 37 จะกำหนดให้ข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวไว้ในคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (1) ที่พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้ง

ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย (2) เจ้าพนักงานตำรวจอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง แจ้งการเปลี่ยนนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และพักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่ ถ้าที่พักใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจเดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ แต่เวลาที่ไปถึงด้วย ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย อีกทั้งมาตรา 38 ยังกำหนดหน้าที่ของเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำ การตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง ตั้งอยู่ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น ในกรณีที่คนต่างด้าวที่พานักชั่วคราว พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นอกจากนี้ประเทศไทยได้มีการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับ การแจ้งการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 76 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ไม่แจ้งที่พักอาศัยของตนเมื่อครบ 90 วัน หรือทุกระยะ 90 วันระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีก ไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่า จะปฏิบัติให้ถูกต้อง และมาตรา 77 กรณีเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรม รับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมงระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าเป็นผู้จัดการ โรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

สำหรับกฎหมายคนเข้าเมืองและให้สัญชาติ ค.ศ. 1965 (The Immigration and Nationality Act 1965) ของรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้คนต่างด้าวจะสามารถอยู่ได้ ภายในกำหนดเวลาที่อนุญาตไว้ในหนังสือเดินทางและต้องไปอยู่ที่สถานที่ที่ระบุไว้ในบัตรขาเข้า ตอนเข้าไปถึง สหรัฐอเมริกา หากย้ายที่อยู่ระหว่างอยู่ในสหรัฐอเมริกา ก็ไปแจ้งต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในเมืองนั้น ๆ หรือแจ้งกับสำนักงานไปรษณีย์ทุกแห่งในสหรัฐอเมริกา โดยกรอกแบบฟอร์มยื่นต่อเจ้าพนักงานไปรษณีย์ กับหนังสือเดินทางเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและหากตรวจถูกต้องแล้ว นายไปรษณีย์จะรับแบบรายงานแจ้งที่อยู่ระหว่างเดือนมกราคม ในกรณีคนต่างด้าวพักที่โรงแรม เจ้าของ โรงแรมจะต้องกรอกในบัตรของโรงแรม ซึ่งมีรายการ ชื่อ อายุ สัญชาติ หนังสือเดินทางและการอนุญาตของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสหรัฐอเมริกาไว้ว่าอนุญาต ณ ที่ใด เจ้าของหนังสือเดินทาง ซึ่งเป็นผู้เข้าพักอาศัยโรงแรมจะเป็นผู้เซ็นชื่อรับรองรายการในบัตรเข้าพักโรงแรม ส่วนหนังสือเดินทางนั้น เจ้าหน้าที่โรงแรมตรวจดูแล้วก็คืนให้ เมื่อเจ้าหน้าที่โรงแรมรับบัตรเข้าพักอาศัยและลงหลักฐานในบัญชีโรงแรมแล้วเจ้าหน้าที่โรงแรมจะคัดสำเนาผู้เข้าพักโรงแรมแต่ละคนส่งสถานีตำรวจท้องที่ที่โรงแรมนั้น

อยู่ทุกวัน เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของผู้เข้าพักอาศัยโรงแรมทุกคน ทั้งนี้ เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของประเทศที่อาจเกิดจากการกระทำของคนต่างด้าวหรือผู้พักอาศัยโรงแรมและยังกำหนดผู้ที่ จะเดินทางเข้าจะต้องถือหนังสือเดินทาง หรือเอกสารแทนหนังสือเดินทางที่ถูกต้อง และยังมีสมบรูณ์อยู่ อีกทั้งจะต้องได้รับการตรวจลงตรา (Visa) ในกรณีประเทศที่จะต้องได้รับการตรวจลงตรา โดยแบ่ง หนังสือเดินทางออกเป็น 3 ชนิด โดยผู้ที่ถือประเภทนักท่องเที่ยว จะอนุญาตให้อยู่ได้ไม่เกินหกเดือน ซึ่งจะไม่สามารถทำงานในสหรัฐอเมริกา ในการกำหนดความผิดสหรัฐอเมริกากำหนดเฉพาะในกรณี การฝ่าฝืนขั้นตอนการพำนัก ความผิดฐานอยู่เกินกำหนด (Overstay) เป็นกรณีที่ระยะเวลาซึ่งเจ้า พนักงานอนุญาตในวีซ่าคนอยู่ชั่วคราว (Non Immigrant Visa) จะถูกยกเลิกหลังจากพ้นกำหนด ระยะเวลาอันจะขาดคุณสมบัติที่จะกลับไปยังสหรัฐอเมริกาอีก ไม่มีบทบัญญัติโทษในทางอาญาและใช้ มาตรการอื่นแทน

สาธารณรัฐสิงคโปร์โดย Immigration Act 1959 (Chapter 133) กำหนดให้บุคคลใดที่ เข้ามาและพำนักในประเทศสิงคโปร์จะต้องยื่นแบบฟอร์มตรวจคนเข้าเมืองพร้อมกับหนังสือเดินทาง หรือเอกสารเดินทางอื่น ๆ ให้กับเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองตรวจสอบ ณ ช่วงเวลาที่จะเดินทาง ออกจากสาธารณรัฐสิงคโปร์ และมีข้อปฏิบัติห้ามมิให้คนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไป เพื่อการท่องเที่ยวจะต้องไม่เข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพในสาธารณรัฐสิงคโปร์ สำหรับการฝ่าฝืน ขั้นตอนการพำนัก (Illegal stay) การกำหนดความผิดฐานการอยู่เกินกำหนด (Overstay) หมายถึง แบ่งหน่วยจำนวนวันฝ่าฝืนไม่เกิน 90 วันมีโทษปรับหรือจำคุก แต่ถ้าอยู่เกินกำหนดมากกว่า 90 วันมี โทษจำคุกและผิดกฎหมายอาญามีการลงโทษโดยไม่น้อยกว่า 3 ครั้งด้วย

จากการศึกษาพบประเด็นปัญหาที่การบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดังนี้

1) การแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว ที่ได้มีการบัญญัติหน้าที่ของผู้จัดการโรงแรมไว้ ทั้งมาตรา 38 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แล้วตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 35 ซึ่งถือเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ซ้ำซ้อน อาจส่งผลให้เกิดความสับสนในการ ดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีความไม่ชัดเจนของการนิยามคำว่า “โรงแรม” ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่ให้หมายความรวมถึงที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วย โรงแรมนั้น เนื่องจากยังมีสถานที่ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ไม่ถือว่าเป็นโรงแรม ใน ประเด็นอาจเกิดปัญหาเป็นช่องว่างให้ไม่ต้องแจ้งการเข้าพักของคนต่างด้าวได้

2) ปัญหาการกำหนดข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการ ชั่วคราว จากการศึกษามาตรา 37 (1) ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พบว่า อนุมาตรา (1) กำหนดว่า “ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย การ ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว” จะ

เห็นได้ว่า ยังมีข้อยกเว้นให้คนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว อาจส่งผลให้ทางปฏิบัติคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวอาศัยช่องว่างการขอยกเว้นดังกล่าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยในเวลาพำนักในประเทศไทย จากศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์จะกำหนดไว้อย่างชัดเจน กรณีห้ามคนต่างด้าวผู้ใดที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยวทำงานหรือประกอบอาชีพ

3) ปัญหาการกำหนดโทษสำหรับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 77 ที่กำหนดโทษกรณีเจ้าบ้านเจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรม รับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าพักอาศัยแล้วไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมงระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาทนั้น การกำหนดโทษดังกล่าวไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาที่มุ่งจะการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ที่มีเป้าหมายหลักของการลงโทษเป็นไปเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวเช็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อแสดงให้บุคคลทั่วไปได้เห็นว่าการกระทำความผิดนั้น จึงควรต้องพิจารณาโทษจำคุกกระยะสั้น เพื่อยับยั้งผู้กระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัว

เมื่อศึกษาปัญหาข้างต้นการปฏิบัติต่อคนต่างด้าวตามกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศไทยและต่างประเทศผู้ศึกษาจะเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายในหัวข้อต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เกี่ยวกับปัญหาการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว ปัญหาการกำหนดข้อปฏิบัติของคนต่างด้าวที่พำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และปัญหาการกำหนดโทษสำหรับกรณีการแจ้งการพักอาศัยของคนต่างด้าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ดังนี้

2.1 ควรแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4 เกี่ยวกับคำนิยาม โดยตัดคำว่า “ผู้จัดการโรงแรม” ออก จากมาตรา 4 และตัดคำว่า “กฎหมายเกี่ยวกับโรงแรม” แต่ให้ใช้คำว่า “สถานบริการที่พักอาศัย” เพื่อจะไม่หมายความว่าเฉพาะแค่โรงแรมตามกฎหมายโรงแรมเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันมีธุรกิจบริการเกี่ยวกับที่พักที่มีความหมายมากกว่าคำว่าโรงแรม เมื่อแก้ไขแล้วจะปรากฏข้อความ ดังนี้

เดิม มาตรา 4 บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้...

“โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่ หรือที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“ผู้จัดการโรงแรม” หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุม หรือจัดการโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

แก้ไขใหม่ มาตรา 4 บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้...

“โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่ หรือสถานบริการที่พักอาศัยไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม

2.2 แก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37 (1) โดยเป็นการกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับการห้ามประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน โดยแก้ไขดังนี้

เดิม มาตรา 37 บัญญัติว่า “คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว

(2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

(3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัย ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

(4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมงให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

(5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้

ความใน (3) และ (4) จะมีให้ใช้บังคับแก่กรณีใดตามมาตรา 34 โดยเงื่อนไขอย่างไรให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

การแจ้งตามมาตรา 37 นี้ คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตนเองหรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

แก้ไขใหม่ มาตรา 37 บัญญัติว่า “คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าไปเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องไม่เข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพ

(2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสี่สัปดาห์นับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

(3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในสี่สัปดาห์นับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในสี่สัปดาห์นับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

(4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินสี่สัปดาห์ให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สัปดาห์นับแต่เวลาที่ไปถึง

(5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้

ความใน (3) และ (4) จะมีให้ใช้บังคับแก่กรณีใดตามมาตรา 34 โดยเงื่อนไขอย่างใดให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

การแจ้งตามมาตรา 37 คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตนเองหรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

2.3 แก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 77 โดยเพิ่มวรรคสอง และกำหนดพฤติการณ์สำหรับการเพิ่มโทษจำคุก ดังนี้

เดิม “ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท”

แก้ไขใหม่ “ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

หากการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 เป็นการรับคนต่างด้าวที่มีพฤติการณ์ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิด ต้องระวางจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือโทษปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสากวรงค์. (2523). *ความยินยอมในกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2566). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง.
- กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- กองตรวจคนเข้าเมือง 2. (2537). *คู่มือแก้ปัญหา และข้อแนะนำปฏิบัติงานกองคนเข้าเมือง 2*. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ตำรวจ.
- กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1. *การรับแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว*.
https://bangkok.immigration.go.th/th/notification_of_residence/ (12 สิงหาคม 2567)
- กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. *ประเภทและหลักเกณฑ์การขอ Visa*.
<https://consular.mfa.go.th/th/publicservice-category/> (8 กันยายน 2567)
- กระทรวงการต่างประเทศ. *แนวทางการพิจารณาการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว รหัส M และราชการ รหัส F ให้แก่สื่อมวลชนต่างประเทศ*.
<https://www.mfa.go.th/th/content/mediavisa?> (8 กันยายน 2567)
- ชาญวิทย์ ยอดมณี. (2530). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาคสิทธิ*. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. *เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 6 ทฤษฎีการลงโทษ*.
<https://www.stou.ac.th/> (10 สิงหาคม 2567)
- ธนกฤต แทนบุญ. (2559). *การกำหนดความผิดและโทษที่เหมาะสม : ศึกษากรณีคนต่างด้าวเข้ามาและพำนักในราชอาณาจักรฝ่าฝืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธานี วรรณภัทร์. (2555). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- บุรณัฐ ปานบุญ. (2559). *หลักสิทธิมนุษยชนในที่ทำงาน*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคลวิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2557). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2531). *อาชญาวิทยา : สหวิทยาการว่าด้วยปัญหาอาชญากรรม*. นครปฐม : โครงการตำราโรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- ประธาน วัฒนพานิช. (2520). ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม. *วารสารนิติศาสตร์*. 9(2).
- ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564). *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- ผวจิตต์ อธิคมนันท์. (2525). *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรภัทร ลีลาเกรียงศักดิ์. (2549). *ความผิดฐานก่อการร้ายศึกษาเปรียบเทียบกับอาชญากรรมต่อ มนุษยชาติ : โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศไทย*. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงษ์นคร นครสันติภาพ. (2549). *อาชญากรรมข้ามชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการสืบสวนสอบสวน.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2565). *เอกสารประกอบการเสวนาวิชาการการทบทวนกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตอนพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2560). *เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- มิราม่า เซอร์วิส (ประเทศไทย). *เรื่องต้องรู้ 10 ประเภทวิชาชีพชั่วคราว*.
<https://www.wonderfulpackage.com/> (8 กันยายน 2567)
- วัชรพล สว่างแผ้ว. (2545). *ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีระ โลจายะ. (2532). *กฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2552). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2555). *หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม*. จุลินิติ (ม.ค. – ก.พ).
- สธน รัตน์ไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2542). *สิทธิมนุษยชน Human Rights (LW 446)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). *โครงการวิจัย เรื่อง กฎหมายของประเทศสิงคโปร์และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนของประเทศสิงคโปร์*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สถาบันอนุญาตตุลาการ. *ทำ Work Permit ง่ายกว่าที่คิด*. <https://thac.or.th/th/> (8 กันยายน 2567)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *สรุปพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522*. royalthaipolice.go.th/pdf_laws_07.pdf (พฤษภาคม 2567)

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง . *พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522* .<https://www.-immigration.go.th> (12 สิงหาคม 2567)

_____. *การตรวจคนเข้าเมือง*. <https://miceoss.tceb.or.th/people-process/immigration/> (1 พฤษภาคม 2567)

สุพิศ ปราณิตพลกรัง. (2528). *การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์การตุลาการในชั้นการพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย.

สง่า ลีนะสมิต.(2513). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาพิสดาร*. ม.ป.พ.

สกล นิสารัตน์. (2545). *กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หยุด แสงอุทัย. (2566). *กฎหมายอาญามาตรา 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2562). *ทฤษฎีอาญา ทฤษฎีโทษ และกระบวนการขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

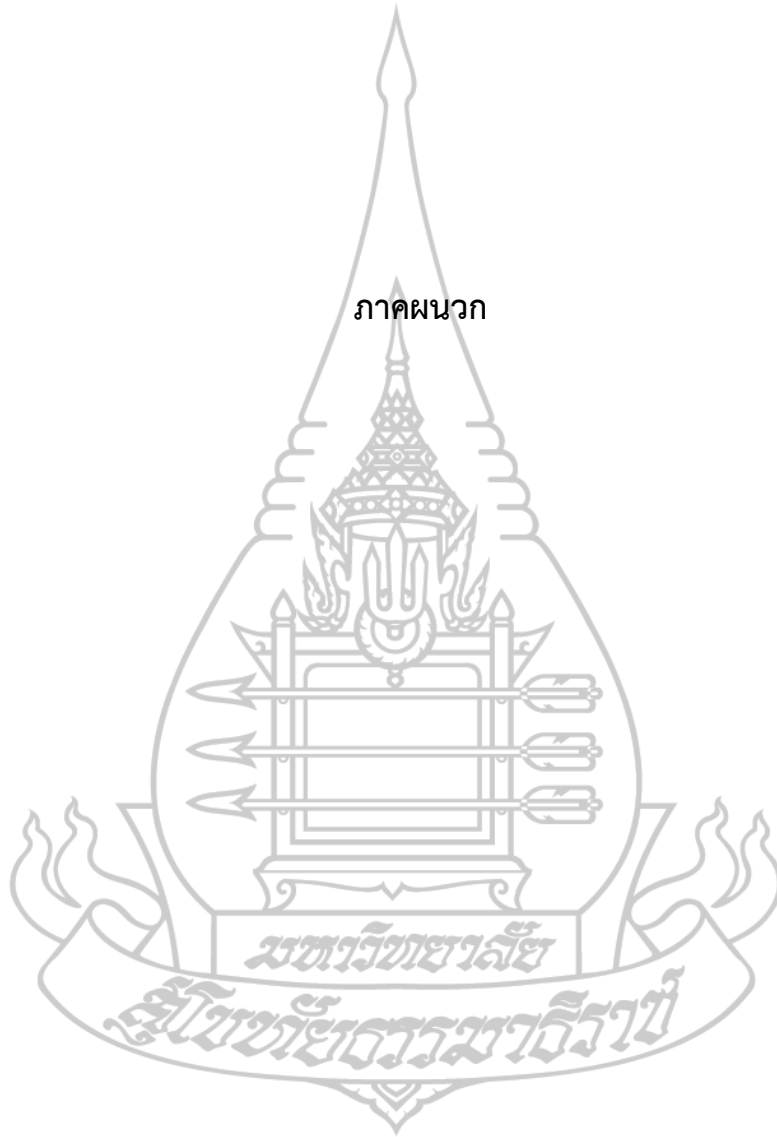
อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2529). *สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย. สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย* .กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

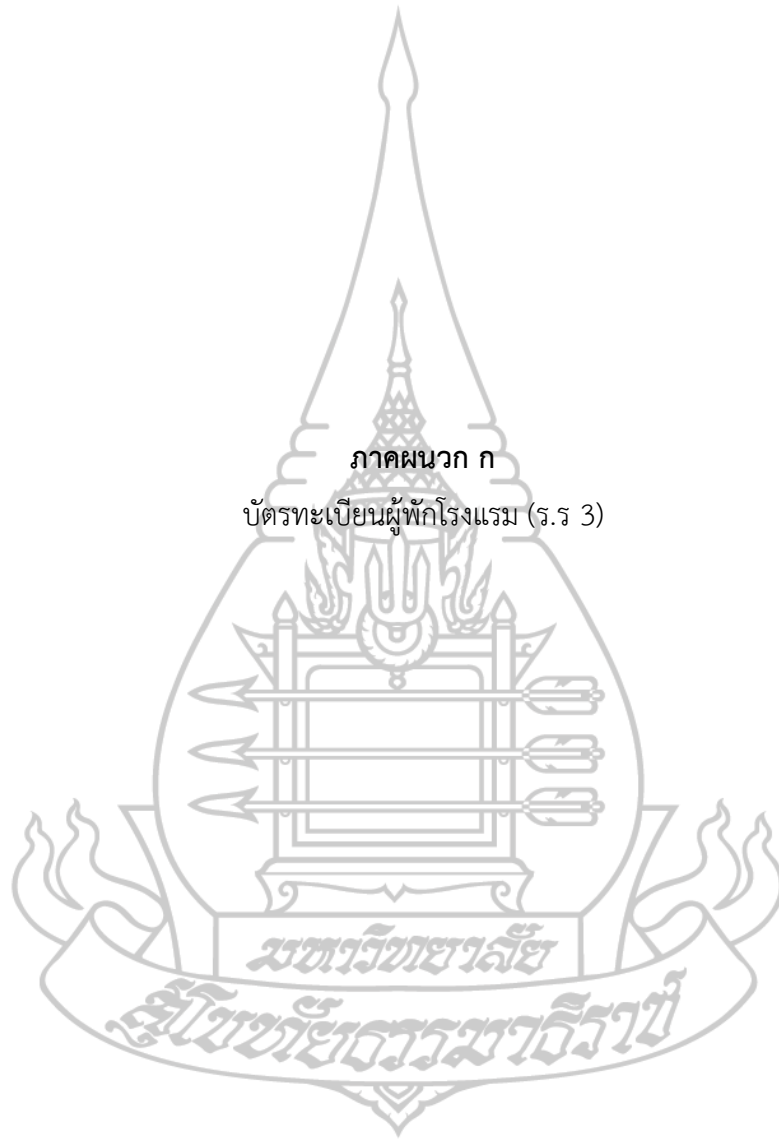
อุทัย อาทิวะช. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วี.เจ.พรินติ้ง.

Herbert Packer. 1968). *The Limit of the Criminal Sanction*. California : Stanford University Press.อ้างถึงใน มยุรา วิมลโสหาการ. (2553). *การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาเสพติดโดยการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ* .วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต.

The Statutes of The Republic of Singapore. (2020) *Immigration Act 1959*. Retrieved June 26. 2024 From <https://sso.agc.gov.sg/Act/IA1959>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บัตรทะเบียนผู้พักโรงแรม (ร.ร 3)

บัตรทะเบียนผู้พักโรงแรม.....

(Lodger Registration Card)

ชื่อตัว ชื่อสกุล

(Name)

(Surname)

เลขประจำตัวประชาชน □ - □□□□ - □□□□□□ - □□ - □

(Identification Card No.)

ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวเลขที่.....

(Alien Registration Book No.)

หนังสือเดินทางเลขที่.....

(Passport No.)

อาชีพ..... สัญชาติ

(Occupation)

(Nationality)

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

(Current Address)

.....หมายเลขโทรศัพท์.....

(Telephone No.)

1. เดินทางมาจากสถานที่ใด

(Place of Departure)

 1.1 เดินทางมาจากที่อยู่ปัจจุบันที่เป็นภูมิลำเนาข้างต้น.

(Depart from the current address above)

 1.2 เดินทางมาจากสถานที่พักอื่น (บ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ).....

(Place of Departure)

2. ประสงค์จะเดินทางต่อไปยังสถานที่ใด

(Next Destination)

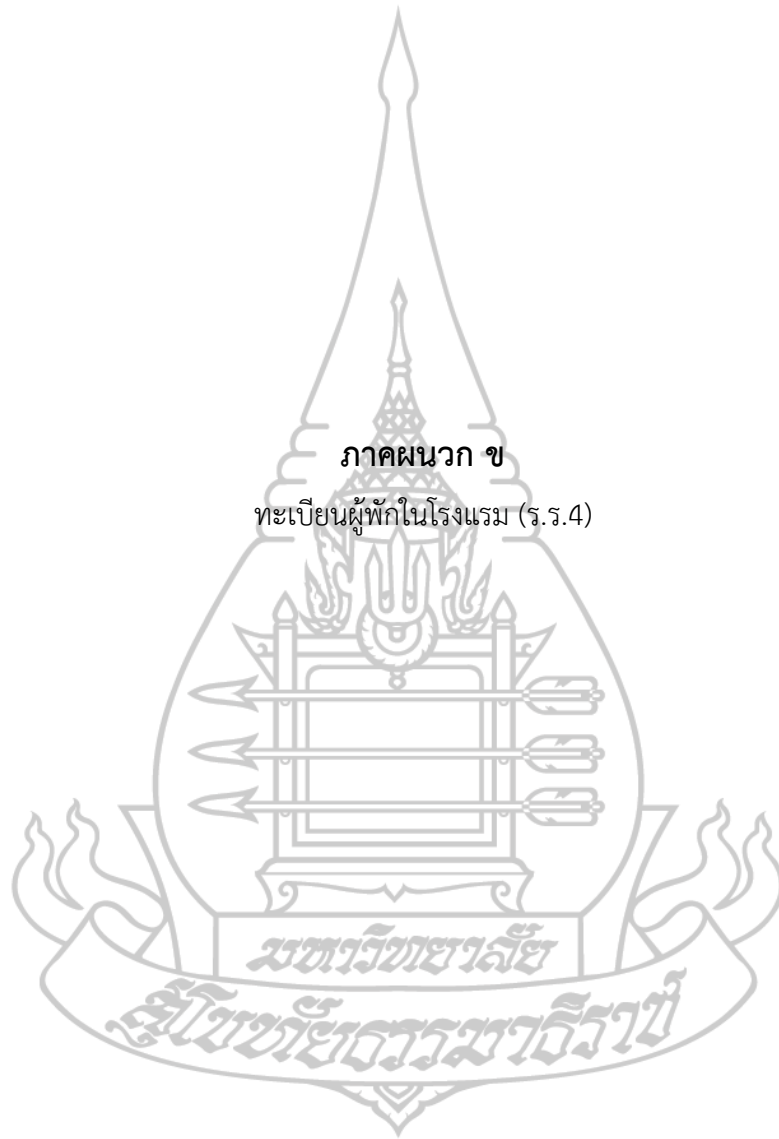
 2.1 เดินทางกลับไปยังที่อยู่ปัจจุบันที่เป็นภูมิลำเนา

(Back to the current address above)

 2.2 เดินทางต่อไปยังสถานที่พักอื่น (บ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ).....

(Next Destination)

วัน เดือน ปี ที่เข้าพัก (Date of Arrival) เวลา..... (Time)	วัน เดือน ปี ที่ออกไป (Expected Departure) เวลา..... (Time)	ห้องพักเลขที่..... (Room No.) ลายมือชื่อผู้พัก (Guest Signature)
---	--	--

ภาคผนวก ข

ทะเบียนผู้พักในโรงแรม (ร.ร.4)

ร.ร. ๔

ทะเบียนผู้เข้าพักโรงแรม

GUEST REGISTRATION FORM OF

ประจำวันที่ เดือน พ.ศ. ถึงวันที่ เดือน พ.ศ.
 FROM: DATE MONTH YEAR TO DATE MONTH YEAR

ลำดับ No.	วันที่เข้าพัก Date and Time of Arrival	ห้องพัก เลขที่ Room No.	ชื่อคนเข้าพัก Guest Name	สัญชาติ Nationality	เลขที่พาสปอร์ต เลขที่บัตรประชาชน หรือบัตรผู้ลงทะเบียน Identification Card No. or Alien Registration Book No. or Passport No.	ที่อยู่ปัจจุบัน Current Address	อาชีพ Occupation	มาพักที่ อำเภอ จังหวัด หรือประเทศใด Place of Departure	วันที่ ออกไป Expected Departure	หมายเหตุ Remarks

ขอรับรองว่าเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....ผู้จัดการ

ภาคผนวก ค

แบบการแจ้งรับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย สำหรับเจ้าของบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือ
ผู้จัดการโรงแรม (ตม.30)

แบบการแจ้งรับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย สำหรับเจ้าของบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคสสถาน หรือผู้จัดการโรงแรม
 NOTIFICATION FORM FOR HOUSE-MASTER, OWNER OR POSSESSOR OF RESIDENCE
 OR HOTEL MANAGER WHERE ALIEN HAS STAYED

เขียนที่.....

Written at

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

Date Month Year

เรียน พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

To The Immigration Officer

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี

I, Age Years

สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....

Nationality Present Address Lane

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

Road Tambol/Khwaeng (Subdistrict) Amphoe/Khet (District)

จังหวัด.....ขอแจ้งการพักอาศัยของบุคคลต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทย

Changwat (Province) wish to notify the address where alien receiving permission

เป็นการชั่วคราว ซึ่งเข้าพักอยู่ที่.....ซอย.....

To stay temporarily in the kingdom has stayed as follows Lane

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

Road Tambol/Khwaeng (Subdistrict) Amphoe/Khet (District)

จังหวัด.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

Changwat (Province) On Date Month Year

รวม.....คน (ตามบัญชีรายชื่อที่แนบมาด้วยแล้ว)

Total Person(s) (Name list Attached)

ลงชื่อ.....ผู้แจ้งในฐานะเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคสสถาน

Signature House-Master, Owner or Possessor of Residence or Hotel Manager

- หมายเหตุ ๑. แจ้งภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย
 NOTICE Must notify within 24 hours from the time of arriving at the residence.
 ๒. ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง ๑
 In Bangkok area, notify Immigration Division 1.
 ๓. ในต่างจังหวัด ให้แจ้งต่อที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองที่มีอำนาจการรับผิดชอบ
 In provincial area, notify authorized provincial Immigration office.

ใบรับการแจ้งรับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย
 RECEIPT OF NOTIFICATION

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....

I, TITLE

ได้รับการแจ้งบุคคลต่างด้าวเข้าพักอาศัยของ.....สัญชาติ.....

Have received notification of alien's address from Nationality

ซึ่งได้แจ้งการเข้าพักอาศัยของ.....รวม.....คน ไว้แล้ว

Who notify residence where alien has stayed Total Person(s)

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

on date Month Year hours

ลงชื่อ.....ผู้รับแจ้ง

Signature Immigration officer

บัญชีรายชื่อคนต่างด้าวที่พักอาศัย
NAME OF ALIENS IN RESIDENCE
(IN BLOCK LETTERS)

ลำดับ NO.	ชื่อคนต่างด้าว Name and Surname	สัญชาติ Nationality	หนังสือเดินทาง เลขที่ Passport Number	ประเภทวีซ่า Type of Visa	วันเดินทางเข้า Date of Arrival	ครบกำหนดอนุญาต Expiry Date of Stay	ช่องทางเข้า Point of Entry	บัตรขาเข้าเลขที่ Arrival Card T.M.No.	พักอาศัย ระหว่าง วันที่ .. Period of stay From.....to.....	ความเกี่ยวพัน Relationship

ลงชื่อ.....ผู้แจ้ง
Signature

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	ร้อยตำรวจเอก ไตรภพ นามวงศา
วัน เดือน ปี เกิด	30 สิงหาคม 2538
สถานที่เกิด	จังหวัดสุพรรณบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	คอนโด นิช โมโน เจริญนคร ห้องชุดเลขที่ 752/41 ห้องเลขที่ 41 ซอยเจริญนคร 76 แขวงดาวคะนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. 10600
ประวัติการศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร ปีการศึกษา 2558 รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต (ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปีการศึกษา 2562 ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2562
ประวัติการทำงาน	กองกำกับการ 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ตำแหน่ง รองสารวัตร กองกำกับการ 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

